The Monthly LEKWAL Peshawar
Chief Editor: Nurul Bashar Naveed Vol. 14 No.5 May 2006
A special edition for the late Dr. Kabir Stori

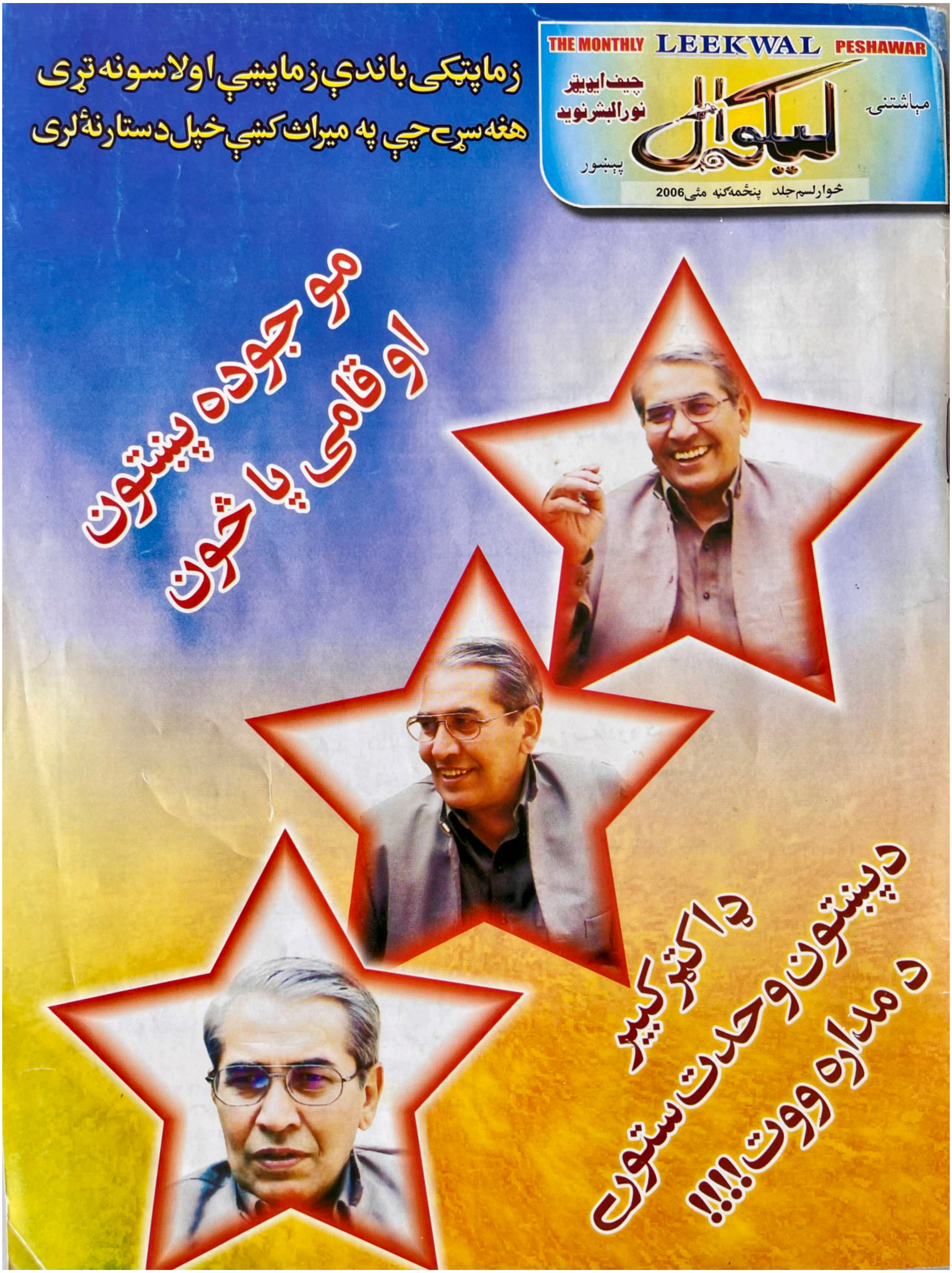

THE MONTHLY LEEKWAL PESHAWAR.

میاشتنی لیکوال پېښور

چیف ایډیټر
نورالبشر نوید

ایګزیکټیو ایډیټر
منیر هزاروی

قانوني مشير
فضل الهی ایډوکیټ

مشاورتی بورډ
سلیم راز۔ هاشم بابر
ډاکټر محمد اعظم اعظم

نګران منصف علي خان اپریدے

E-mail: leekwaal@yahoo.com

ځوارلسم جلد پنځمه ګڼه مئی 2006ء

ترتیب

لیک	لیکوال	صفحه
په سیاسی شطرنج کښې	اداریه	02
څلورم اپریل	عبدالبصیر ستوری	04
د وحدت ستورے	محمد افضل خان	09
کبیر جانه -----	ډاکټر شاه جهان سید	11
عملي مبارز	لائق زاده لائق	14
د "ستوری" اخری چغه	انور ظفری	19
ډاکټر کبیر ستوری سره ---	محمد شیرین کردی وال	23
سپین غر ته	اجمل خټک	24
اؤ ماته رایاد شول	ډاکټر غزن خټک	26
موجوده پښتون	طاهر بونیرے	29
د تپې هنداره	اداره	34
یو مئی -----	منان باچا	35
مزدور په نمانځلو کښې	جمیل یوسفزے	38
د پښتنو د وحدت د پاره---	سید مدثر شاه	40
بلوچ مزاحمتی ------	خان زمان کاکړ	42
مزاحمت یا مصلحت	اکرم مبارز	45
بنګله دېش اؤ پښتونستان	ولي دومړ	48
هنګو د اور په لمبو کښې	منیر حسین طوری	51
کراچی کښې د پښتنو هلې ځلې	ساګر تنقیدی	54
د یو پاکستانی افسر---	اداره	57
حمزه بابا مونږ ملامته یو	شوکت حیات خان	58
یو لیک یو تأثر	لیک: عادل خان تأثر: نورالبشر نوید	61

کلا مونه:

عبدالوهاب سرتېر، عرفان الله کوتوال، انجنیر اتل، ساګر تنقیدی، سراج محمد افریدے، فیصل فاران، داؤد بخت مندوخېل

وطن نه بهر نمائنده ګان

امریکه	ناروے	هالینډ
عظیم شکیب	یوسف خدمتګار مزدوروزی	زرغونه یا خون کالام

جرمنی	افغانستان	بیلجیم
میم غریب	نجیب عامر	خان فخر عالم

د وطن دننه نمائنده ګان

کوئټه	عبدالواحد شیرانی
ژوب	بشرمل ناصر محمود خان شیرانی
قلعه سیف الله	حبیب الله خوشحال
کراچی	ساګر تنقیدی
جیکب آباد	سیف الدین افغان
اسلام آباد	عمرمختار اپریدے
ډیره اسماعیل خان	اطلس خان شیرانی
بنوں	حمیدعلیشاه بنوڅے
سوات	عطاء الله جان
کرم ایجنسی	منیر حسین طوری
جنوبی وزیرستان	نثار وزیر
باجوړ	جعفر خان جعفر

دلیکوال بیعه 25 روپۍ

دوطن نه بهر بیعه پنځه ډالره

اکاونټ نمبر
6583 - 4
M.C.B. G.T Road
Branch Peshawar City

مظهر پریس پېښور

پوسټ بکس نمبر 41 جی پی او پېښور
موبائل نمبر: 0300-5939673

اداريه:

په سياسي شطرنج کښې د باوردي صدر "چال"

په سياسی بساط چې هر کله په کومو دوررونو کښې باوردی فوځی جرنېل د اقتدار لوبې ته ناست دے نو د بده مرغه هغهٔ سره په دغه پېښه کښې د جمهوريت پسندی د دعوؤ خلق ناست دی يا پس پرده چې کوم د اشارو لوبغاړی د کور بنده ته وائی بېدار شه اؤ غل ته وائی غلا وکړه په مصداق د "دوه سری" سياستدان رول ادا کوی۔ دا څومره د حېرت اؤ افسوس مقام دے چې په داسې هر امريتی دور کښې جمهوريت پسند د خپل سياست په خپله جنازه کښې ولاړ وی۔ په خپل لاش خاورې اچوی اؤ د خپل قبر په کتبه کنده شوی لفظونه گردانوی!!!

مجھے محفوظ کرلیں اے زمانے
میں اک کتبہ ہوں مٹتا جا رہا ہوں

مونږ په سياسی داسې څومره دوررونو کښې د خود کشی په مرگ مړهٔ شوی يُو اؤ بيا د خپل قبرونو د کتبو د حرفونو پشان الوتی، وران شوی اؤ ورک شوی يُو۔ د مصلحتونو ، خوش فهمو اؤ ذاتی غرضونو اؤ هوسونو په دغه خودسوزی، خودکشی اؤ کردارکشی کښې ځينی نومونه داسې راشی چې قلم ئې په ليکلو اؤ ژبه ئې په وئيلو شرمېږی۔ نن په دغه عالمی، ملکی اؤ علاقائی منظرنامه کښې يو ځل بيا د زوړ رسم د ادا کولو وخت راغلے دے چې يا خو به د پاکستان په سياسی شطرنج کښې خپل واضحه "چال" کؤل غواړی يا به د سرکاری سياست دا لوبه قبلول وی۔ يا به په ځان پسې بند قبرونه شلؤل وی اؤ يا به نورې خاورې په ځان انبارول وی۔ يا به په عالمی بساط ځان ته د ناستې، د شناخت ، د خپل نوم ځاې پېداکؤل وی اؤ يا به په پردی لستونړی کښې لاس ورکول وی۔

اوس په دغه مېدان کښې ځان واضحه څرگندول دی ځکه چې يو فوځی جرنېل چې هغه د ملک تنخادار دے سرکاری نوکر دے خو د سياسی سرکاری مسلم ليگ د شنې جنډې لاندې په عوامی اجتماعاتو کښې د "سرکاری عوامی" نعرو جواب په فوځی وردی کښې ورکوی۔ زمونږ د قامی مسئلو په ضد ښکاره وائی!!!

کالاباغ ډېم به ضرور جوړوؤ!!!

د پنجاب نه بغیر نهٔ کیږی!!!

وردی د ملک او قام ضرورت دے!!!!

صدر د خپلې وردۍ او صدارت د تجدید د پاره موجوده اسمبلۍ نه بیا د ووټ اخستو خبره کوی. دلته خو په پښتونخوا کښې سرکاری مسلم لیګ د دیوالونو او پوسټرو په نعرو کښې د نوی وزیراعلیٰ غږ هم کړے دے. هر چا ځان ځان له په ملکی او صوبائی سطحو د عوامی رائې نه وړاندې خپلې خپلې چوکۍ خوندې کړی دی او د هغې باقاعده اعلانات ئې هم کړی دی. په دې ټوله غیر سیاسی ، غیر جمهوری لوبه کښې صدر وړاندې او سرکاری سیاستدانان ور پسې عوامی اجتماعاتو کښې نعرې وهی!!!!

"جنرل مشرف صدر ہمارا"

په هر دور کښې هغه کهٔ فیلډمارشل دے کهٔ جنرل دے د مسلم لیګ نه یو څیز جوړ کړی او لس یؤولس کاله حکمرانی وکړی.

جنرل مشرف چې په اول اول کښې ئې ځانته د سیکولرازم په حواله د کمال اتاترک پرستار وئیلو نو کېدې شی چې د اتاترک د دې خبرې نه ناخبره وو چې هغه وئیلی دی!!!

"د دنیا هیڅ یو طاقت داسې نشته چې هغه به یو قام د ژوند د بنیادی حق نه محروم وساتی".

په داسې حالاتو کښې چې یو باوردی صدر خپل حیثیت په سرکاری او سیاسی دواړو سطحو یو شان ځان سره ساتل غواړی او د پاکستان د څلورو صوبو د لویو قامونو کښې فقط د یو "پنجاب" د خوښولو جذبات هم نهٔ پټوی نو سیاسی جمهوری ډلې او سیاستدانان دې ولې په سیاسی شطرنج کښې خپل "چال" پټ کړی بلکه باید چې جمهوریت پسند، ترقی پسند، سیکولر قوتونه خصوصاً پښتانهٔ قام پرست بنهٔ په جار په ډاګه ووائی!!

چې زمونږ منزل او مرام یو قامی اولسی جمهوری پاځون دے. داسې پاځون چې خپله نامه، خپل شناخت، خپل اختیار او خپل واکدار ولری.

څنګه چې ډوبېدونکے هربوټی ته لاس اچوی نو دا وخت پښتون په داسې بوخته کښې اېښلولی شوے دے چې هغه د افغانستان په آئینه کښې ځانته ګوری او بیا په پاکستان کښې خپل موجوده شناخت او د خطرو اوازونو ته ګوری نو د شک او ګمان په تیارو کښې د رڼا په نامه وائی!!!

کهٔ د قبلې ډډې راخېژی کهٔ د بلې ډډې
مونږه تیارو وهلو خلقو له خو نمر ، پکار دے

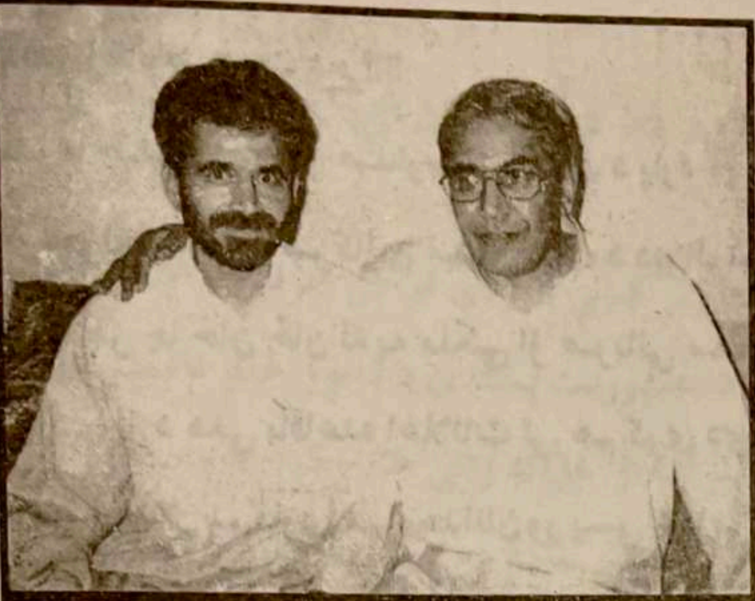

ستوري د خپل څوی عبدالبصیر ستوري سره

لیک: عبدالبصیر ستوري

څلورم اپریل زموږ د کورنۍ دروند غم

ما ته د خپل پلار دا خبره په ثبوت ورسېده "چې ما تاسي ته کۀ مادي او مالي شتمنی نۀ ده پرېښې خو معنوي پانګه مو له هر چا زیاته ده" نو زۀ په دې ویاړم چې زموږ پلار موږ ته ډېر څۀ پرېښي چې د ډېرو لږو خلقو په نصیب کېږي

څلورم اپرېل زما لپاره هغه دردناکه او له غمه ډکه ورځ وه چې ما د خپل پلار ډاکټر کبیر ستوري د مړینې خبر د ټېلیفون په لیکه سحر اتۀ (8) بجې واورېد، په رښتیا چې انسان د کاڼي کلک او تر ګل نازک دے، د خبر په اورېدو مې د ټېلي فون غوږۍ له لاسه ولوېده، نۀ پوهېدم چې په ما څۀ وشو۔ د خولې څخه مې بې درېغه چغې وختې، یو دوه را نه خطا شول، زما په فریاد او چغو زما مېرمن او بچی له ما راتاؤ شول، له ما څخه ئې وپوښتل چې څۀ چل شوے دے۔ خو ما خپل هوش او حواس بائېللې وو نۀ پوهېدم چې څۀ ورته ووایم، خو هغوی زما په حال پوه شول په ټول کور کښې ویر او ماتم جوړ شو، ما ته خپله بې وسی او د مسافرۍ غم بیا بیا مخې ته کېدۀ، په لږه شېبه کښې زموږ خپل، خپلوان او دوستان خبر شول، مشره ترور مې او د لائق زاده کورنۍ چې زما د وروري او د خپلوۍ رشته ور سره وه او زموږ په ګاونډ کښې وسېدل تر ټولو د مخه راورسېدل، هغوی هم را سره وژړل او بیا بیا ئې راته تسلي او ډاډګیرنه راکوله، څو ساعته وروستۀ زموږ ټول خپلوان زموږ کور ته راجمع شول۔ زما دوستان، زما د پلار ملګري او مینه وال چې د دغه غمژنې پېښې څخه خبرېدل چا به کور ته ځان رارسؤ۔ چا به د ټېلي فون په

ذریعه غمرازی او ډاډگیرنه راکوله، هغوی به وئیل چې مونږ ټول له تاسره په دې درانه غم کښې شریک یُو، ته ځان یوازې مهٔ بوله، ستوری یوازې ستا پلار نهٔ وو هغهٔ د ټول پښتون قام لاربښود، ملی او قومی سرمایه وه، زما حوصله د دوی د ډاډگیرنو سره ورو ورو قوی کېده او د. پلار د غم دغه دروند بار مې د اوږو کمېدهٔ، ما مې د خپل پلار څخه په خپل ژوند یوه خبره اورېدلې وه "چې پښتون هر چرته وی ، هغهٔ کهٔ د ډېرو شتو څښتن وی او یا ډېر غریب خو په مینه، محبت او اخلاص کښې د نړی یو قوم د پښتون مقابله نشی کولے, خو په رښتیا چې د لرو اوبرو پښتنو دا خبره ثابته او په ډاگه کړه چې د خپل محسن او خواخوږی سره ئې په ژوند کومه مینه کړې وه هم هغه شان ئې د هغه په مرگ هم وژړل او د غم دغه درنه لمحه ئې زمونږ د کورنی سره شریکه کړه۔

زما د پلار ډاکټر کبیر ستوری دا لوې ارمان وو چې کله خپل عالی تحصیلات بشپړ کړی نو پښتونخوا ته به ورځی او دلته به د خپلو پښتنو ورونو او اولس سره یو ځائې ژوند کوی خو دا ارمان ئې د زړهٔ د ناځاپی ناروغی په وجه پوره نشو۔

زهٔ لا ډېر ماشوم ووم چې پلار مې د کابل د رحمان بابا دلیسی څخه فارغ او د لوړو زده کړو لپاره جرمنی د ممتازو زده کوونکو په ډله کښې لاړ، لوړی زده کړی ئې په جرمنی کښې سر ته ورسولې او په ساپوهنه (سکالوژی)، فلسفه او سیاسی علومو کښې ئې (Ph.D) پی ایچ ډی ډکتوره ترلاسه کړه۔ مونږ به د پلار د مینې لارې څارلې او دا رانگ ورځې به مو شمېرلې چې په افغانستان کښې حالاتو بدلون وموند، او پېښور ته کډاول شو۔ د مهاجرت په شپو ورځو کښې مونږ هم لکه د نورو افغانانو ډېرې ستونزې او کړاوُنه ولیدل، یو ځل مې ورته لیک ورولېږو او ورته مې لیکل چې ورونه او خویندې مې د تعلیم او زده کړې څخه بې برخې کېږی، ستونزې مو ډېرېږې، ستاسو راتگ هم ناشونی دی نو مور او ورونه مې جرمنی ته درتلل غواړو، هغهٔ په جواب کښې راته ولیکل چې زهٔ په اروپاکې ژوند کول نهٔ غواړم او کهٔ خدائے حالات سم کړهٔ زهٔ به خپلې خاورې او خپل اولس ته درځم هلته به یو ځائے ژوند کوو۔ خو چې حالات ورځ تر ورځه خرابېدهٔ او سمون ئې نهٔ خوړو نو زما د مشر ترهٔ عبدالجلیل ملنگ په وینا ئې زما مور، ورونه او خویندې جرمنی ته وبلل، زهٔ لا هم هغه شان د پلار د نژدی او دایمی مینې څخه بې برخې پاتې شوم۔ د هغه د ژوند د سفر ۴۲ کلونه په جرمنی کښې تېرشول خو په دې ورستیو څو کلونو کښې کله چې د پښتونخوا په هر گوټ کښې د پښتو او پښتنو په باب کومه غونډه جوړېده، پلار به مې ورته په ډېره خوشحالی ځان رارسوو۔ هغه په پښتنو مئین وو، په خپله ژبه پښتو مئین وو، د پښتنو د اتحاد، اتفاق او یو والی مینه ئې په زړهٔ کښې وه، پښتون قامی وحدت ئې لویه ارزو وه، د محترم مشر محمد افضل خان لالا د پښتون قامی وحدت په تړون ئې په دوه درې غونډو کښې شرکت وکړو، د پښتو عالمی کانفرنس، پښتو عالمی کنونشن او د رحمان بابا په سیمنار او نورو ادبی غونډو کښې په ډېره مینه شرکت وکړو۔ هغهٔ

چې به کله پېښور ته راغې نو خوب به ئې کم، د زړه د ناروغی سره سره به د پښتنو شاعرانو، لیکوالانو، ادیبانو، صحافیانو (ژورنالستانو) او سیاسی مشرانو سره د لیدلو، کتلو او کېناستلو ډېر ارمانجن وو ما ته به ئې همېشه وئېل چې د هرې ورځې پروګرام جوړوه چې زهٔ پکښې د غه ټول پښتانهٔ په نوبت وينم. په خپل لنډ تنګ سفر کښې به ئې د خپل پلرنی ټاټوبی کونړ او د هغه ځاے د اولسی مشرانو او کشرانو مینه هم د یاده نهٔ وتله. د خپل سفر په جریان کښې به حتماً دوه درې ورځې د خپل کور کلی او خپل اولس لیدلو ته ایستلی ځان به ئې کونړ ته رسوؤ. هلته به ئې ښهٔ دروند استقبال کېدهٔ او د اولس مینه هم ورسره دومره زیاته وه چې د دهٔ د دلیدو تنده به ئې په دې دوه ورځنی سفر کښې نهٔ ماتېده. ډلې ډلې خلق به ورته راروان وو او دهٔ به ورسره خپل پښتون نظر شریکوو. د خبرو کولو انداز او لهجه ئې د هر چا خوښېده، ځوانان سپین ږیری او ماشومان به ترې راتاؤ وو. هغهٔ به د ټولو سره ډېره مینه کوله په ولسوالی او کلی کښې ئې د ځوانانو او پښتو کلتوری ټولنی جوړې کړی او تر خپله وسه به ئې مرسته ورسره کوله او وسائل به ئې ورته برابرول. هغه د پښتنو ټولو سیاسی مشرانو ته خاص عقیدت او احترام درلود. خو د دوی په بې اتفاقی ډېر ځورېده، په جرمنی کښې ئې هم لر او بر پښتانهٔ د پښتون سوشل ډېموکراټیک، ګوند د سیوری لاندې راټول کړی وو. غونډې او سېمنارونه به ئې جوړول په اروپا کښې د پښتنو د دود دستور کلتور او کلچر د ساتلو لپاره به ئې هلې ځلې کولې چې په ټول یورپ (اروپا) کښې هر پښتون خپل او پردی به ورته د ډېر احترام او مینې نه "ماما" وئېل، او هغه ماما چې کله له دې فانی دنیا ځخه سترګې پټې کړې نو ټولو پښتنو په اروپا کښې خانونه د ډېرو لری لری ځایونو ځخه جرمنی ته راورسول او د خپل "کبیر ماما" په جنازه کښې ئې شرکت وکړو. ټولو پرې وژړل، اوښکې ئې توې کړې. کله چې د خدای بخښلی جنازه د مسافرو پښتنو ځخه پېښور ته راورسېده نو د دې ځای پښتنو هم خپله پښتونولی او مینه وښوده. چا ځان سحر وختی پنځهٔ بجې هوائی ډګر (ائیرپورټ) ته راورسوو او ځوک د تورخم پورې د افضل خان لالا په مشری د جنازې سره بدرګه لاړل.

د افغانستان حکومت او اولس ئې هم ډېر درناوی وکړو په خاصو تشریفاتو ئې جنازه تر خاص کونړ پورې ورسېده. په زرګونو خلقو ، لوړپوړی دولتی چارواکو، قومی او سیاسی مشرانو ئې په جنازه کښې ګډون وکړو. د اپریل په پنځلسمه نېټه اروابناد ډاکټر کبیر ستوری فاتحه د پېښور په سپین جماعت یونیورستی روډ کښې واخستل شوه چې په ډېر ګڼ شمېر کښې قومی مشرانو، شاعرانو، ادیبانو د ادبې او فرهنګی ټولنو استازو او د پښتنو ټولو سیاسی مشرانو ځخه تر اخره ناست وو. وروستهٔ د ANP مشران او په خاصه توګه د پښتونخوا ملی ادیب، شاعر او سیاسی مشر اجمل خټک بابا په ناروغ وجود جومات ته ځان راورسوو او د رارسېدو سره سمدستی ئې ووئېل چې ما ته د خبرو کولو موقع راکړئ. هغه د ډاکټر کبیر ستوری په سیاسی، ادبی او ټولنیزو هلو ځلو رڼا واچوله

اؤ په ابدی دنیا کښې ئې ورته د مغفرت دعا وکړه۔ هم دا شان د اپریل په 22نېټه د کابل ښار د عیدګاه په جامع جومات کښې په خاصو مذهبی اؤ دولتی اعزاز تر سره شوه چې په کښې ګڼ شمېر حکومتی لوړپوړی چارواکو، د ملی فوځ اؤ ملی پولیسو لوړ رتبه افسرانو قومی، سیاسی، ادبی اؤ د ژوند د بېلا بېلو طبقو اشخاصو اؤ اولسونو پکښې برخه واخسته۔

د غمرازۍ دا سلسله لا دوام لری خو زهٔ د هغه ټولو مشرانو،کشرانو، قومی سپین ږیرو، خوانانو، شاعرانو، ادیبانو، صحافیانو اؤ فرهنګیالو څخه چې زما د پلار په مړینه ئې خفګان اؤ خواشینی څرګنده کړی اؤ د جنازې، تدفین اؤ فاتحې په مراسمو کښې زمونږ د کورنۍ سره برخه اخستی ډېره ډېره مننه کوم ما ته د خپل پلار دا خبره په ثبوت ورسېده "چې ما تاسی ته کهٔ مادی اؤ مالی شتمنی نهٔ ده پرېښې خو معنوی پانګه مو له هر چا زیاته ده" نو زهٔ په دې ویاړم چې زمونږ پلار مونږ ته ډېر څهٔ پرېښې چې د ډېرو لږو خلقو په نصیب کېږی، د هغه نوم ژوندی دی اؤ تر عمره به ژوندے یادېږی لکه چې په خپل شعر کښې وائی:

د انسان ژوند یو څو ورځې وی تېرېږی
ښهٔ ده ښهٔ ده چې په ښهٔ نوم څوک یادېږی
مړ هغه دے چې ئې نوم اؤ اثر نهٔ وی
چې ئې نوم اثر ژوندے وی نهٔ مړکېږی

لوے خدائے (ج) دې زما پلار ته جنت فردوس ور په برخه کړی۔

ویرنه

(عبدالوهاب سرتېر، جرمنی)

یو ستوری وو کبیر، چې له مداره ځینی ووت
د ژوند له دې نمګړی شان ، بازاره ځینی ووت
خوا خوږی مهربانه اؤ مئېن په پښتو ژبې
په اړو کښې زمونږ اړوله کاره ځینی ووت
مرګی په بې رحمۍ سره چمن ته مخه کړے
کبیر مو لکه ګل چې د ګلزاره ځینی ووت
خفه په پښتنو یم چې د سر خلق ئې سرخوری
کوم ستوری چې زمونږ د شب و تاره ځینی ووت
کبیر داسې پښتون وو مور راوړی چې "سرتېره"
د نرخ ځینی ونه ووت خو د ښاره ځینی ووت

د ارواښاد ډاکټر عبدالکبیر ستوری روح ته عرفان الله کوټوال ډالی

دا د کوم اجل جرس وو چې په غوږ مو لګېدلے
چې د ستورو له مداره مو یو ستورے غورځېدلے
یا به مونږه بدنصیب یُو یا خدایه ستا رضا وه
ستا رضا ده ستا رضا ده ، دا مو تا ته در بخښلے
د پښتو د پټکی ول وو د غرور یوه شمله وه
زمونږ ستوری د اقبال وو چې په سر مو اوسېدلے
زمونږ لعل، زمونږه ګنج اؤ دا زمونږ د ژوند رڼا وه
چې بغېر له دې ژوندون وی مونږ به ولې ژړېدلے
دا به څو مره نېکمرغی وی چې د خپل ستوری رڼا ته
مو فرهنګ غېږې وهلې اؤ یو بل ئې ځملولې
دا به فخر دا به ژوند وی چې یو ستوری مو پلاس وی
دا وړه ، وړه پښتو مو لاس نیولی ګرځولے
د کوټوال به په تندی کښې رڼا ئې د ستورو نه وه
کنه ستوری به تر عمره مو په تنده ځلیدلے

ستوري د تصوير په آئينه کښې

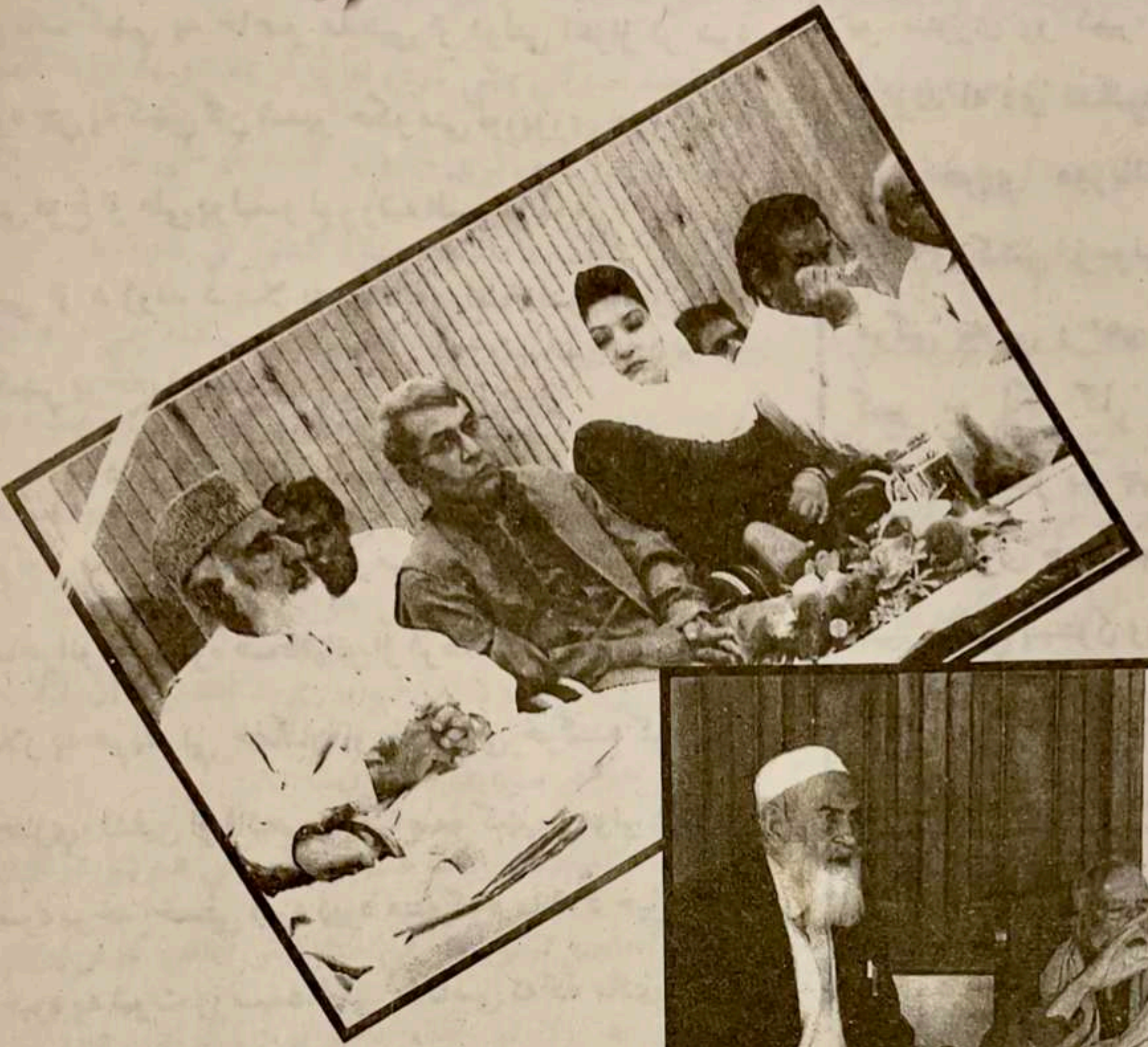

دوه ملګری ، دوه همخیال ستوری اؤ خان لالا

: محمد افضل خان

(قام پرست مشر اؤ پخوانے وفاقی وزیر)

د وحدت ستورے

زما یقین دے چې د ستوری د وفات نه پس به د پښتون سوشل ډیموکریټک پارټئ مشران اؤ غړی، د ستوری کشران اؤ د ANP مشران اؤ غړی به د قامی وحدت دا مرام په خپلو کوششونو تر لاسه کړی

"ستورے" په ونه لوړ نهٔ وو خو په عزم اؤ ارادو د تاترې نه ډېر دنګ اؤ اوچت وو۔ د "ستوری" د رڼا یو اړخ نه وو بلکې هر لوری اؤ هر اړخ ته د هغهٔ د رڼا پلوشې خورې وې۔ په علم اؤ پوهه کښې پی ایچ ډی وو اؤ هغهٔ هم په ساپوهنه کښې ، شاعر وو، ادیب وو، جرنالسټ وو، مصنف وو اؤ د ټولو نه زیات بې کچه قام پرست وو۔ په ربښتيا چې کبیر "ستورے" وو۔ د هغهٔ قام (پښتون) په کال 1893ء کښې فرنګیانو ځلور ټوټې کړو اؤ هغهٔ ته د خپل اولس د دې تقسیم پوره پوره احساس وو۔ هغهٔ پوهېدو چې د هغهٔ قامی وجود نشته۔

هغهٔ ته دا احساس په المان کښې د تعلیم د حاصلولو په موده کښې شوے وو۔ اؤ چې کله بیا وروستو په المان غږ راډیو کښې ملازم شو نو دا احساس ئې نور هم زیات شو ځکه چې المانی قام هم فاتحینو ځلور ټوټې کړې وو۔ چې وروستو بیا په مشرقی اؤ مغربی جرمنی یادېدو۔ د جرمنی قام سره اؤ خاص کر د مغربی جرمنی د اولس سره د دې خبرې د اولې ورځې نه احساس وو چې د هغوی قام غېړو تجزیه کړے دے اؤ قامی وجود ئې نشته۔

جرمنی قام په 45 کالو کښې دا احساس دومره پیاوړے کړو چې د برلن دېوال ئې له منځه یوړو اؤ خپل قامی وحدت ئې بیا حاصل کړو۔ د ستوری سره هم دا احساس وو اؤ هغهٔ په المان کښې د پښتون قامی وحدت د حصول د پاره خپل ګوند د پښتون سوشل ډیموکریټک پارټئ په نوم راجوړ کړو۔

ستوری په خپل ګوند کښې دننه قامی وحدت تر لاسه کړے وو۔ ځکه چې د هغهٔ په ګوند کښې د ډېورنډ د کرښې نه لاندې اؤ باندې دواړه اړخونو ته پراتهٔ "افغانان" شامل وو۔ ستورے په دې هم خوش بخته وو چې د ډېرو صلاحیتونو اؤ عزم افغانان ورسره په ګوند کښې د غړو په حېث شامل وو اؤ متفقه طور ئې د وحدت د حصول اؤ مرام تر اوسه وړاندې بوتلو اؤ باور لرم چې د ستوری د وفات نه پس به هم دغه ملګری د پښتون قامی وحدت د حصول پورې خپل کوششونه جاری

وساتی۔

ستوری دا نه چې يواځې په المان کښې د قامي وحدت د حصول د پاره افغانان راغونډ کړی وو بلکې په لرو بر پښتونخوا کښې هم د هغهٔ نظر په هاغه ټولو مشرانو پرېوتے وو چا چې د قامي وحدت حصول خپل د ژوند مرام ګرځولے دے۔

د خپل ګوند د جوړولو نه څو کاله پس ستوری خپل ملګری پاکستان ته په دې غرض را اولېږل چې المان کښې د خپلې پارټۍ د کنونشن د پاره ما مشر مېلمه کړی۔ هغوی چې دلته راغلل نو هاغه وخت ورته د ANP صوبائی مرکز غړو ووئېل چې "خان لالا" اوس د پارټۍ صوبائی صدر نهٔ دے۔ هغوی ورته سپينه کړه چې مونږ ANP په صوبائی صدر پسې نهٔ يو راغلی، مونږ په محمد افضل خان پسې راغلی يو۔ د پېښور نه بيا دغه کسان سوات ته راغلل اؤ ما ته ئې د ستوری بلنه راورسوله۔

زهٔ په ټاکلی تاريخ په کنونشن کښې حاضر ووم۔ په يورپ د دومره تعداد غونډې اؤ هغهٔ هم د بهرونی خلقو ما ډېرې کمې ليدلی دی۔ په کنونشن کښې په "وحدت" ډېرې کوټلې وېناګانې وشوې اؤ بيا د "کولن" د ښار نه علاوه په نورو ښاريو کښې هم لوې لوې غونډې وشوې۔ چې د ټولو نه فعال غړے ئې کبير ستورے وو۔

په پېښور کښې چې مونږ په کال 2000ء کښې د پښتون قامي وحدت په حواله يو لويه قامي جرګه رابللې وه نو "ستورے" سره د خپلو نورو ملګرو په هاغه دوه ورځنی جرګه کښې حاضر وو۔ چې د يو نشست صدارت د هغهٔ مشر ورور وکيل عبدالجليل ملنګ هم کړے وو۔ دغه وېناګانې مونږ د "جرګې" په نوم په کتابی شکل کښې چاپ کړی دی۔ چې د ستوری وېنا پکښې واضحه پرته ده۔ وروستو چې بيا کله مونږ د "ډيورنډ" په کرښه د پېښور په پرېس کلب کښې دوه ورځنې کانفرنس منعقد کړے وو نو په هغې کښې هم ستورے د المان نه پېښور ته د ګډون په غرض رارسېدلے وو۔ اؤ دواړه ورځې په کانفرنس کښې شريک وو۔ دغه وېناګانې هم مونږ په کتابی شکل کښې چاپ کړی دی چې پکښې د ستوری وېنا په مؤثر ډول ليک ده۔

ستوری دا ارمان لرلو چې پښتون قامي وحدت د هغهٔ په ژوند کښې حاصل شی خو دا ارمان ئې پوره نشو۔ البته د "وحدت" د حصول په لاره دومره رڼا غوزولې وه چې زما يقين دے چې د وحدت دا مرام به ډېر زر تر لاسه شی۔ هاغه لوستی پښتانهٔ چې د "وحدت" خبرې ته غوږ نهٔ ايښودو د "ستوری" د هغهٔ د ملګرو اؤ دلته د پښتونخوا قامي پارټۍ د غړو په کوششونو هغهٔ نن په دې وېنا مجبور دی۔ چې د پښتون / افغان قام د مسائلو حل د قامي وحدت نه بغېر نشی کېدے۔

زما يقين دے چې د ستوری د وفات نه پس به د پښتون سوشل ډېموکرېټک پارټۍ مشران اؤ غړی، د ستوری کشران اؤ د ANP مشران اؤ غړی به د قامي وحدت دا مرام په خپلو کوششونو تر لاسه کړی اؤ پښتون قام به هم د دنيا په قامونو کښې د پياوړی قامي وجود خاوند شی۔

☆☆☆☆☆☆

:ډاکټر شاه جهان سید

د پېښور پوهنتون د جرنلزم ډیپارټمنټ چئیرمېن

کبیر جانه ، ډېر یادو نه دې پرېښودل

د ولی خان تر مشری لاندې، ملی عوامی ګوند NAP او ANP ئې د لویدیزې نړۍ د سوشل ډیموکریټک ګوندونو سره په نظریاتی توګه نژدې بللو نو ځکه ئې د خپل ګوند ته هم پښتون سوشل ډیموکریټک ګوند نامه ورکړې وه

ما په خپل ژوند دا نهٔ ګڼله چې ما ته به ورئیل شی چې د کبیر جان په حقله راته څهٔ ولیکه.

څو مره ګران کار دے، د هغه چا په باره کښې څو کرښې لیکل چې تهٔ ئې تر اوسه د ځانه جدا نهٔ بولې. خو څنګه چې د نړیوالو دود دے، نو څهٔ به لیکل وی. په ساده ټکو څو کرښې ، څو یادونه.

☆ ورځ خو راته یاده نهٔ ده خو میاشت او کال راته یاد دے، چې کله ما کبیر جان په ړومبی ځل د جرمنی فرانکفرټ ښار کښې ولیدو. June 1974، دوه دېرش کاله پوره کېدونکی دی چې مونږ د ژوند د سفر په ډېرو اړخونو کښې یو وو.

کبیرجان چې په دغه وختونو 1973-74 ئې

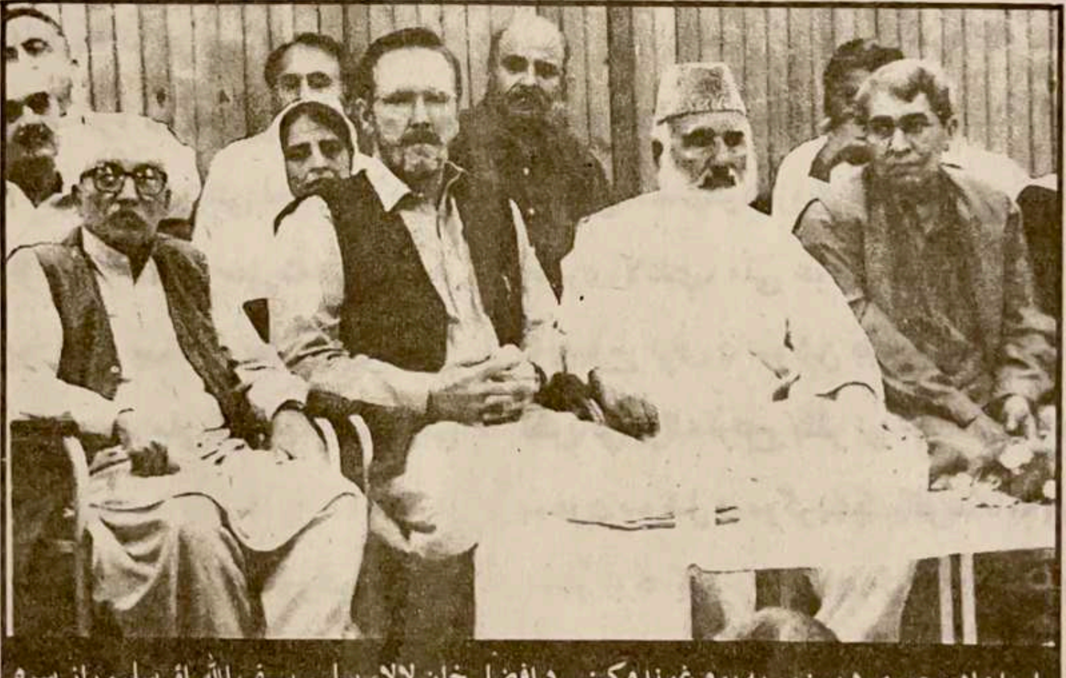

اروابښاد ستوری د پېښور په یوه غونډه کښې د افضل خان لالا، سلیم سیف الله او سلیم راز سره

خپله نوم د کبیر میرداد خېل نه په کبیر لعل اړولے وو. ځکه سردار داؤد خان دا حکم کړے وو. چې قبائیلی نامې به څوک په خپل ځان سره نه ږدی نو د لعل لقب ئې خوښ کړے وو. خو یو ماښام ورته ټوقو ټقالو کښې ملګرو ورئیل چې لعل خو هندوستان کښې مشهور نوم دے نو سوچ کښې لاړو. هم هغه شپه ئې په ما باندې د "هوښیارتیا د تلې" -Intelli gence Test تجربه کوله چې غونډه کتابچه کښې ستوری، ستوری وو، زهٔ تنګ شوم او ما ورته ورئیل چې کبیر جان لالا دومره ستوری دی راباندې شمېر کړل چې تهٔ هم "ستورے" راته ښکارې.

ډېر ئې وخاندل او سبا سحر چې ئې راته، نوے

شعر اوررولو نو دې پکښې ستورے شوے وو۔

د دهٔ د سیاسي ژوند او کرنلارې باندې لنډ لیکل خو زیاتے دے خو د ژوند هلې ځلې ئې د یو ټکي نه تاوېدو، راتاوېدو، چې هغه پښتانهٔ دی۔

په هلکوانۍ او ځوانۍ کښې ئې په جرمنۍ کښې د افغانستان د محصولینو "Students" ټولنه کښې پرې دا تور وو چې پښتون نېشنلسټ دے خو د دهٔ پرې چرت خراب نهٔ وو او د پښتنو د پاره به ئې هره غونډه کښې غږ پورته کولو۔ او چې کله ئې مخالفین ډېر شو نو د څینې ملګرو سره ئې په ګډه د پښتنو او بلوچو د ملي ازادۍ بخښونکي ټولنې تر نامې لاندې یوه ډله جوړه کړه کومه چې د کوزې خوا په سیاسي ډګر کښې د دهٔ د دلچسپۍ ښکاره ثبوت دے۔ هم په هغه وختونو کښې د NAP سره د زور زیاتي له کبله د څینې پښتنو ځوانانو یورپ او خصوصاً جرمنۍ ته تښتېدل او سیاسي پناه اخستل یو نوې سیاسي پلېټ فارم جوړ کړو۔ او د پښتنو او بلوچو د ملي ازادۍ بخښونکي ټولنې هلې ځلې پراخه شوې۔

په افغانستان کښې د ثور انقلاب ورشو چې په ړومبي پړاو کښې خو ئې د جرمنۍ روښنفکره پښتانهٔ هر کلے وکړو خو ډېر زر دا هلته د اوسېدونکو پښتنو د سیاسي بېلوالي بنه ونیوله۔ چې دا پړاو د کبیرجان د پاره ډېر سخت وو ځکه چې د دهٔ ډېر سیاسي ملګري په ډلو ووېشل شول۔ په دهٔ هم ډېر فشار راویستلے شو چې په خلقو ډېموکرېټک ګوند کښې غړیتوب تر لاسه کړي۔

> میوزک ئې ډېر خوښېدلو، خو یوازې د پښتو، د ځوانۍ ورځو شپو کښې به ئې کله کله رباب هم غږولو۔ ګډا ئې خوښه وه، خو خپله نه ورتله

خو دهٔ خان منځکړے وساتلو۔ خو ډېر زر، لکه څنګه چې د افغانستان هغه بدلون په سیمه او نړۍ کښې ستړې اغېزې درلودې نو په جرمنۍ کښې و سېدونکو پښتنو سیاسي چوکاټ هم بدل شو۔

د افغانستان د ښخړې له کبله، د زرګونو پښتنو یورپ او جرمنۍ ته تښتېدو له کبله هلته سیاسي ساحنه بدلېږي او د کبیر جان تر مشرۍ لاندې د پښتون سوشل ډېموکرېټک ګوند بنسټ کېښودلے شو۔ داسې د دوی سیاست یو نظریاتي او ګوندي چوکاټ غوره کړو۔ کهٔ څه هم، د کبیر جان خپله سیاسي نظریه د باچاخان د فلسفې نه رڼا اخلي او تل به ئې په ډاګه ونېل چې زمونږ سیاسي هلې ځلې د باچا خان د سیاسي غورځنګ پرمختګ دے۔ خو ورسره ئې د لویدیزې نړۍ د سیاسي سسټمونو ژوره مطالعه کړې وه او د ولي خان تر مشرۍ لاندې، ملي عوامي ګوند NAP او ANP ئې د لویدیزې نړۍ د سوشل ډېموکرېټک ګوندونو سره په نظریاتي توګه نزدے بللو نو ځکه ئې د خپل ګوند ته هم پښتون سوشل ډېموکرېټک ګوند نامه ورکړې وه۔

د کبیر جان Ideal باچاخان وو۔ ادبي نړۍ کښې د اجمل خټک صېب نه متاثره وو۔

ولي خان ئې ډېر خوښ وو او د افضل خان لالا د یو والي د سیاسي تګ لاره ټینګ ملګرے وو۔ د هلکوانۍ او ځوانۍ راهسې ئې د لیک لوست او څېړنو Research سره ډېره مینه وه۔

د المان غږ راډیو د پښتو خپرونو، چې په کال

1970ء كښې پنځل شوى دى، د بنسټ ايښودونكو كسانو كښې راځي- په جرمنى كښې د افغان پوهندونكو محصولينو چې كومې خپرونې كېدلې هغو كښې ئې ليكنې كولې، لكه "سپرغى، د خيبر وږمه" تر څو چې ئې خپل كتابچې او كتابونه چاپول شروع كړل او بيا ئې د خپل ګوند له خوا پښتون مجله او پښتونخوا راويستل چې تر اوسه چاپ كېږي- د چاپ شوو كتابونو List ئې هم اوږد دے-

ميوزك ئې ډېر خوښېدلو، خو يواځې د پښتو، د خوانى ورځو شپو كښې به ئې كله كله رباب هم غږولو- ګډا ئې خوښه وه، خو خپله نه ورتله- د ژوند پښتنو به چې چا بد ونېل- باچاخان پسې به چې چا بدې كولې، د افغانستان د شاهى كورنى بې خايه ستائينه، د مُلايانو پخې پخې خبرې، وغېره-

☆ پښتنو او پښتونخوا ئې ډېر خوښ وو- چې په دغه سفرونو كښې هغهٔ ناوړه، يادونه هم دى، چې دې د جنرال ضياء الحق وخت كښې د سياسى هلو ځلو په تور ونيولے شو او بندى شو او چې كله جرمنى ته بېرته لاړو نو لكه د زړو خدائى خدمتګارانو په دغه وياړ وو چې بندى خانه كښې ئې ښهٔ ملګرى وموندل-

كبير جان د خپل ژوند زياته برخه د ملګرو سره او مسافرى كښې تېره كړې ده- او دهٔ ته د جرمنى

د كبير جان Ideal باچاخان وو- ادبى نړۍ كښې د اجمل خټك صېب نه متاثره وو

عامو خبرو اترو او د ملګرو منځ كښې به دومره ساده وو چې د چا به پرې دا يقين نهٔ راتلو چې دا هغه كبير جان دے چې د بحث وخت كښې څومره جدى او د پښتو د پار ضدى وو چې د خپلې خبرې به چا اړولے نشو-

په خوانى كښې به ئې چائې او سګريټ كمزورى وه- خوراک ئې ډېر ساده- په كوچو كښې ها (اګى) او تازه پياز ئې ډېر خوښ وو-

د دوستانو محفل، سياسى بحثونه، د پښتو موسيقى، د پښتنو مشرانو صفتونه او ستائينه او ټوقې ټقالو به ډېر خوند وركوو-

خو خينى شيان به ئې ډېر بدى شول- لكه پښتون به چې په فارسى يا اردو خبرې كولے- دروغژن كس، بې شعوره، تعليم يافته ضدى پښتون، سياست كوونكى پښتانهٔ، بې وخته چې چا د خوبه پاڅولو، د پښتنو د "ماما" لقب ور رسېدلے وو- هېڅ چا ترېنه مخ نشو اړولے، كهٔ هغهٔ به د دهٔ د ګوند ملګرے وو او كهٔ نه خو د يو پښتون مشر په حېث ټول يورپ كښې د جرګو او مركو سرے وو-

ښكاره خبره ده چې د يو انسان ځاے بل كس نشى نيولے خو د كبير جان ځاے هېڅ څوک نشى نيوے- كهٔ څهٔ هم د سياسى مفكورې پلوشې به ئې پراخېږى او د پښتنو مشرانو په تاريخ كښې ئې ځانګړے وومنلو خو د يورپ او د جرمنى پښتانهٔ ئې يتيمان كړل- مونږ ئې د ژوند مقابلې او پښتنى جدوجهد ته يواځې پرېښودلو خو په خپل ژوند ئې دومره څهٔ پرېښودل چې پښتانهٔ ئې تر رڼا لاندې ډېر څهٔ موندلے شى-

☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ليک: لائق زاده لائق

عملي مبارز

اروابناد د خيال محمد او لائق زاده لائق سره

چې کله د هغهٔ نامه د خپلو نورو ملګرو تر څنګه د المان د پاره غوره کړې شوه نو په هاغه ورځ ستورے ډېر خوشحاله وو۔ د هغهٔ مشر ورور عبدالجليل ملنګ د الله تعالى شکرونه اداکول او د عظيمې مور ئې په سترګو کښې د خوشحالۍ غټې غټې اوښکې راتلے۔ هغهٔ زر زر د خپل ځوانى مرګ مېړه لعل محمد خان قبر ته ورغله او د دعا نه پس ئې ورته ووې چې "لعل محمد خانه مبارک شه ستا ستورے نن په رښتيا ستورے شو" هغه ـــ به اوس ستا نامه ګټي۔ هغه به د حافظ اشرف روح ته نوے ژوند ورکوى"۔ ننګياله پښتنه چې په باوقاره قدمونو د قبر د خوا نه راتله نو داسې ئې محسوسه کړه لکه د هغې د خاوند روح هغې ته وائى "ستا دې مبارک شى زما ملالې ـــ دا خو هم ستا د تربيت نتيجه ده"

ما د کونړ د سيند نه زار کړئ

زما جانان به پکښې مخ وينځلے وينه

ډېر کاله وړاندې به چې کله ما د خداے بخښلى عبدالرحمان اور په اواز کښې دا ټپه اورېده نو ذهن ته به مې د کونړ خائستونه راغلل۔ زهٔ به د خيال په سيلى سور شوم او د کونړ د شنو او ګل ورينو غرونو په لمن کښې به مې اوږدے اوږدے ساه ګانې واخستې۔ زهٔ به دې پوهېدم چې د کونړ دا ټپه ټپه غېږه د خپل اهميت ډېرې حوالې لرى۔ چې پکښې د هر څهٔ نه زياته د لوے پښتون جمال الدين افغانى حواله ده۔ چې نړى ته ئې د اسلام ډېر بنيادى نکتې د وخت د تقاضو په چوکاټ وړاندے کړے۔ د دغه لوے لاربنود نه علاوه د کونړ غېږې نور ډېر پياوړى او توريالى بچى زېږولى دى۔ چې پکښې د قام پرستى، وطن پالى او پښتونولى په حواله د خداے بخښلى ډاکټر کبير ستورى نامه ډېره جوته ده۔

ستورے د خپل وخت د نومورى عالم دين حافظ اشرف کړوسے، د ميرزمان خان نمسے او د لعل محمد خان ځوے وو۔ چې په کال 1940ء کښې ئې د اپرېل په شپږمه نېټه سترګې وغړولې۔

په قام ميرداد خېل يوسفزے وو۔ په کونړ کښې زيات تر مومند اباد دى۔ د يوسفزو شمېر پکښې کم دے چې مشرى ئې د پېړو راسې د ستورى د کورنى په غاړه پاتې شوې ده۔

د ستورى پلار به د خپلې درنې زميندارى او خانى نه علاوه د لرګو تجارت هم کولو څکه نو د پېښور او کوزې پښتونخوا د نورو ښارونو د پښتنو سره ئې اړيکې راجوړې کړې وې۔ د هغهٔ عمر خواؤ شا پنځه ډېرش کاله وو۔ چې ناروغه شو۔ بيمارى ئې ډېره اوږده نشوه څکه چې دغه وخت په کونړ کښې د علاج اسانې ډېرې نهٔ وې۔ ناروغتيا د لعل محمد خان ارمانونه نيمه خوا پاتې کړهٔ او

ښاغلے ستورے په داسې عمر کښې يتيم پاتے شو چې لا د ژوند په مفهوم هم نۀ پوهېدو۔

د ستوری نور دوه وروڼه يو عبدالجميل او بل محمد نعيم هم د حالاتو په دغه لمبه کښې راګېرشول۔ عبدالجميل د ټولو مشر او محمد نعيم تر ټولو کشر وو۔

د پلار د مرګ نه پس د ستوری د لارښودنې ټوله ذمه واری د هغۀ عظيمې مور په خپل سر واخسته۔ هغۀ پښتنه وه۔ د ژوند په رموزو پوهه وه۔ دا هم د هغې عظمت وو چې ستوری په پوره باور او اعتماد د زده کړې د پاره د خپل کلی د سکول مخه وکړه۔

ستورے په خپلې مور ډېر ګران وو۔ دا په دې چې هغۀ د نورو وروڼو په مقابله کښې ډېر خاموشه وو۔ هغۀ به چې ستړے ستړے د سکول نه کورته راغے نو مور په سينه پورې جوخت ونيوو۔ ډېر خله داسې وشوه چې د مور په سترګو کښې ورته تودې تودې اوښکې۔ ستوری به مور ته کتل او ورته به ئې ونېل چې "مورې" دا ولې" هغې به اوږده ساه راښکله، ستورے به ئې په دواړه مخه ښکل کړو او په څۀ بهانه به ئې خبره بدله کړه۔

د پلار د نشت يو لاشعوری احساس د ستوری په مزاج کښې فکر او سوچ ته لارې پرانستې۔ هغۀ د ورکوټوالی نه ژوند ته د ژوند په سترګه وکتل۔

د خپل ورکوټی کلی تنر Tannar د سکول نه پس ستوری د رحمان بابا په لسيه کښې داخله واخسته۔ اوس هغۀ د ماشوم والی د پړاونو نه راوتے وو۔ د هغۀ فکر خلا او ښکلا لرله۔ هغه په کتابونو کښې د پوهې لټون شروع کړو او په دغه لټو کښې دومره بوخت شو چې د خپل تاريخ د لوستو سره ئې د ذهن کالۀ ته د ميرويس نيکۀ او احمد شاه بابا فکرونه نبغ په نېغه راغلل۔ هغۀ د پښتو ژبې او پښتون کلتور په تقاضو پوهه شو۔ او هم دغه وجه وه چې ستوری په خپل کالج کښې ډېرې ښې لمبرې واخستې۔

دا هاغه ورځې شپې وې چې د افغانستان پاکه او سوچه خاوره د "پردو" د اثر نه پاکه وه او کوم چا به چې ښې لمبرې واخستې هغۀ به د غوره تعليم د پاره خارجی هېوادونو ته لېږلے شول۔ د ستوری په برخه هم دغه خوش بختی ورسېده۔ او چې کله د هغۀ نامه د خپلو نورو ملګرو تر څنګه د المان د پاره غوره کړې شوه نو په هاغه ورځ ستورے ډېر خوشحاله وو۔ د هغۀ مشر ورور عبدالجليل ملنګ د الله تعالى شکرونه اداکول او د عظيمې مور ئې په سترګو کښې د خوشحالی غټې غټې اوښکې راتلے۔ هغۀ زر زر د خپل ځوانی مرګ مېړه لعل محمد خان قبر ، ورغله او د دعا نه پس ئې ورته ووې چې "لعل محمد خانه مبارک شه ستا ستورے نن په رښتيا ستورے شو" هغه۔۔۔ به اوس ستا نامه ګټی۔ هغه به د حافظ اشرف روح ته نوے ژوند ورکوی"۔

ننګياله پښتنه چې په باوقاره قدمونو د قبر د خوا نه راتله نو داسې ئې محسوسه کړه لکه د هغې د خاوند روح هغې ته وائی " ستا دې مبارک شی زما ملالې ۔۔۔ دا خو هم ستا د تربيت نتيجه ده"۔

او بيا په کال 1960ء کښې ستورے مسافر شو۔ هغۀ د کونړ د يخو اورينو ښکلاګانو نه د جرمنی خودسره او بې پرواه خائستونو ته ورسېدو۔ په المان کښې چې کله هغۀ د .Ph.D د پاره د مضمون انتخاب کولو نو فکر ئې په "ساپوهنه" اودرېدو۔ دا ځکه چې دا مضمون د هغۀ د مزاج او سوچ ترجمان وو۔ په دې مضمون کښې د خپل اولس د فکری او ذهنی صلاحيتونو د پېژندلو رازونه پټ

وو- زده کړه شروع شوه- خو چې کله به ستورے اوده شو نو ټوله ټوله شپه به د کونړ په سردرو کښې ګرځېدو- د هغه په شونډو به د وطن د خائستونو ټپې راتلې- کله کله به ئې خپله خره پښتونخوا داسې په زړه راوربده چې په نیمه شپه کښې به راپاځېدو- د هاسټل نه باهر به ولاړ وو- کله به ئې ستورو ته کتل- اؤ کله به ئې د سپوږمۍ سره خبرې کولې-

هغهٔ ته به د سپوږمۍ په مخ کښې د وطن رنګونه هم ښکارېدل اؤ د خپل "جانان" مخ هم- هاغه "جانان" چې د ستوری د ماما لور اؤ د هغهٔ د ژوند ملګرې وه- دواړه په یو بل ګران وو- هغهٔ به چې کله ستوری ته په مینه کبیرجان ووې نو د ستوری په روح کښې به د مینې یو تود احساس چورلکونه اوخوړل- څهٔ د وطن جدائی اؤ څهٔ د جانان جدائی- دې ټولو تاودو جذبو په وړمبی خل د ستوری په شونډو شعرونه راښکاره کړل- اؤ هغهٔ ته احساس وشو چې د هغهٔ دننه شاعر په پوره شعور سترګې غړولې دی-

ستوری د خپلې مطالعې سره سره په المان غږ راډیو کښې جزوقتی کار شروع کړو- دغه رنګ د ستوری د ژوند فکر وسعتونه نور هم فراخه شول- هغهٔ د جرمنی اولس د جذبو په پوره غور جائزه واخسته اؤ په دې نتیجه ورسېدو چې د کومو حالاتو سره پښتون قام مخ دے هم په هاغه اور کښې د جرمن اولس شپې سبا کوی- دواړه د غاصبو قوتونو د لاسه تالاوالا پراتهٔ دی- ستوری په دې حالاتو د خپلو المانی ملګرو سره خپل جذبات شریک کړل- هغهٔ د باچاخان د فلسفې ژوره مطالعه وکړه اؤ دا باور ئې پوخ شو چې د پښتون اولس د یو والی نه بغیر د هغوی اجتماعی مسئلې نشی حل کېدے- هغهٔ په خپله یونیورسټی کښې په وړمبی خل د پښتون بلوچ سټوډنټس فېډریشن بنیاد کېښودو- چې پکښې زیات شمېر د پښتنو وو- ستوری په دغه ورځو شپو کښې د "سپرغی" په نامه یوه مجله جاری کړه چې پکښې زیاته برخه د قام پرست مشر خان عبدالغفار خان د افکارو وه- څو کاله په ئې یو بله رساله د "لمبې" په نامه شروع کړه- لمبه هم د پښتون قام د اولس د جذبو ترجمانه وه- چې څنګه څنګه د غه تاوده فکرونه خپرېدل نو د ستوری غږ ژوند موندلو اؤ بیا چې کله د ستوری د شعور اؤ پوهې نور رازونه ولټولو- نو دا ضرورت ئې محسوس کړو چې پښتانهٔ دې د خپلې خبرې د پاره یو باقاعده پلیټ فارم ولری- هغوی د خپلو ملګرو سره صلاګانې شروع کړې اؤ دغه رنګ په کال 1981ء کښې ئې د پښتون سوشل ډېموکرېټک پارټی بنیاد کېښودو- چې په بارنی ارکانو کښې ئې د ستوری نه علاوه د ښاغلی علی خان محسود، ښاغلی لیاقت وطن پال، ښاغلی فردوس تندر اؤ نورې نامې د ذکر وړ دی- دګوند وړومبے باقاعده اجلاس د جرمنی په کولن ښار کښې وشو- د اجلاس ټوله کارروائی په سوچه پښتو کښې وشوه کومه چې د فارسی بانو په مخ وړومبې څپېړه وه- په پردی وطن "خپل ګوند" پښتون ته د وحدت احساس ورکړو اؤ د لرې لرې نه ملګری پښتانهٔ په دې ګوند کښې شریک شول-

په المان کښې د پښتنو په یو ډګر راغونډېدل اؤ بیا د پښتون د یووالی خبره کول عام واقعه نهٔ وه دا خبره هاغه قوتونو ته هم ورسېده څوک چې کله هم د پښتنو یوالی نهٔ غواړی- هم د غه وجه ده چې کله په کال 1982ء کښې ښاغلے کبیر ستورے پېښور ته راغے نو لکه د نورو قام پرستو مشرانو اونیولے شو چې خپل دریز بدل تری خو

هغه په اصولو باندې سودا وو نکړه. په خپل خبره لکه د غر ټینګ ولاړ وو. په ستوری مقدمه وچلېده او اتلس میاشتې یعنی یو نیم کال بندی پاتے شو.

د جېل په ورځو کښې ستوری ته دا احساس کېدو چې هغهٔ د باچاخان په قدم پوخ قدم ایښے دے. هغهٔ ته د غه ورځې شپې خپل افتخار او خپل ویاړ ښکارېدو. هم د جېل په ورځو شپو کښې د هغهٔ د ډېرو قامی مشرانو سره د نزدې نه ملاقاتونه وشول. ستوری هغه وپېژندل او هغوی ستورے وپېژندلو.

کله چې د قام پرستی په تور بندیان ازادېدل نو ستورے هم د بندونو نه خلاص شو او واپس المان ته لاړو. خو اوس ستورے هاغه ستورے نهٔ وو. هغه یوه لویه حوصله موندلې وه. هغهٔ د یو نوی عزم خاوند وو. زر زر ئې خپله پارټی بیا فعاله کړه او ددې تر څنګه ئې د لرو بر د پښتنو قامی مشرانو سره رابطې وکړې. د پارټی د وړومبی کنونشن په موقع افضل خان لالا میلمه کړے شو. د ښاغلی افضل خان لالا المان ته تګ پښتانهٔ نور هم بېدار کړهٔ او بیا د غه سلسلې دوام وموندلو.

پرون چې PSDP د المان پورې محدوده پارټی وه نن ئې په چیکو سلکواکیه ، ناروې، هالېند، بلجیم، ډنمارک، او امریکا کښې هم څانګے ولرلے. د دې سوچ خپورېدل د ستوری د خوب تعبیر وو. د هغهٔ د ارمان تکمیل وو. ستوری د ټولو هېوادونو د غړو سره رابطې ولرلې، او په دې خبره ټینګار وکړې شو چې زباته توجه او زباته وده ژبې ته ورکړے شی. ستوری به وئیل چې ژبه ورکه شی نو قام ورک شی، چې ژبه ژوندۍ وی نو ورسره قام ژوندے وی. دا فیصله وشوه چې د وادهٔ ښادی او نورو دستورو بلنې به په ارومرو په پښتو کښې وی.

د خپلې ژبې سره مینه د هر انسان په خټه کښې شامله وی. څکه نو د ستوری او د هغهٔ د ملګرو دې کوششونو ډېر زر رنګ راوړو. په پښتو کښې لیکل لوستل عام شو.

د کبیر ستوری د ژوند د ټولو نه لویه معجزه دا ده چې هغه په خپل څلور شپېتهٔ کاله عمر کښې د خپل وطن والو سره د پښتو نه علاوه بله کومه ژبه نهٔ ده وئیلے. هغه پښتون وو او په پښتونولی ډېر ښهٔ پوهېدو.

ستوری چې په خپله ځوانی کښې د شعر د ناوې سره کومه اشنائی شروع کړې وه د هغې لمن ئې هم ټینګه ونیوله او د خپلې مینې سره ئې هم اړیکې ټېنګې وساتلې. چې کله به هم د المان ستړی ژوند نه ستړے شو نو د کونړ غېږے ته به راغے. دلته به ئې د غرونو په لمن کښې او یخو اوبو په غاړه خپل پښتانهٔ فکرونه خوارهٔ وارهٔ اوشیندل.

د لوے تعجب خبره دا ده چې په دومره فعال ژوند کښې هغهٔ خپلو بچو ته هم مینه ورکړه. د هغهٔ پنځه خامن بصیر ستورے، نصیر ستورے، کروړ ستورے، نسیم ستورے او اجمل خان ستورے د خپل پلار په فکری لار روان شول. په دې وارو کښې اجمل خان ستورے د ټولو کشر او په پلار ګران وو. خو د غه ګرانی هم د پښتنو، ګرانی وه. هغهٔ خپلو بچو ته دا درس ورکړو چې پښتو دې وائی او پښتو دې کوی.

د بچو سوچه او پاکو جذبو د ستوری کور ته په المان کښې د اکېډمی حیثیت ورکړو.

د ستوری سترګې او نظر د پښتون قامی وحدت په لور وو. هغهٔ به هر وخت د پښتونخوا په لور کتل چې کله هم دلته د پښتو اواز راپورته شی او ستورے ورته ځان

په منډه ورسوی۔ دا تشه د خلې خبره نه وه بلکې عملاً هغه داسې وکړه۔ او دې عمل د ستوری قد نور هم اوچت کړو۔

د ستور دا لوی ارمان وو چې د همېشه د پاره خپلې پښتونخوا ته راشي خو چې کله ئې د ژوند ملګرے او څلور ځامن المان ته لاړل نو بیا د هغه د پاره راتګ ګران وو۔ څو ځله ئې د دې ارمان اظهار کړے وو۔ خو ارمانونه د چا پوره کېږی۔ چې د ستوری به پوره شوے وو۔

د نن نه یو کال وړاندې چې کله ستوری د خپلو سترګو د معائنې په خاطر هسپتال ته راغے نو ډاکټر انور ورته ووې چې د سترګو د اپرېشن نه وړاندې باید ته د خپل بدن نور تشخیص مکمل کړے۔ او بیا چې کله د هغه د زړه معائنه وکړې شوه نو ډاکټران حېران پاتے شو چې د دې باوجود چې د هغه د زړه دوه والونه بېکاره دی۔ ستورے بې غمه فعال ژوند تېروی۔

ډاکټر انور ورته د اپرېشن مشوره ورکړه خو ستورے دې ته تیار نه وو۔ چې کله ئې ساه واخسته نو په پېښور کښې ډېورنډ د کربښې په سیمنار او د پښتو په عالمی کنونشن کښې د برخې اخستو په خاطر په اخری ځل دلته راغے۔ دا ځل ستورے د معمول نه زیات تازه وو۔ او داسې نه معلومېده چې هغه د زړه مریض دے۔ هغه د کلونو کلونو راسې د سیګرټو سخلو سلسله ختمه کړې وه۔ او داسې ښکارېده چې اوس به د ستوری نوره خورېږی۔

د عالمی کنونشن په موقع هغه د پښتونخوا د ټولو مشرانو سره ووکتل۔ د شاعرانو سره ئې ګپونه ولګول۔ د خپل فکر او خپل سوچ رنګونه ئې په هر چا وشیندل۔ او د خپل خوی نصیر چې ټول عمر ئې د پلار په خدمت کښې تېر کړے دے د منع کولو باوجود کونړ ته هم لاړو۔ هغه د خپل تاله واله وطن په اخری ځل دیدن وکړو او بیا۔۔۔۔۔

په مات زړه المان ته لاړو۔ خدای خبر چې دغه یو کال به ستوری څنګه تېر کړے وی۔ ځکه چې د هغه زړه دلته او وجود هلته وو۔ په دې موده کښې ئې د خپلې شاعری اخری کتاب "خوږې مصرې" راټولې کړې خو د بده مرغه هغه خپلې مصرې د کتاب په شکل کښې وو نه لیدلے۔ د اکتوبر د میاشتې څلورم تاریخ دغه په کلونو کلونو خور عظیم ستورے زمونږ نه د همېشه د پاره ښېل کړو۔ د هغه جنازه په المان کښې هم وشوه او په خپل وطن کونړ کښې هم۔ د هغه درنې درنې فاتحه هلته هم وشوې او دلته هم۔۔۔۔۔

ځکه چې داسې خلق په صدو کښې پیدا کېږی۔ کله مونږ ډېر ځله راغونډ شو نو د ستوری د خدمتونو حق نشو اداکولے۔

هغه د مرګ نه پس هم د پښتو شمله جګه ساتل غوښتل:

چې زما ستوری په قبر راتېرېږې
په پښتو را ته دعا کړه پرې مئین یم

لکه چې ورته معلومه وه چې زما روح بله ژبه اورېدو ته تیار نه دے۔ نو ۔۔۔۔ ضرورت د دې خبرې دے چې د داسې اتلانو د مشن د تکمیل د پاره کار وکړے شی چې د دوی ابدی ژوند په سکون او ارام تېر شی۔

ځنې خلق د خپل ځان د پاره مړه شی
د چا مرګ د ټول اولس د پاره مرګ وی

☆☆☆☆☆☆☆☆

✍: انور ظفری

د "ستوری" اخری چغه ـ ـ ـ ـ!!!

"پښتونه پښتو ټینګه کړه"

زۀ او ډاکټر کبیر جان ستوری په یو کال د دولسم ټولګی نه خلاص شو۔ او په 1964 کښې کال کښې د ستمبر د میاشتې په څلورمه ورځ د کابل نه د جرمنی په لور روان شو۔ شپه مو د بیروت په ښار کښې د ایرانی بحیرې په غاړه د الکازار په هوټل کښې تېره کړه چې د دې هوټل او د بیروت د ښارد ډېرو ښکلو ماهیو په لیدلو سره کبیرجان په سوچونو کښې لاړو او ماته رانزدې شوا او څۀ پټ شانتې ئې راته ووئیل "دلته خلق د ښۀ ژوند نه برخورداره دی او زمونږ خلق د ناداری نه ښۀ ورځ نۀ لری څۀ باید وشی؟

ما خواب ورکړو چې کبیرجانه دا مونږ چې اروپا ته روان یو د دې د پاره خو چې کله بېرته راستانه شو نو د دغه بې وزلو او نادارو خلقو خدمت ته به بیا ملا تړو۔

په جرمنی کښې د میونخ ښار ته نزدې مونږ د ژبې کورس وهلو چې یوه ورځ د میونخ په ښار کښې مونږ ګرځېدلو نو دۀ راته بیا په خبرو پېل وکړو چې وینې په دې ښار کښې خو د نړۍ دګوټ ګوټ نه د هر قوم خلق شته دی۔ خو زمونږ د څوکنو پرته نور پښتانۀ خو دلته نشته۔ دا بهرنیان ډېر په ویاړ سره دلته ګرځی او د یو

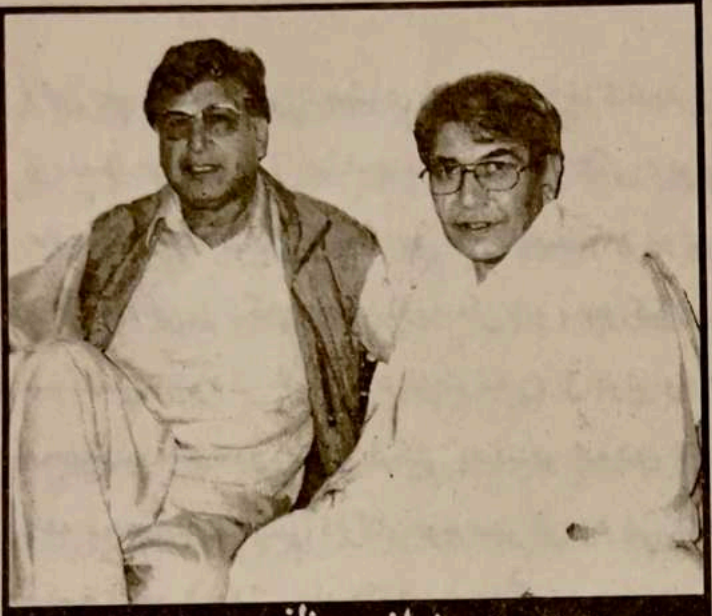

ستوری د انور ظفری سره

قامی هویت لرونکی دی۔ خو مونږ تاسی څوک پېژنی هم نه۔

د هم دغه 1964ء کال په پائې کښې مونږ یوه هیله پانه ترتیب کړه او د افغانی مقاموڅخه مو هیله وکړه چې مونږ ته د افغانی محصلینو د ټولنې د جوړولو اجازه راکړی۔

هغه مهال په بن کښې خدای بخښلی ډاکټر علی احمد یو بل سفیر وو او په میونخ کښې پوهاند ډاکټر مهاؤالدین دکلتوری چارو رئیس وو۔ مونږ په دې بریالی شو چې د محصلینو د ټولنی تاسیس اجازه په لاس راوړو۔ د قدر الرحمان د فرانکفورت په ښار کښې د 1965ء کال د جون جولائی میاشتې دی چې مونږ د محصلینو د ټولنی د بنسټ ایښودلو لپاره خپلې هلې ځلې نورې هم زیاتې کړې۔ په کومه ورځ چې زمونږ د غونډې د رابللو ورځ وه نو د شپې لس بجې وې کبیر جان راته ووئیل چې ما یو څۀ فکر کړے دے او د سبا ورځې د غونډې لپاره مې یو څۀ خان چمتو کړے دے غوارم چو تا پرې اخوا دېخوا خبر کړم ما وئیل وایه زۀ ئې اورم۔

"زما ګران ملګری او ورور مسکے شو او وې

وئیل چې د دې ټولنې د مشرۍ لپاره به ته زما کاندید ئې او بله دا چې زمونږ په سپاسنامه کښې به دا ټکی د یوې مادې په توګه لیکل کیږي چې د محصلینو د ټولنې ټولې شفاهي او لیکلې چارې به په ملي ژبو پښتو کیږي۔ هم داسې وشوه تر څو چې دغه ټولنه وه او مونږ ور د محصلینو د اتحادیې ټولې لیکنې په پښتو ژبه دي او د دغه محصلینو د ټولنې دارګان نوم سپرغۍ وه چې هغه هم په پښتو ژبه نشریدله ډاکټر عبدالکبیر ستوری یو افغانی محصلینو د ټولنې د بنسټ ایښودونکو څخه وو چې په دغه ټولنه کښې د پښتو او پښتونوالۍ بیرغ اوچت و ساتلو۔

دهٔ به د لوی پښتونخوا پښتانهٔ هم راپاد کړل خو د باچاخان فخرافغان او ملي شاعر اجمل خټک پرته ده د بل چا سره اشنائی نهٔ لرله۔ خو ما ته به ئې تل هم دا وئیل چې له څیره بیرته ستانه شو ما او تا به ضرور پېښور ته خو۔

د 1969ء کال د ستمبر میاشتې په پائې کښې پښتون بابا ولی خان جرمنی ته راغلو ، د شپې لس بجې وې چې ما ته ریاض خان چې د پښتون مشر حاجی صیب بلور د خپلوانو څخه وو ټیلیفون وکړو چې زیری دربانديږ کوم، هغه مشر چې تاسې ئې د لیدلو ارمانژن ئې د فرانکفورت ښار ته راغلے دی او انشاء الله سبا به ستاسې لیدنه ور سره وشي۔

سبا ته خدای بخښلی تندر صیب خدای بخښلی ډاکټر کبیر جان ستوری، ډاکټر ګل جان ظریف او زهٔ د ولی خان بابا هر کلی ته ور غلو په کوم ځاے کښې چې مو د لیدلو کتلو وعده کړې وه۔ مونږ انتظار درلود چې بابا ولی خان، د محترمې بی بی نسیم او د نورو ملګرو سره راغے، کله چې مو سره لیدل وشو او خانونه مو ورته ورو پیژندل نو بیا زمونږ د هیلې په احساس دهٔ زمونږ بلنه قبوله کړه چې د محصلینو د اتحاد ئې د ټولو غړو سره ووینې۔

ډاکټر کبیر جان ستوری، په دغه غونډه کښې د ولی خان بابا هرې خبرې ته غوږ نیولې او د دهٔ د خبرو د طرز، په غونډه کښې د محصلینو سره سلوک، د هغوی پوښتنو ته د ځواب ورکولو حوصلې ته ئې ډیره زیاته پاملرنه کوله۔

پښتون مشر ولی خان بابا زمونږ سره خدای په امانی وکړه او مونږ ټول خپلو ځایونو ته ستانه شو۔

ماښام ما د کبیر جان نه پوښتنه وکړه چې څنګه مشر وو او ستا په زړهٔ کښې څو مره ځاے ونیولو؟

دهٔ راته په ځواب کښې ووئیل کاش لس کاله د مخه مې لیدلی وې۔ د دهٔ څخه انسانیت او پښتونولي سرې زده کولی شي۔ او په سیاست کښې سادګي اختیارول خو هم د دهٔ نه باید خلق زده کړي۔ څومره په ساده ټکو کښې ئې راته خپل د زړهٔ مطلب ووئیلو او په دې خپله غیرتی پښتو ژبه ئې راته ډیر مسائل څومره اسان تشریح کړل۔ دومره وئیلے شم چې د خان ولی خان بابا لیدلو ډاکټر کبیر ستوری ته د پښتو او پښتونولي یوه بله شمع بله کړه او دې ئې نور وهڅولو چې د خپلې نظریې لپاره نهٔ ستړی کیدونکی کار وکړي۔

کبیر جان ستوری په زړهٔ کښې د لوی پښتونخوا اولس سره مینه نوره هم زیاته شوه او د دې د پاکو احساساتو، وفد ځوابی په ساده الفاظو د مطلب د اظهار د لوقوه او د دې سیمې د مبارزینو د تاریخ څخه خو دا زیات متأثر شو چې د دغه کبله ئې کور د لوی

پښتونخوا د پښتنو د یره هم وګرځېدله د هم دغه لیدلو کتنو نتیجه دا شوه چې په 1974ء کال کښې ډاکټر کبیرجان زمونږ په کډه په فرانکفورت کښې د پښتنو او بلوڅو د ټولنې په بنسټ ایښودلو بریالی شو او دا د دې ټولنې یو فعال موسس وو۔

کله چې دهٔ د ساپوهنې په برخه کښې ډپلومه واخستله نو د دې په څنګ کښې سیاسی علوم، ټولنیز علوم او فلسفه ئې هم ښهٔ په زوره تر مطالعې لاندې نیولې ده۔

کبیر جان ستوری 'ډپلومه سا پوهه" وزرې نورې هم پاورې شوې او د 1975ء عیدی کال کښې د کرنې ساپوهنې د نړی وال ټولنې غړی شو چې دا د دې لومړې ګام وو چې نړی وال ټولنې په لور ئې واخست او دا ویاړ ئې په برخه شو چې په دغه نړی واله ټولنه کښې د خپل هېواد افغانستان نمائندګی وکړی او په دې توګه د ساپوهنې او پوهې په برخه کښې یو نړی وال شخصیت وګرځېد۔

د 1974ء کال کښې د شعر په وئیلو پئیل وکړو او تر اوسه ئې چې څومره شعرونه چاپ شوی دی دا خپلو خلقو او پښتنو ته د پیغام شکل لری۔

د ساپوهنې په برخه کښې په پښتو ژبه ډېر مهم کتابونه لیکلی دی چې دا ئې پښتنو ته یوه بله مهمه پانګه پرېښې ده۔ چې باید دغه کار ته د دهٔ نور ملګری دوام ورکړی۔ او دغه کړی پرې نکړی۔

کله چې روسانو په افغانستان یرغل وکړو نو ډاکټر کبیرجان ستوری دا تحمل نکړه او په 1982ء عیدی کال کښې د پښتون سوشل ډیموکراټک پارټی تاسیس کړه او د وطن د ازادی غړ ئې یو ځل بیا وکړو۔

دې په پښتو او پښتونولی مئین خپل ټول ژوند دوی ته وقف کړې وو۔ په ټوله لوېدیزه اروپا کښې خپل بیرغونه اوچت کړهٔ۔ یو لوی کاروان ئې د پښتو د خدمت لپاره ملا وتړله او د ډاکټر کبیرجان د دې پښتنی کاروان مخکښې ویاړ په برخه شو

ډاکټر کبیر جان ستوری د خپله هېواد، ختیزی سیمې او خصوصاً د کنړ ولایت لپاره د ویاړ وړ شخصیت وو۔ دا هم باید دلته ووایم چې په ختیزو سیمو کښې او بیا خصوصاً د کنړ په ولایت کښې ډېر لوی شخصیتونه دنیا ته راغلے دی او ډېر زیات افتخارات ئې په برخه شوے دے۔ په تېره او لا تېره پېړی کښې سید جمال الدین افغانی او د استقلال په جګړو کښې لوی خان او جنرالی میرزمان خان او جنرال عبدالوکیل نورستانی په تاریخ کښې خپل نومونه ثبت کړی دی۔ ډېر وخت د هغوی ځاے خالی وو چې د افغان سید جمال الدین د زیږدنې څخه 104 کاله وروستهٔ یعنی دا چې سید جمال الدین افغانی په 1838 ء کښې په ایوب آباد کښې زیږېدلے وو او ډاکټر کبیرجان ستوری په 1942 کښې د کنړ ولایت د خاص کنړ د سنریه کلی کښې د خان لعل محمد خان په کور کښې دنیا ته سترګې وغړولې۔

کبیر جان ستوری کولی شو چې د افغان سید جمال الدین ځای ونیسی۔ او هغه نړی وال شهرت ئې ومومند چې افغانی درلود ویاړ د کنړ په اتلانو او نړی والو ملی شخصیتونو۔

کبیر جان ډېر ساده مزاج شخصیت وو او ډېر نرم طبعیت ئې وو۔ دې د لوې حوصلې څښتن وو۔ هر چا چې د دهٔ سره لومړې کتنه وشوه نو فکر به ئې کولو چو دا خو داسې د نرم طبعیت څښتن دے چې هر څهٔ

ورته دې وائي نو ضرور به ئې مني.

خو کله به چې د پښتو او پښتونولۍ نوم واخستل شو نو په دې ځاے کښې ډاکټر کبیرجان ستوری دا په ډاګه کړه چې هو حوصله لري، طبعیت ئې نرم دے خو د پښتو او پښتونولۍ لپاره د هر ګزار په مقابل کښې لکه د فولادکلک دے او هیڅ کله دې برخه کښې د خپل دریغ نه یوه ذره هم اخوا دېخوا نۀ کیږي.

د ډاکټر کبیر خان ستوری ټینګ عزم او ارادې دې د سیاست د ډېر یو منلی اتل وګرځولو او په نړۍ والو ټولنو کښې خصوصاً د سوسیال ډیموکراټک په منځ کښې شهرت او محبوبیت وموند او په دې توګه یو منلی ملي او نړۍ وال سیاست وال شو.

د ملي سیاست په برخه کښې دۀ د فخر افغان بابا د څخه د کار اخستلو نظریه خپله کړې وه او پخپل یو شعر کښې چې د مهلت تر سرخط لاندې لیکلی دی د بابا دا نظریه تائید او لنډو الفاظو کښې ئې انساني ټولنې، مللو قامونو د انساني او د ورورولۍ د اړیکو د ټینګ ساتلو لپاره د یو پېغام په ډول داسې وئېلی دی:

پیدائیښت سره پلان د مرګ هم جوړ شو
ژوند د مرګ او پیدائیښت تر منځ مهلت دی
دې مهلت نه ګټه واخله که پوهیږې
خوشبختي د انسان مینه محبت دی

دې د انسانانو د نیکمرغۍ لپاره مینه او محبت چې د زور څخه د کار اخستی ضد وی ضامن بولي. کۀ دغه شعر ته تاسی ښۀ زیرشی نو وو به وینی چې ډاکټر کبیر ستوری د باچاخان فخر افغان بابا فلسفه د ملی شاعر اجمل خټک د شعر په سبق ګنی څنګه مناسبه ځای کړېده څکه چې دې د شعر په برخه کښې زمونږ د توان مشر خټک څخه ډېر زیات متأثر شوېدی. پخپلو خینی شعرونو کښې دې ډېر بې پروا دی چې دلته د دۀ بې پروائی د یوې خوا د دۀ ټینګه اراده او عزم ښائی او له بله خوا داسې برېښی چې د خدای بخښلی خان عبدالغنی خان شعرونو پرې هم اغیزه درلوده.

ډاکټر کبیر ستوری او زما په منځ اړیکی 42 کاله کیږي په دې 42 کاله کښې زۀ او د دۀ تر منځ تعلقات ډېر نږدې وو د یو بل نه مو هیڅ راز نۀ پټولو.

د راز خبره یاده شوه دې د راز په ساتلو کښې ډېر غښتلی شخصیت وو د غم او د درد ډېر زیات تحمل ئې درلود. دۀ هر څۀ په زړۀ کښې ساتل او کله ئې هم ما ته د خپل غم او درد په حقله یو اوف هم نۀ دے کړے. دۀ خبرې په زړۀ کښې ساتلې. دۀ به ډېر نور ارمانونه هم درلودل خو ټول ئې په سینه کښې دننه پاتی شو.

دا چې به نور هیڅ چا ئې خپل غم او درد نۀ بارولو نو دې د زړۀ په رنځ اخته شو. خو دې په پښتو دومره مئین وو چې ډېر پخوانی روحیت او پېغام په توګه دا چغه اوچته کړې وه:

که زما ستوری په قبر چیرته راغلی
په پښتو راته دعا کړه پرې مئین یم

د دۀ 64 ءکلین عمر پوره کېدو ته لا دوه ورځې پاتې وې د اپریل د میاشتې څلورمه ورځ وه د سحر د پنځو بجو په شاوخوا کښې ئې لومړی د شهادت کلیمه ووئېله او حق ئې د تسلیمیدو تیاری ونیوله خو دا اخری نعره ئې ضرور کړې ده چې:

"پښتونه پښتو ټینګه کړه"

☆☆☆☆☆

اروابناد ډاکټر کبیر جان ستوری

لیک: محمد شیرین کردیوال جرمنی

ډاکټر کبیر ستوری سره ژمنه

د پښتو او پښتنو د ملی قافلې سرکښ، پیاوړی او ننګیالی، زما د سیاسی او ټولنیز ژوند کلک ویارلی، خوږ او نږدې دوست او ملګری ډاکټر کبیر ستوری د دې فانی دنیا نه د ابدی دنیا په سفر وخوځېده "انا لله و انا الیه راجعون"۔

د چا به پلار، د چا بابا، د چا کاکا، د چا ماما به وی، خو د دې رشتې نه وروسته د دوستۍ انسانیت او پښتونولی د ټینګو مزو او تارونو په چوکاټ کښې ما ته د هر څه نه رانږدې دوست او ملګرے وی۔

ملګریه:

"څښتن تعالی دی جنتونه په نصیب کړه، خو ملګریه د جنت خاپېرو ته هم دا زېرې ورکړه چې ستا ملګری به ستا د ملی مبارزې او قامی وحدت ترانه ژوندی او ځلانده ساتی"۔

ملګریه!

"ستا ژوند د پښتنو او پښتونولی خزانه، د علم او ټولنیز ژوند د لارې او منزل ډیوه، د پت، غیرت، ښېګړې او وفا زمزمه، او د پښتنو د خېر، ابادۍ او سوکالۍ د پاره نری د رنګینو نه ډکه او مسته وړمه وه۔

د پښتونولۍ د ستر بڼ طوطی! ته خو لاړې خو زه او زما ملګری په ایماندارۍ سره، درسره دا ژمنه کوو چې ستا د پښتو او پښتونولی هڅې، او د قومی وحدت، د ملی ترانې او نارې ځې به د نړۍ په ګوټ ګوټ کښې د پښتو زړونو او فکرونو ته وررسوو"۔

د ډاکټر کبیر ستوری ژوند ته څغلند نظر:

د هیواد ملی او منلی شخصیت د پښتون قامی وحدت تکړه اوپیاوړی مبارز ۔

خدای بخښلی ډاکټر کبیر ستوری د پښتو ملی منلی، وتلی، شاعر، لیکوال، څېړونکی، ژورنالست او د پلوم سا پوه وو۔

د شاعرۍ په نړۍ کښې د یوه پر مختللی ادبی بهیر پورې اړه لری۔ چې مشر نمائنده ئې د پښتو د ادب پلار اجمل خټک دے۔ د پښتنو د یووالی، خپلواکۍ او سوکالۍ د پاره دۀ ته د باچاخان نظریو ژوند وربخښلے دے۔

ستوری د پښتو د یو ګڼ شمېر کتابونو مؤلف او لیکوال وۀ چې وائی:

ساه مې واخله خو پښتو راته وا نخلې
زۀ پښتون یم په پښتو باندې پتمن یم
کۀ زما ستوری په قبر چیرې راشی
په پښتو راته دعا کړه پرې مئین یم

(روح دې ئې ښاد وی)

☆☆☆☆☆☆☆☆☆

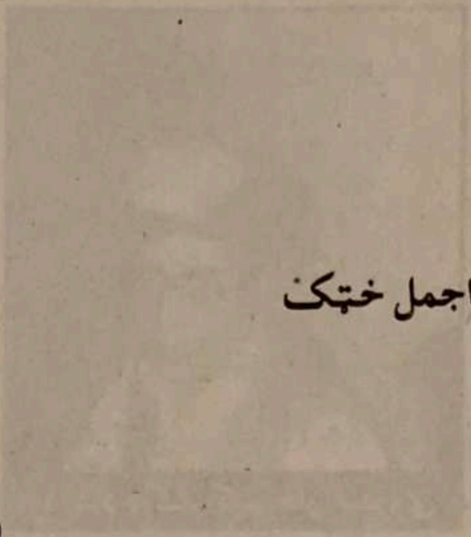

ليک: اجمل ختټک

سپین غرته

سپینه غره سپینه ! هم حسینه هم سنګینه
جیګه دې شمله د ستورو څل سره لوښېږی
شنې ښکلې درې دې هم خوندونه هم رنګونه
ساز د ابشارونو دې نغمې د ښاپېرو دی
ستا د سپینو واوړو مسکا زړه مې د ژوند دے
ستا خوړې وړمې چې دې په ترو کښې ګډېږی
ته مې د تاریخ د عظمتونو څوکیدار ئې
ته مې سپینه غره! د ناموس د نام و ننګ ئې
ستا اوچتې څوکې مې په ژوند کښې ارتقاء ده
نن ئې نخښه شوې زما غره په بمونو
تا بالدې راغلے تور طوفان د زور اؤ زر دے
وځلېږه وځلېږه ورکې دا تیارې کا
ویښ شه دا هېواد راته د بیټ نیکهٔ دعا کا
امن امن امن راته دا د مینې کور کا
ټول وطن د هرې سیمې ګل یو ګلدسته کا

ستا سرونه تُورې تُورې، ستا لمنې مینه مینه
ټنډه دې روښانه ده سپوږمی پکښې موسېږی
مستې ګل ورې دې هم مېږې دی هم ګلونه
سر کښې د چینو دې ترانې د ښاپېرو دی
ستا په سند رېزو هواګانو کښې یو خوند دے
خوند ترې د ښکالو د معشوقو راپېدا کېږی
ته مې د غېرت د وراثت علمبردار ئې
ته مې د وطن په مسته خاوره کښې غورځنګ ئې
هره توره تیګه دې سنګر ده هم قلا ده
هم باران د وینو کښې اؤ هم په تندرونو
نوے امتحان دے بیا راغلے نن په سر دے
څان ته سپین سحر دا د اغیارو تورې شپې کا
پاڅه یو جنت را ته دا خپله پښتونخوا کا
مینه مینه مینه را ته خپل تاریخی ورور کا
رنګا رنګ ګلونو نه دې جوړه یو غنچه کا

وخوزه دا لویه ورورولي چمتو کول غواړي
دا د تاریخونو مېړنتوب را لړزول غواړي

دا په پردې اور کښې سوزېدلي ابادي غواړي
دا خپلو په کور کښې جنګولي خپلولي غواړي

ووېښونه خان په اوچت سر جهان ته وګوره
تا چې غرقول غواړي دې تور طوفان ته وګوره

ته هغه سپین غر ئې چې په تا څوک بلوڅېدلي دي
تا ئې سر مات کړې تمبولي تښتولي دي

ته جرګه جرګه ، مورچه مورچه، لښکر لښکر ئې
ننګ او پت ناموس د پښتنو د لرا و بر ئې

ته ښائسته ښائسته، جلوه جلوه، جانان جانان ئې
ته مو استقلال د وطن ته مو دین ایمان ئې

ته شه رابېر دا سوچه وینه راته سره کا
دا ایرو کښې پټ بڅرې بیا لمبه لمبه کا

دا د مېړنو حجره جومات او ډکر وساته
دا زما د جونو د حیا مازیګر وساته

اوساته د پټو خزانو د سرو لعلونو کور
دا د سیلانیانو جنت دا مو د ګلونو کور

پرق وکړه رڼا شه اولسونه را بېدار کا
دا سپېرۀ سپېرۀ خزان د مینې نوبهار کا

سپینه غره! ستا سپینه پګړۍ پرې نن جرګه کا
غټه تیګه کېده، دا تس نس یو مرکه کا

سپین ښکاری کۀ تور ښکاری یو ورور دے یو مو کور دے
هر څوک چې دے، هر څۀ چې دے ، بیا د وطن ورور دے

وینه مو د پلار او نیکۀ یو ځائ بهېدلې ده
دا د مینې خاوره مو په یو چغه ساتلې ده

خپل افغانستان به د ښکلا او امن کور کړو
ورک به سازشونه هم د زر او هم د زور کړو

سیمه به د مینې کړو، نړۍ به ورورولي کړو
دا زمونږه کور به په دنیا کښې د سیالي کړو

سر به د غازیانو شهیدانو ارمانونه کړو
شین اسمان به نُور، دا خړه خاوره به رنګونه کړو

امن به ژوندون کړو دے د زور او زر عالم کښې
مینه به قانون کړو دے د ظلم نه ډک چم کښې

ستا سپینه شمله به د انسان د شرافت شي
ستا دواړه لمنې به په دې دنیا جنت شي

☆☆☆☆☆☆☆

لیک: ډاکټر غزن خټک

اؤ..... ما ته راياد شول

د خيالي دنيا دغه "مست خيالونه" به څنګه څوک هېرکړے شي چې په اسلامي جمهوريه پاکستان کښې به حاکمانو اؤ واکمنو د اسلام په مينه مست په 8.4 فيصد چټکتيا سره تاريخي پرمختګ ته په رسېدلو به د اسلام قلعه واکمنو په ډنګ ډونګ خپلو کښې يو بل ته شاباسي ورکول اؤ سره به يو بل ته موسکي موسکي کېدل۔ په دې به وياړ کېدلو چې په اسلامي پاکستان کښې د بهرني پانګې اچونه (Foreign Investment) يو نيم ميلارد (1.5 Billion) ډالرو ته ورسېدله۔ څکه خو په اسلام د مئينو وزيرانو، پارليماني سکرټيانو اؤ د پارليمانونو د ممبرانو اؤ غريبو "اسلامي" معاشونه يا تنخواه ګانې به په پرله پسې توګه زياتېدلې۔ د اعلیٰ شخصيتونو اؤ لوړ رتبه وګړو به پروټوکول يا په نورو ټکو کښې به "وښائم در وښائم" باندې به په يوه مياشت کښې د کروړونو روپيو د لګېدلو له کبله د اسلام په پاکه نامه تر لاسه کړے شوے اسلامي جمهوريه پاکستان "د پرېمانه پرمختګ ترلاسه کونکے هېواد" يادېدلو۔ د لويو خلقو يا د حقيقت په ژبه د لوړو بورژواګانو لپاره به په کروړونو روپو د شلګونو بلټ پروف يا ضدګلوله موټرونو اخستل د ثواب کار ګڼلے کېدلو اؤ ايمان به پرې تازه کېدلو۔ د جنرېل پرويز مشرف بې ساری جرنېلي واکمنۍ ته د "اسلامي اميرالمؤمنيني" د بنې ورکولو لپاره په اسلامي اساسي قانون (آئين) کښې د ترميم د منظورۈنکو "د الله په مينه مست" مُليانو صاحبانو په ميليون لاريونو به روپيانې لکه د ټېپرو مولو غوندې لګولې کېدلې۔ دغه راز به دغه بورژواګان درويشان شپه اؤ ورځ د دنيا له ټولو اسانتياو څخه په خوند اخستلو بوخت وو اؤ دا سې به په مزو چرچو کښې ګېر وو چې نۀ به ئې څوک نهرنهور په نظر راتللو اؤ نۀ به د دې نه خبرېدل۔ چې خودکشي يا ځان وژنې ورځ په ورځ ولې مخ په زياتېدلو دی اؤ دا خو هسې "د جاهليت د مانې" د شاعرانو خبرې دی۔

امید کا سایہ ہے نہ رستہ ہے نہ منزل
ہم کتنے اکیلے ہیں محبت کے سفر میں

نۀ اميد شته دے نۀ لارګودر معلوم دے
مونږ يوازې يو سفر د محبت کښې

اؤ دغه راز په کښې "ځينې جاهلان" داسې غېر

ځارني هم کوی:

موت کی آخری ہچکی کو ذرا غور سے سن
زندگی بھر کا خلاصه اسی آواز میں ہے

د مرګی وروستی سلګی باندې غور وکړه
دې اواز کښې خلاصه ده د ژوندون

خو د اسلامی پاکستان په خوند رنګ کښې ډوبې دغې دنیا ته کله چا په ښهٔ سترګه کتلے شول نو ځکه ئې دغه د مزوچرچو دنیا د نظره کړه- د انټرنېشنل هیومن رائټس مانیټری (I.H.R.M) یعنی د بشری حقوقو ځارونکی بین المللی ادارې هېڅ بې هڅه په پاکستان یو راپور وړاندې کړو- د دغه راپور له مخې د اسلامی جمهوریه پاکستان په 145 ملیون نفوسو کښې 45 ملیون خلق د غریبی اؤ نیستمنی نه هم په لاندې سویه په ژوند کولو مجبور دی اؤ د پولی پړق ته هسې په طمع ناست دی اؤ 45 ملیونه یعنی څلورنیم کروړه داسې پاک اؤ سوچه پاکستانی غریبانان دی چې تشه توره ئې د پولی د پړق طمع په برخه ده- ورته ئې د وررسېدلو امکان هم نیشته دے- دغه راز د دړدېدونکو خوارانو ، مظلومانو شمېرکابو (90000000) نهه کروړه دے- د دغو نهو کروړو خلقو د سرونو لپاره نهٔ سم چت شته، نهٔ ورته دوه وخته ډوډی خوارهٔ ترلاسه کېږی، نهٔ د وجود د پټولو لپاره سمه جامه لری اؤ نهٔ په ناروغتیا کښې د دارو درملو د اخستلو توان لری- بلې خوا ته د عیش عشرت دا حال دے چې د ټول ملی عائد (National Income) په لویه برخه په شمار شمېرلو بورژواګانو شتمنو کېده اچولی اؤ منګلې ئې پرې ښخې کړی دی د دوی چې نری، غوندې تبه شی یا تش ټوخے اؤ اتروشے هم ورشی نو د ډاکټری معائنې لپاره واشنګټن اؤ لندن ته په زغل وی اؤ غالباً له هم دې کبله خلقو ته د صبر کولو تلقین کولے شی- خو بیا هم د صابرانو په صبر هم ډېر باور نهٔ دے پکار ځکه چې:

ذرا سنبھل کے ہی رہنا جناب شیخ رندوں میں
یہاں پگڑی اچھلتی ہے اسے مے خانہ کہتے ہیں

شېخه خیال کوه رندانو منځ کښې ژوند دے
مے خانه ده دلته خېر د پټکی نشته

اؤ رښتیا ما ته دا هم رایاد شول چې---!

ځینی خلق د حکومت په کړونیوکې کوی- لکه دا چې د ملک اقتصادی اؤ انتظامی ټولنیز نظام خراب دے- نو ځکه اولس مشر پرویز مشرف وائی ځینی وګړی ځانونه د هر کار ماهران ګنی- اؤ داسې خبرې کوی لکه چې په هر څهٔ پوهېږی- حال دا چې دوی د حقیقتونو څخه هډو بېخی خبر نهٔ وی- دغه راز د علمائے کرام اؤ مشائخ عظام لخوا د سپه سالاری سره سره په امیرالمؤمنینی ټاکلی شوی "صدر باتمکین" په دې خبره زور واچولو چې هر چا ته صرف د خپل کار سره کار لرل په کار دی- د اولس مشر ښاغلی پرویز مشرف دا خبره سل په سل سمه اؤ صحیح ده اؤ هېڅوک هم د دې نه سترګې نهٔ شی پټولے خو د دې واقعیت د بیانولو سره جرنېل پرویز مشرف د دې حقیقت په ګوته کول هېر کړل چې د دې آفاقی رښتیا والی نه د فوځ اؤ په تېره بیا د پاکستان د اسلامی فوځ افسران مستثنٰی دی ځکه چې د اسلامی پاکستان، د اسلامی فوځ افسران د دې قدرتی اؤ فطری جوګه والے لری چې په هر کار کښې دې بې د څهٔ زده کړې اؤ بې د څهٔ روزنې څخه مهارت ولری اؤ په کار کښې تشې ګوتې وهل څهٔ چې اوربوز دې هم ور کښې دننه باسی اؤ د

علامه ډاکټر سر محمد اقبال د خوب د لیدو په نتیجه کښې جوړ کړے شوی اسلامی جمهوریه پاکستان کښې شپه او ورځ دا حقیقتونه د هر چا د سترګو په وړاندې دی چې هر فوځی افسر د ژوندانهٔ په هر ځانګه او هر اړخ کښې ځان د هر متخصص نه زیات ماهر ګڼی۔ د پاکستان په اسلام مئین ملت د خپلو دینی او مذهبی علمائے کرام او مشائخ عظام تر ځارنې لاندې د اسلام په نوم را منبخ ته کړے شوی د پاکستان د فوځ د افسرانو مهارت ګام په ګام وینی او په کتو کتو ورته لکه د دینی مشرانو غوندې خپله دین دنیا روښانه کېږی۔ خو په دنیا کښې داسې هېوادونه او قامونه شته دے چې د دې روښانتیا ځخه برخه اخستل نهٔ غواړی لکه دا اوس د دولت مشترکه (Common Wealth) په جرګه کښې چې د اولس مشر جرنېل پرویز مشرف دوستان او خواخوږی په کښې د خپره سره په ګڼ شمېر کښې وو او هر یو په ذاتی حېثیت د جرنېل مشرف ستائنه هم کوله خو په هم دغه کانفرنس کښې صدراعظم شوکت عزیز او د بهرنیو چارو وزیر خورشید محمود قصوری دې پوښتنې وار خطا کړی وو چې اولس مشرپرویز مشرف به فوځی وردی کله وباسی او دغه راز به کله فوځی وردی ته په مخه ښه او خدای په امانی وائی۔ حال دا چې د اولس مشری چوکی د یو فوځی جرنېل لخوا په ولقه کښې راوستل او هغه هم داسې چې په ولسی جرګه کښې قابو تولو دینی عالمانو د دغه مرض لپاره په اساسی قانون کښې ترمیم او اصلاح کړې ده او د مارلرم دمونه ئې هم پرې اچولی دی۔ د اسلامی جمهوریه پاکستان بهخی یوه کورنی مسئله ده۔ بلکې د دینی او مذهبی عالمانو لخوا ئې د تائید له کبله په مذهبی کارونو کښې لاس وهنه ده او د مداخلت فی الدین معنٰی لری خو بیا هم د پاکستان د اولس مشر وردی باندې نیوکی کېدلې او داسې ښودل کېدل چې تر څو پورې د پاکستان د اولس مشر لپاره د جرنېلی د وردی مسئله اواره شوی نهٔ وی نو تر هغې پورې به دغه هېواد تر ځارنې لاندې ساتلے شیٔ۔ دا داسې د "مداخلت فی الدین" ډوله زیاتے دے چې د پاکستان اسلامی حکومت ته پرې په کلکه اعتراض په کار دے بلکې ښهٔ به دا وی چې هلتو دولت مشترکه دې د اعتراض په توګه پرېښودے شی۔ ځکه چې دا یوه ورځ نهٔ ده د پاکستانیانو خو د وردیو اغوستونکو اولس مشرانو او صدارانو سره ژوند دے۔ کهٔ نن د دنیا والو دغه اعتراض ومنلے شی او پرویز مشرف دام ظله جرنېلی پرېږدی نو سبا ته چې بیا بل جرنېل راشی نو بیا به دغه اعتراضونه او نیوکې وی له دې امله ښهٔ به دا وی چې بیا بل جرنېل راشی نو بیا به دغه اعتراضونه او نیوکی وی له دې امله ښهٔ به دا وی چې هلتو نن دنیا وال په کلکه ورټلے شی چې سبا ته بیا زمونږ د جرنېلانو او ورسره د دینی عالمانو په کړو نیوکی او اعتراضونه نهٔ کوی خو بربېږو چې چرته څوک په دې پوښتنه کولو تندی ګونځې نکړی:

جرم مو څهٔ دے چې د ظلم په مېچن دلېږو
خوارانو راشئ زمانې نه لیږ تپوس خو وکړو

راروانه ګڼه کښې

د جون په را روانه ګڼه کښې به د محترم اجمل خټک او د هغهٔ سره کابل ته د تلونکی رفد په بابله خصوصی لیکنې او رپورټونه خپرولے شی۔

اداره

: طاهر بونیرے

"موجوده پښتون اؤ قامي پاڅون"

نن مونږ هغه اجتماعی اؤ قامی شعور ولې نهٔ لرو کوم ننگ، قامی غورځنګ اؤ شعور چې مونږ د باچاخان اؤ خان شهید په دور کښې د ډېر جبر اؤ قېدوبند باوجود لرلو؟؟؟

هاغه انقلابیان، سربازان اؤ ننګالی پښتانهٔ چرته لاړل چې په غر اؤ سمه به ئې د پښتنو اؤ پښتونولی بېرغ هسک ګرځولو۔ اؤ د جېلونو، وهلو ټکولو باوجود د هر چا په وجود کښې قامی جذبه لکه د سرې وینې توده اؤ ژوندی وه؟؟؟

هغه د غېرت نه ډکې نعرې څهٔ شوې چې:

مرګ خو د شهید دے په شرنګا د سپینو توررو کښې
ورکې شه سلګی د خنکدن په بسترو کښې لا

یا دا چې:

نهٔ کلونه د غلام په غلامی کښې
نهٔ ساعت د ازادی کهٔ خنکدن وی

محترم آصف صمیم د پوهاند رښتین په باره کښې لیکی چې "رښتین صېب به وئېل چې په کال 1936ء کښې به ما په کابل کښې د چا سره پښتو وئېله نو کابلیانو به راپورې خندل چې دا لا کومه ژبه وائي؟"

د رښتین صېب دغه یوه حواله نن زمونږ د اوښ غېرت راپارولو د پاره کافی ده۔ چې وروستو رښتین صېب اؤ د افغانستان ځنی نورو غېرت منو پښتنو، پښتو د افغانستان سرکاری ، دفتر اؤ تعلیمی ژبه وګرځوله۔ اؤ تر دې حده ئې را ورسوله چې په دې اخری وخت کښې به د ملا عمر صېب د لیکلو شوو فتوؤ نقلونه هم د کراچی اؤ پنجاب په اخبارونو کښې په پښتو ژبه چاپ کېدل۔

ولې بل خوا چې ګورو نو په کوم وخت کښې چې په کابلیانو د رښتین صېب په پښتو پورې مسخرې کولې هم په دغه زمانه کښې بلکې د دغه دور نه ډېر وروستو به چې کله باچاخان د میاں والی اؤ اټک علاقو ته لاړو نو د میاں والی اؤ اټک خلقو به ورته له خپله خانه خواستونه کول چې مونږ پښتانهٔ یو ، مونږ یواځې مهٔ پرېږدی۔ خو دې ته به د تاریخ جبر ووایو، یا بیا د پاکستان مهربانی، چې حکومت د باچاخان اؤ میاں والی ، اټک د اولس تر منځه تعلق اؤ تړون وشلوؤ۔ اؤ نتیجه ئې دا شوه چې نن د دغه علاقو خلق نهٔ یواځې پښتو نهٔ شی وئېلے بلکې د کوم قام ژبه چې د هغوی د جذباتو اؤ احساساتو څرګندولو ذریعه وګرځېده نن هم د هغوی مفادات خپل مفادات ګڼی۔ اؤ د پښتنو د تهذیب، کلتور اؤ پښتو ژبې سره هېڅ دلچسپی نهٔ لری۔ ګویا د خلوښتو کلونو نه هم په مختصر وخت کښې یو قام د

خپلې ژبې، او قامي شناخت نه محرومه کېدے شي۔ خو دومره نازک او بوږنونکې حقیقت طرف ته دلته تر اوسه چا توجه نۀ ده ورکړې۔ نن په پښتنو سیمو کښې مېشته پښتانۀ لګیا دي په خپلو ماشومانو شعوري طور پردۍ ژبې زده کوي۔ او کوشش کوي چې خپل ماشوم پخپله د خپلې مورنۍ ژبې نه نا خبره وساتي۔ کۀ دغه صورت حال هم دغسې جاري وي نو دا اندازه لګول ګران دي چې پنځوس کاله پس به دلته د پښتو ویونکو او لوستونکو تعداد څۀ وي۔۔۔؟؟

حکومت کۀ یو طرف ته زمونږ په سکولونو کښې بلا وجې او بغیر دکوم ضرورت نه د عربي استاذ ته د اووم سکېل په ځاے اولس ګریډه ورکړل۔ نو بل طرف ته ئې د سکولونو نه د پښتو استاذان ختم کړل۔ اوس نو په یو سکول کښې چې د پښتو استاذ نۀ وي هلته به ماشوم پښتو د چا نه زده کوي؟؟ خو دې دومره لویې المیې ته نۀ پښتون سیاست دان توجۀ ورکړې ده او نۀ پښتون لیکوال او دانشور۔ بل طرف ته چې ګورو نو نن د لدهیانه او لائل پور خلق لګیا دي په خپلو پخوانو رشتو په خپل لساني او تهذیبي تړون باندې کتابونه لیکي۔ د مشرقي او مغربي پنجاب خلق خپلې تاریخي او تهذیبي رشتې د مذهب او سیاسي تقسیم نه بالاتر د شریک کلتور او ژبې په وجه راتازه کوي۔ د "موناباؤ سیکټرم د پرانستې نه پس د پاکستان مهاجر او د هندوستان اولس د یوبل په لیدو جذباتي نعرې وهي۔ هلته د جناح او پاکستان په ځاے د "الطاف حسین زنده باد" اوازونه اورېدے شي۔ او د پاکستاني بېرغ په ځاے د ایم کیو ایم بېرغونه رپېږي۔ دغه خلق چې ځانته د پاکستاني په ځاے مهاجر وائي۔ او په دغه نوم فخر محسوسوي دلته په سینټ، قامي او صوبائي اسمبلو کښې دومره بهر اکثریت لري۔ چې کۀ وغواړي د هر حکومت تخته رانسکورولے شي۔ او د "موناباؤ سیکټر" پرانستلو سره به ئې اکثریت نور هم زیات شي۔ په دې کښې شک نشته چې په یو وخت کښې دغه خلق د سرکار او خفیه ایجنسو په اوږو دغه مقام ته رسېدلي دي۔ ولې نن خالص د اولسي بېدارۍ په برکت د خپل طاقت څرګندونه کوي۔ چې د خپل اولس سره ئې لیډرانو خپل تعلق برقرار ساتلے دے او لا ئې ساتي۔

ولې پښتون لیډر نۀ د خپلې ژبې سره تعلق ساتلے دی او نۀ د خپل قام سره۔ په کراچۍ کښې چې څومره پښتانۀ له مودو راسې اباد دي۔ د پښتنو دومره شمېر په پېښور او کابل کښې نشته۔ ولې یو طرف ته حکومت دغه پښتانۀ په انتظامي طور داسې تقسیم کړي دي چې د انتخاباتو په وخت ئې ووټونه یو خوا بل خوا تقسیم شي۔ او خپل یو نمائنده قامي یا صوبائي اسمبلۍ ته نۀ شي ورلېږلے۔ حالانکې د کراچۍ ټرانسپورټ د نیمې نه زیات د پښتنو په لاس کښې دے۔ دغلته لکه د نورو قامونو په شان په پښتنو کښې هم مالداره، کاروباریان، بنګله وال او د اعلیٰ سرکاري عهدو خاوندان موجود دي۔ او څېنې پکښې عام مزدور پېشه خلق دي۔ خو له بده مرغه په کراچۍ کښې د قام، وطن او پښتو سره مینه یواځې غریب او مزدور پښتون لري۔ مالداره پښتو ته د پښتو او قام ولې خبرې فضول کار ښکاري۔ څېنې مالداره پښتانۀ چې دغلته د قام پرستو ډلو سره تعلق لري۔ هغوی یواځې د نوم او نمائش په خاطر دغه تکلیف کوي۔ خو عملاً نۀ په پښتو پوهېږي او نۀ ورسره څۀ دلچسپي لري۔ ولې د کراچۍ او اندرون

سندهـ عام پښتون وګړے د خپل قام، ژبې اؤ وطن سره د لېونعوب، ترحده دلچسپی لری- دغلته چې کله هم د شمالی یا جنوبی پښتونخوا لیډران راپېښه وکړی- نو دوی ورته په لستونو ګډېږی- خپله مزدوری اؤ دیاړی قضا کړی- په جلسه کښې د خپلو قامی مشرانو په تقریرونو لاسونه پړقوی- خو کله چې د جلسې اؤ جلوس پړق پړوق ختم شی نو دوی یو ځل بیا د ځان ځانی اؤ محرومی د ژوند سره مخامخ شی- ځکه چې تر اوسه پورې داسې څوک راپېدا نۀ شو- چې دغه تس نس شوی ګلان په یو امېل کښې وپئی- د خپل قامی شناخت، تاریخ، کلتور، اؤ ژبې سره د تعلق اؤ تړون احساس ورته ورکړی- د کراچی د پرنټ اؤ الیکټرانک میډیا په حواله لا تر اوسه پورې زمونږ قامی بادارانو څۀ فکر نۀ دے کړے- نۀ د دغه ځاے پښتنو په اجتماعی توګه داسې کوم اواز پورته کړے دے- حالانکې د سندهـ د ځینی مشهورو اخبارونو په شا د پښتنو لاس دے- بل خوا په هندکو ژبه کښې تر اوسه پورې ټول ټال سل کتابونه هم نۀ دی چاپ شوی- خو په شمالی پښتونخوا کښې زمونږ هندکیان ورونه د هندکو د پاره د پښتو سره برابر مقام غواړی-

بل اړخ ته چې په بلوچستان اؤ شمالی پښتونخوا کښې د قام پرستانو بې وسی اؤ د مذهبی ډلو چالاکی ته سړے ګوری نو حېران شی- چې د مجلس عمل کومو لیډرانو د تېرو پنځۀ دېرش کالو نه زیاته موده په کشمیر اؤ افغانستان کښې د لکهونوپښتنو وینه توې کړه- اؤ د 11 ستمبر نه پس ئې د ژوندی پاتې کېدلو هېڅ جواز نۀ وو- ولې په 2002ء کښې نۀ یواځې په ډرامائی طور صوبائی، قامی اسمبلیو اؤ تر سېنټ پورې اورسېدل- بلکې د ځان سره ئې د خپلو کورونو زنانه هم په اسمبلیو کښېنولې- د مجلس عمل مشرانو به د الېکشن 2002ء په موقعه په ډانګ پښلی وئېل چې مونږ د طالبانو ملګری یو- اُسامه ئې خپل رهبر ګڼلو- اؤ د پرویز مشرف اؤ پاکستان خلاف به ئې نعرې وهلې- ولې نن ئې په شمالی پښتونخوا کښې خپل حکومت دے- اؤ د وفاق خلاف د اپوزیشن کردار ادا کوی- اؤ په بلوچستان کښې ئې د سرکاری مسلم لیګ (ق) سره شریک حکومت دے-

په دې کښې شک نشته چې د کراچی د مهاجرو په شان ایم ایم اے هم زمونږ د سرکاری اؤ خفیه ایجنسو ضرورت دے-اؤ د دغه ضرورت تر مخه ئې کله په یو رنګ اؤ کله په بل رنګ کښې ژوندی ساتل غواړی- خو پخپله د ایم ایم اے پروپېګنډه هم دومره زورروره ده چې د دومره تضاداتو باوجود هم په هسکه غړانګه ژوند تېروی- اؤ هېڅوک نشته چې د دوی دغه تضاداتو ته ګوته ونیسی-

یوه ډېره د تعجب خبره دا ده چې په ملاکنډ، سوات، شانګله، بونیر اؤ د شمالی پښتونخوا په نورو علاقو کښې .M.R.D.P اؤ ځینی نورو غېرسرکاری فلاحی ادارو (N.G.O's) د سړکونو، هسپتالونو اؤ نورو ادارو د توسیع اؤ مرمت کوم کارونه د الېکشن 2002ء نه هم پخوا منظور کړی اؤ شروع کړی- د مجلس عمل حکومت دغه ټول ترقیاتی کارونه د خپل حکومت کارنامه ګڼی- اؤ قام پرستان ورته خاموش ناست دی- د عام اولس ذهن تر دې حده پورې محدود اؤ مفلوج شوے دے چې څوک دا تپوس هم نۀ کوی چې په بلوچستان کښې مجلس عمل د حکومت سره په

یو څو وزارتونو سودا او ملګرتیا کوی۔ د L.F.O. په منلو ئې پرویز مشرف باوردی صدر تسلیم کړے دے۔ نو بیا ئې په شمالی پښتونخوا کښې د اپوزیشن ډرامه کوم مقصد د پاره جوړه کړې ده۔ او د طالبانو سره د دوی د همدردی او ورورولی هغه سوګندونه چرته لاړل۔

ګویا مجلس عمل په دې لحاظ د قام پرستانو نه زیات اهمیت لری۔ چې هغوی خپل کارکنان د دې پابند کړی دی چې مونږ هر څه وایو تاسو ئې د قرآن او حدیث په رڼا کښې په خلقو کښې تشریح او تبلیغ کوئ۔ ولې قام پرست کارکن یواځې ډنډه مار او پیروکار پاتې دے۔ او نور هیڅ شعور نۀ لری۔ د سیاسی کارکنانو د ناپوهی نه دا اندازه په اسانه لګی۔ چې زمونږ قام پرستو، ترقی پسندو او روشن فکره مشرانو په خپلو محفلونو کښې د علم، پوهې او نظریې خبرې پرهېښودې دی۔ یواځې په جلسو، جلوسونو او زبانی خبرو ګزاره کوی۔ زما خیال دے چې د ولی خان او شیرعلی باچا نه پس نن زمونږ سره د افضل خان لالا او افراسیاب خټک نه سیوا بل کوم داسې لیډر نشته چې پۀ لیک لوست پوهیږی۔ نو کله چې په یو قام کښې داسې قامی لیډر او رهبر پاتې نۀ شی۔ چې په خپله ژبه کښې خپل اولس ته د خپل پرون، نن او سبا په حواله د قامی ستونځو نشاندهی وکړی۔ نو کارکنان به زده کړه د چانه کوی۔ ګویا د نورو استعماری قوتونو سره سره مونږ پخپله لګیا یو۔ په خپله ټولنه کښې د بې علمی او جهالت کرونده کوو۔

په ریډیو، ټیلی وژن کۀ د پښتون کلچر او دود دستور جنازه ووځی نو یواځې پښتون ادیب، شاعر او صحافی ئې غندنه کوی۔ محکمه ثقافت ، آرټس کونسل، اکادمی ادبیات، پښتو اکیډمی، څۀ څۀ کوی۔ او څۀ کول ورته پکار دی؟ یا د کومو ستونځو سره مخامخ دی۔ قامی لیډران دومره وخت نۀ لری چې دې اړخ ته توجه ورکړی۔ بې شکه چې دغه ستونځې به سرکار او برسراقتدار طبقه حل کوی۔ ولې د دغه ستونځو نشاندهی د ادیب، شاعر او قامی لیډر فریضه ده۔ زمونږ په وطن کښې د ایران او نورو ملکونو سفارت خانې خلقو ته د خپلې ژبې د زده کولو د پاره مفت تربیت ورکوی۔ ثقافتی میلې کوی۔ د خپل تاریخ ، تهذیب، او کلچر په حواله د کتابونو نمائیشونه کوی۔ ګویا په پردی وطن کښې هم په خپله ژبه، تهذیب، او ثقافت باندې فخر کوی۔ خو د افغانستان په سفارت خانو او قونصلګرو کښې پښتو او پښتانۀ دومره بې وسه، مظلومه او یتیمه ښکاری لکه چې پښتو او پښتانۀ په افغانستان کښې څۀ خاص اهمیت نۀ لری۔ د لرې او برې پښتونخوا په املاء کښې ورځ تر ورځ فاصلې سیوا کیږی۔ خو دومره بنیادی نکتې ته د دواړو طرف پښتنو دومره توجه نۀ ده ورکړې څومره چې پکار ده۔ دغه ذمه داری زیاته د افغانستان په پښتنو راځی۔ چې نۀ ئې د "باړه ګلی" املا خپله کړه او نۀ ئې په دې حقله کوم بل د قدر وړ قدم پورته کړو۔

ډیر خلق دا خیال لری چې پاکستان یو غیرفطری وطن دے۔ په غیر فطری بنیادونو جوړ شوے دے۔ د دوه قامونو کومه نظریه چې د دوی بنیاد وو۔ دغه بنیاد ئې هم د بنګله دیش د جوړیدو سره راغورځیدلے دے۔ او کۀ څیر وی حالات د 11 ستمبر نه پس داسې روان دی چې د لر او بر افغان به یو کیږی۔

خو زما خیال دے چې د پاکستان غیر فطری

نظام کښې هم یو تسلسل اؤ توازن موجود دے۔ لکه چې کومو خلقو د دوی د پالیسو مرسته کړې ده نو دوی تل دغه خلق اؤ د هغوی بچی نازولی دی۔ لکه په موجوده حکومت کښې هم د ایوب خان، ضیاء الحق اؤ اختر عبدالرحمان ځامن ډېر د عزت اؤ ارام ژوند تېروی۔ د مذهبی ډلو هغه مشران چې د سرکاری پالیسی تر مخه ئې د فرقه واریت خوررولو د پاره ټول عمر یو بل ته سپکې سپورې وئیلی نن ئې د وروروولی لاسونه ورکړی دی۔ اؤ د سرکار اؤ سرکاری ایجنسو په اوړو د اقتدار کرسیو ته رسېدلی دی۔ اؤ ډېر په بازاری اؤ مصنوعی طریقه خلقو ته دا تاثر ورکوی چې مونږ ازادخیاله خلق یو۔

ولې پښتانهٔ نن هم هر سړے د سیرغرگی نه غرنګ وباسی۔ په خپلو بچو نورې ژبې زده کوی۔ اؤ خپله ژبه ترېنه هېروی۔ د هېڅ یوې پارټۍ سره داسې منشور اؤ دستور نشته چې د نوو حالاتو اؤ نوو تقاضو مطابق وی۔

پښتانهٔ کهٔ بل څهٔ فکر کړی ناپوه دی
یا مغل له منځه ورک، یا پښتون خوار

☆☆☆☆☆☆

تصویر

"انجنئیر اتل جنوبی پښتونخوا"

کهٔ دا شپه چرې سبا شی — یا ښکاره ئې څهٔ رڼا شی
بیا د وخت نوؤ فتوؤ کښې — انځوروںه را روا شی
هسکو څوکو د خېبر کښې — روښانیان یو څو پېدا شی
رنګه بیا شی مغلواله — پښتنی سازونه وا شی
د شفق د مخ رنګونه — چې په برخه کله زما شی
د سپوږمۍ خوږې خبرې — یا مې ستوری په ملتیا شی
هغه سر کېږدی حساب ته — ورک خیالونه مې پېدا شی
دی سجدو نه سم اوزګاره — یاهوسامی لېږ ګناه شی
دا خزان له کلی بار شی — یا بدلی دا هوا شی
شبنم خور شی په ګلونه — نرګسی نازونه راشی
سپیلنی راوړی له قافله — پو په دې مې په رضا شی
وخت لمنې رڼا راکړی — تورې شپې بېرته په شا شی
بیا نو واوره دا اتله — داسې ورځ کهٔ په ما راشی
یو تصویر به جوړومه — ښکلے نوم به ئې پښتونخوا شی

”د ټپې هنداره“

یکم مئی د مزدورانو ورځ: خوار شي زما بده نصیبه
چې ګل کړمه مارکوندې ترې ټولومه

وانا وزیرستان: دا خو مې زړه دے ورته ټینګ دے
دومره غمونه دریابونه اوچوینه

وانا وزیرستان مقامی خلق: د دې نه کونډه درته ښۀ یم
تا دې رب واخلی زۀ دې کونډه پاتې شمه

بلوچستان: د خربوزې پشان پخه شوم
لالیه زر مې پرېکوه ګیدړ مې خورینه

افغانستان، پښتونخوا: د یاره زړۀ صبرول ګران دی
په دریابونو کړښې چا راښکلی دینه

کابل کښې اجمل خټک سیمنار: خلق تپوس له د رنځور ځی
زۀ چې رنځور شم د جانان تپوس له ځمه

اسفندیار ولی امریکه دوره: یو دې غریب پیدا کړم خدایه
بل دې مئین په زوراورو خلقو کړمه

فرید طوفان بنام پارلمنټیرین: ما له وړوکے رهبار ښۀ دے
چې په یوه خبره سل قسمه خورینه

د ولی باغ مرور: وار مې د تورو زلفو تېر شو
په دلالانو جانان بولم نۀ راځینه

د اے این پی د مرورو: په خلۀ به جنګ در سره وکړم
د پاره عام معافی د زړۀ کوځې به درنه ولې ښځلومه

اسلام آباد: زما د زړۀ د سر ازغیه
نۀ دې ایستے شم نۀ دې حال وئیلے شمه

نواز شریف بېنظیر بهټو لندن ملاقات: انګار مې بیا د زړۀ تازه شو
څۀ موده پس مې د یار وکړل دیدنونه

: منان باچا

"یوم مئی"

د پاکستان د سیاسی اؤ فوځی حکومتونو په تناظر کښې!!"

په هندوستان ژ خواشا بالدې چې کله د فرنگی سامراج قبضه وه اؤ اولس د ظلم جبر غلامی په حالت کښې د لوږې اؤ تندې سره مخامخ وو. نو فرنگی دا محسوس کړې وه چې دلته به د دغه نفرت خلاف بغاوت ضرور کیږی نو د دې مقصد د پاره ئې دلته د "ال انډیا نیشنل کانگریس" په نوم جماعت جوړ کړو چې دا جماعت به د هندوستان د اولس احساسات اؤ جذبات د "عرض داشت" "یاداشت" اؤ درخواست په شکل کښې تاج برطانیه ته رسوی چې په دې طریقه به د خلقو نفرت هم باهر ته راوځی اؤ فرنگی ته به د 1857ء په شان حالات هم دوباره نۀ جوړیږی. خو دا په بړی کښې د مزدور طبقې راپورته شوے نوی د مزدورانو د تحریک اثر وو چې د هندوستان مزدورانو د دغه جماعت ته د مزاحمت اؤ احتجاج یو داسې قوت جوړ کړو چې هم دغه جماعت پخپله فرنگی ته لوئې دښمن ثابت شو.

په پاکستان کښې د شروعاتو نه د قامی مسئلې د نه حل کولو اؤ د قامونو غلام ساتلو د پالیسی په وجه پاکستان آئین جوړ نۀ کړے شو ځکه چې کۀ دلته آئین جوړېدے نو قامونوته به پکښې ضرور څۀ نه څۀ حق ورکول غوښتل. ځکه دلته آئین جوړ نۀ کړے شو. اؤ ملک په غلط طرف روان کړے شو. ټول واک اؤ اختیار د فرنگی د زمانې د بیوروکریټو په لاسونو کښې وو. د چا سره چې د فرنگی په وخت کښې د دې ځاے د قامی اؤ طبقاتی سیاست د مشرانو جنگ پاتے شوے وو.

د فرنگی د وخت دغه بیوروکریټو ملک د غلامی د دور په طریقه چلول غوښتل نو ځکه ئې د فرنگی د دور په مبارز قوتونو د غداری اؤ ملک دښمنی الزامونه ولگول اؤ په هغوی ئې بې رحمانه تشدد جاری وساتلو.

په ملک کښې د ائین د عدم موجودگی په وجه نورو ډېرو بیمارو سر پورته کړو، کرپشن راغلو اؤ جاگیرداری نظام نور ډېر مضبوط شو. په سیاست کښې د فوج عمل دخل شروع شو. اؤ په ملک کښې د جمهوریت راتلو تصور هم ختم کړے شو.

په موجوده پاکستان کښې ذوالفقار علی بهټو د یو سول مارشلاء ایډمنسټریټر په توگه راغلو اؤ بیا ئې خپل شکل بدل کړو د 1973ء آئین منځ ته راغلو چې پکښې صوبائی خودمختاری تسلیم شوه اؤ په لس کاله کښې دننه دننه صوبو ته د مکمل خودمختاری ورکولو وعده اوشوه. خو په دې عمل وو نشو. اؤ په دې آئین کښې هر حکمران د خپلې خوښې داسې بدلونونه وکړل چې اوس څوک دې ته د 1973ء آئین نشی وئیلې.

ذوالفقار علی بهټو د نشنلائزیشن په نوم د مخالف خلقو صنعتونه سرکاری کړل اؤ په دغه صنعتونو کښې ئې په سیاسی بنیادونو بهرتی وکړه اؤ د

دغه صنعتي ادارو ملازمينو له ئې ډېر مراعات ورکړل. بل طرف ته ئې د نورو نجي ادارو مزدوران د هر قسم حقوق نه محروم کړل هغه ئې په رياستي ادارو ووژل. کارخانې ئې بند کړې او مزدوران ئې د مشرق وسطیٰ شګو او صحراګانو ته مزدورو له ورديکه کړل. د ملک نه د مزدورانو لوئې تعداد باهر شو او د مزدور تحريک ملامانه شوه. قامي او جمهوري قوتونه ئې په وهلو وهلو ټکړے ټکړے کړل او پخپله ئې فوج ته په اقتدار د قبضې کولو لار هواره کړه.

جنرل ضياء الحق د ټهيکيدارۍ نظام په نوم کارخانه دارو له د مزدورانو د لوټ کولو او د هر قسم قانوني حق نه د محروم ساتلو اختيار وکړو.

د مزدورانو په اجرت کښې د اضافې په ځاے کمے وکړے شو او اوقات کار ورله د اتهٔ ګهنټو په ځاے دولس ګهنټې مقرر شو. د ذوالفقار علي بهټو او د ضياء الحق دا ټولې مزدور دښمن کاروائې په اصل کښې د ملټي نيشنل کمپنو د ايجنډې حصه وه. ځکه چې د 1970ء په دهائې کښې ملټي نيشنل کمپنو په دې کار شروع کړے وو چې به راروان وخت کښې به هغو د غريبو ملکونو وسائل ارزان مزدور د ځان پکار راولي.

د پاکستان حکمرانان د ډېرې مودې نه دا خبرې کوي چې پاکستان له حقيقت پسندانه معيشيت اختيارکول پکار دي. دوی وائي چې د کوم څيزونو مثلاً غنم او چيني وغيره چې کوم قيمت په بين الاقوامي منډۍ کښې مقرر دے. نو هغه په پاکستان کښې هم پکار دے. او حکومت له په دې باندې سبسډۍ (Sub-sidy) نهٔ دي ورکول پکار. خو دا د عقل نه راندهٔ حکمرانان دا نهٔ وائي چې بيا حکومت له دا حقيقت هم منل پکار دي چې په بين القوام کښې د مزدورانو کوم اجرت مقرر دے هغه اجرت په پاکستان کښې هم ورکول پکار دے. چې نرخ د بين القوام سره يو شان ضروري دے نو اجرت ولې يو شان پکار نهٔ دے.

په پاکستان کښې اکثر سياسي، مذهبي او مزدور ليډران د ګرانۍ خلاف تقريرونه کوی او شوک پکښې دا هم وائي چې مونږ به ګراني ختم کړو حالانکې دا يو ناممکن کار دے خو دا خبره هيڅ شوک هم نهٔ کوي چې په اجرت کښې دې اضافه وشي کوم چې ممکن ده.

اوس وخت راغلے دے چې هره سياسي، مذهبي جماعت دې د مزدورانو په اجرت کښې د اضافې او د مزدورانو په اوقات کار کښې د کمې کولو خبره او غېږ پورته کړي. ځکه چې د مزدور طبقې د شموليت نه بغير په دې ملک کښې يو سياسي تحريک هم کامياېدے نشي. او موجوده سياسي او مذهبي جماعتونه په خپل ترلي کارکنانو باندې کله هم دلته د حکومت مقابله نشي کولے.

موجوده حکومت چې د نجکارۍ په نوم د سرکاري ادارو د اوبو په نرخ باندې کوم خرڅ وکړو د دې سره به بېروزګاري نوره زياته شي او په غربت کښې به نوره هم اضافه کيږي.

د پاکستان نه چې کوم څيزونه مغربي ملکونو ته برآمد کيږي په هغې کښې د خوراک او ټيکسټائيل مصنوعات (Textile) شامل دي. هلته چې کوم سامان برآمد کيږي نو خريدارانو ته په هغه باندې ډېر زيات ليبر چارجز ښودلے کيږي. ځکه په مغربي ملکونو کښې د دغه سامان نرخ ګران وي او خرڅونکي ئې خپل

گاهک ته گرانی وجه هم دا ښائی چې په دې باندې لیبر چارجز ډیر راغلی دی۔ خو هم په دغه مغربی ملکونو کښې بعضې سماجی تنظیمونه د دغه سامان دا خبره خوروی چې په پاکستان کښې د دې سامان جوړولو واله مزدورانو ته د پاکستان د رائج الوقت قانون اؤ د آئی ایل او (I.L.O.) د کنونشن په مطابق حقونه نۀ ورکولے کیږی اؤ په دې کښې د مزدورانو استحصال شامل دے۔

د مغربی ملکونو غټو خریدارانو د خپل نیک نامی ساتلو د پاره خپل اخلاقی ضابطې (Code of Con-duct) تیار کړی دی چې په هغې کښې ئې دا لیکلی دی چې مزدورانو ته به د دې ضابطې اؤ په دې کښې متعین شوی تمام حقوق چې پکښې د یونین جوړولو ازادی، د صحت تحفظ، معقول تنخوا چې یو خاندان پرې په قلاره گزاره کولے شی۔ اؤ تمام نور د ملکی قانون مطابق مراعات ورکړے کیږی۔ هغو خپل یو سوشل اډیټ هم جوړ کړې دے چې هغه پاکستان ته راځی اؤ د دغه کارخانو جاج اخلی چې په کوم کارخانو کښې د دغه تاجرانو د پاره مال تیاریږی چې په دغه کارخانو کښې په دغه اخلاقی ضابطې باندې عمل کیږی اؤ کنه؟؟؟

خو نه خو دلته په دغه اخلاقی ضابطو باندې عمل کیږی اؤ نۀ د دغه تاجرانو سوشل اډیټر د دې ځاے د کارخانو خلاف څۀ ښکاره رپورټ شائع کوی۔ خو دا ټوله قیصه فرضی ده ځکه چې د مغربی ملکونو تاجران اؤ یا سماجی تنظیمونه د خپل ملک د پالیسو نه ازاد نۀ دی۔ اؤ د دغه ملکونو خپل سیاسی ترجیحات دی۔ چې هغۀ بدلیږی را بدلیږی۔ کۀ کله هم د دغه ملکونو د پاکستان د پاره سیاسی ترجیحات بدل شو نو هغو به په ډیره اسانه د پاکستان په برآمداتو پابندی ولگوی ځکه چې ټول حقائق اؤ مواد د هغو په رېکارډ دی۔

په موجوده حالاتو کښې په پاکستان کښې نۀ قامونه په یواځی خپل حق گټلی شی اؤ نۀ د مزدورانو ژوند ښۀ کیدے شی۔ ترڅو پورې چې په دې ملک کښې یو نوے آئین نۀ وی جوړ شوے۔ چې په هغه آئین کښې قامی مسئله نه وی حل شوی۔ جاگیرداری نظام ختم کړے شوے نۀ وی۔ مضبوط ادارې قائم کړې شوې نۀ وی ، مزدورانو ته د روزگار ضمانت اؤ بهتر اجرت مقرر شوے نۀ وی اؤ په حقیقی معنو کښې د جمهوریت دور شروع شوے نۀ وی خو دا به هله ممکن وی چې کله د ملک ټول قام پرست مزدور دوست، سامراج دښمن جمهوری قوتونه د اولس په مدد دلته د ایران په شان بدلون راولی اؤ فوج عملاً د سیاست کولو نه بېدخله کړی۔

دا کار د یو مشترک پلیټ فارم جوړولو نه بغیر نشی کیدے۔ اؤ یو پلیټ فارم جوړولو د پاره به اول د خپل خواهشاتو قربانی ورکول غواړی۔ د خپل خواهشاتو په ځاے به پروگرام له ترجیح ورکول غواړی اؤ بیا به د وینو قربانی ورکول غواړی نو هله به دا کار سر ته رسی اؤ ملک به خپلو پښو ودریږی اؤ د خوشحالی اؤ ترقی په لار به روانیږی۔ د قربانی نه بغیر هیڅ چا ته هم خپل حق نشی ملاویدے هم دغه د یکم مئی د مزدور شهیدانو د وینې پیغام دے اؤ حق گټلو والا د پاره د لارې مشال دے۔ چې د ظلم، جبر، غلامی اؤ استحصال نه د خلاصی د پاره په مبارزه کښې به د اولس د پاره د رڼا کار ورکوی۔

☆☆☆☆☆☆☆

ليک: جميل يوسفزے

مزدور په نمانځنو کښې

مونږ د نمانځنو مېرنی يُو۔ کله يوم ژبه، کله يوم ښځه، ژبه هم لاړه اؤ ښځه هم۔ د ښځو اؤ ژبو، يو بل سره ډېر کلک تړون دے۔ چې ژبه په واک وی نو ښځه په Walk خو واکمنان د Walk اؤ تاک دواړو خلاف دی۔ د چا چې واک نهٔ وی د هغوی به نهٔ تاک نصيب شی اؤ نهٔ Walk ، دا د قاف اؤ کاف قيصه ډېره اوږده ده۔ ملګری به وائی چې دا څهٔ ، کاواک، دے، خو د کاواک سره هم د پښتنو يو تړون دے۔ هغهٔ دا چې کله کاواک د ښی طرف وائی اؤ کهٔ د ګسه۔ سهی مچ دے، اوړی نا:

کهٔ هر څو ئې اړوے کاواک کاواک دے
په کاواکه ګرزېدو کښې رنګين خيالونه ډېر خوند کوی

د ښی اؤ ګسې خوبونه، لاړل د فکر په تال جوته شول، ګس لاسی ، په ښی طرف شول۔ څکه چې هلته د "يد العليا" نه "سرهٔ مهران" را دوړېږی۔ د کهسار دروازې پرانستې دی۔ Left اوس صرف تش لاس دے۔ د چا خبره Left is right and nothing is left in right ، په خوا دا تصور وو:

لکه دود چې غرونه څرګندېږی
تار په تار شی په يوه نری شمال

نرے شمال اوس تار په تار کول نهٔ کوی۔ بلکې نرے شمال دے اور بلونه لمدوينه۔ دا څهٔ سپرلے دے چې ګلونه تار په تار پراتهٔ دی؟ مونږه ټول عمر د شمال خبرې کولې، يو ايله شمالی اتحاد ته ور سېدو، خو شمالی اتحاد د اشتمالی اتحاد برابر چرته دے؟ د شمال اؤ اشتمال تورې دو مره لړزونکے دے چې دا اباده دنيا ئې ړنګه کړه۔ اورو چې په اخرت کښې به هم د "ذات اليمين" عملنامې په کيڼ لاس ورکېږی، څکه خو شاعر سره غم وو:

قافلې چې د يمين شمال بيلېږی
اے حافظه! تهٔ به مل د کوم کاروان ئې؟

وائی چې کاروان نن سبا ښهٔ روان دے۔ ما وې زهٔ پرې څهٔ وکړم؟ مونږ خو په هلک والی کښې The Car-van لوستے وو۔ خوند مو لا په خله کښې دے۔ هغه شان:

سوئے قطار می کشم ناقه بے زمام را

دا "ناقه" د کانی نه راوتې ده۔ اؤ په تېره به خلاصېږی۔ د پښتنو ناقه په ناکا (مکر مچ) اوړېدلې ده۔ د ناکو په دې جنګ کښې د پښتون ناکه بندی شروع ده۔ خدائے دې خېر کړی۔ د خوش فهمه خلقو خيال دے چې "لوگ آتے رہے اور کاروان بنتا رہا" خو داسې نهٔ ده۔ عقل وائی څنګه به يو ځاے شی پښتانهٔ پښتانهٔ، تاسو به ما ته نااميده وايئ، ټهيک ده ما به ستاسو اميد ته سترګې وی چې څهٔ زېږوی؟ اؤ دا زوکړه د مغلوالې مقابله څنګه کوی؟

د نمانځنو خبره روانه وه، ژبه پرې شوه اؤ ښځه توې، په غوڅه ژبه د "توې" خبرې څوک وکړی؟ په توې کښې امن د طوې تکے دے۔ پښتنې مياندې بچو ته وائی

خطرې خطرې دی، کرمې ته مهٔ ځه
قطرې قطرې دی يو به د سينه

مونځونه اؤ نمانځنې سنګ په سنګ روان دی۔
خو حاصل هیڅ هم نا۔ داسې خو نهٔ ده، چې اوس مونږ صرف نمانځنو ته پاتې یُو۔ نمانځنه، نمانځنه، ورځ نمانځنه، شپه نمانځنه، د قام نمانځنه۔ مونږ هر کال د یکم اپرېل توقې کوو۔ د مزدور د مزدورۍ د زیاتوالی خبرې کېږی، مزدور له د سهولیاتو ورکولو ژمنې هم اورېدې شی۔ خو حقیقت مونږ ټولو ته معلوم دے چې مزدور اوس هم هغه زړه خبره کوی۔

آج بھی سپرا اس کی خوشبو مل مالک لے جاتا ہے
میں لوہے کے ناف سے پیدا جو کستوری کرتا ہوں

شاعر څهٔ کولے شی؟ د خدائے پاک نه ګیله وکړی:

ہیں تلخ بہت بندۂ مزدور کے اوقات

وینځه به کله مېرمن کېږی؟ مزدور ابن مزدور به تر څو د مُزد لارې څاری، اؤ مُزد هم هاغه چې:

جس طرح دیتے ہیں اہل ثروت غریبوں کو زکوٰۃ

ابلیس چې په خپله شوریٰ کښې کومه خبره کړې وه:

"مزد کیت فتنہ فردا نہیں، اسلام ہے"

هغه رښتیا شوه۔ هر څوک چې خبره کوی نو هغهٔ حکم وی۔

دنیا کے مزدورو متحد ہو جاوٴ!، دنیا کے مظلومو! متحد ہو جاوٴ!

مزدور لا د حکم غلام دے، دې به نولڅن وی خو واکمن به نهٔ شی۔

پردے مزدور سحر وختی پاځی
د شوګېرو منهن اودهٔ پاتے شی

د یوم مئی مرې شهیدان دی کهٔ آن جهانیان! دا یو خان له بحث دے، زمونږ د مرو سره څهٔ کار؟

"اخون له خو دې پی وی کهٔ د خرې اؤ کهٔ د سپی وی"

پی کهٔ په پښتو کښې وی نو بادار ئې خوری، کهٔ په انګرېزی کښې وی نو هغه Pay د سرمایه دار وی۔ کهٔ د عربی فی وی نو د مُلا اؤ مجاهد برخه ده۔ د عام سړی چرته هم پی اؤ روپی کښې حصه نهٔ وی۔ څهٔ خاص فرق نهٔ دے راغلے، پخوا کهٔ مزدور اهرامونه جوړول، نو نن حرمونه جوړوی۔ نجیب به نجیب وی، اؤ انجب به انجب (انجب د وینځې څوی ته وائی) فیا للعجب۔

نشته امن چرته هم د دې دهر په کور کښې
وې به همېشه دا د نېکی اؤ بدی جنګ

☆☆☆☆☆☆☆

ستاسو د لیک په جواب کښې

د لیکوال مینه والو!!

ستاسو د طرفه د "یو لیک یو تاثر" د پاره ډېر ښکلی ښکلی لیکونه راغلی دی چې زما نه زما تاثر غواړی خو د لیکوال په لږو صفحو کښې فقط یو لیک د خپل تاثر سره ځایولے شم۔ په دغه حواله زهٔ د هغه ټولو لیکونکو نه بخښنه غواړم چې هغوی ټولو ته په یو وخت زهٔ په خپل تاثر کښې جواب ور نکړے شم۔

زما کوشش دے چې دغه ټول لیکونه زهٔ په خپل تاثر کښې راولم اؤ په راروانو وختونو کښې دې لیکونو له کتابی شکل ورکړم۔ ځکه چې د دغه ټولو لیکونو په یو یو حرف کښې یو جهان ارمانونه اؤ مقصدونه پراتهٔ دی۔

✍: سید مدثر شاه

د پښتنو د وحدت د پاره به څوک ګام پورته کوي؟

هسې خو پاکستان د خپل جوړښت نه واخله تر دې ساعته هر وخت د بحرانونو ښکار هېواد پاتې شوې دے۔ او د دې اندازه د ډېرشو او څلوېښتو کالو د زړو ورځپاڼو د مطالعې نه په ښۀ ډول کېږی، چې هر وخت د ملک سیاسی مشرانو داسې بیانونه خپارۀ کړی دی چې کۀ دا رقم فیصله وو نۀ شوه یا دا کړنلاره غوره نۀ کړې شوه نو ملک به ختم شی۔ او یا دا چې دا وخت ملک د ډېر نازک صورتحال نه تېرېږی۔ بنده حېران شی چې دا څنګه ملک دے چې دې هر وخت د چړې لاندې ساه اخلی خو چارۀ پرې نۀ تېرېږی۔ دا حقیقت هم دے څکه چې پاکستان د جوړېدو سره سم د استعماری منګولو کښې پرېوتو۔

اسټبلشمنټ، فوځی جرنېلانو، مذهبی ټهېکېدارانو او پنجابی بېوروکرېسی د دې ملک سیاست په داسې کرښو وچلولو چې ګټه ئې فقط سامراج ته مېلاوېدو۔ او په میلیونو وګړی ئې د فکر او لوږې تندې سره مخامخ کړل۔ د اولس قابو ساتلو د پاره کله دوی اسلام په خطره کښې محسوس کړو او کله ئې د پاکستان د ختمېدو ډرکې ولرې۔ خو د یولسم ستمبر د واقعې نه پس او بیا په تېره د امریکا د جمهور رئیس جارج بش د سوېلی اېشیاء د دورې نه وروستو د پاکستانی مقتدره قوتونو مخونه زوړند شوی دی او وار ګودر ترې خطا شوې دے۔ چې کوم داسې ګامونه پورته کړی چې د دوی دغه ناولې لوبه جریان ولری۔ خو حقیقت دا دے چې موجوده نړی کښې د زړو پالیسو سره تګ یوه ناممکنه خبره ده۔ او دا څل داسې ښکاری چې دا هېواد واقعتاً د یو لوئې بحران نه تېرېږی۔

د نړی د مختلفو سیمو نه وړاندې هم په پاکستان دا تورونه لګېدل چې دغې هېواد کښې ډېموکراسی نشته۔ د وړو قامونو سره د دۀ سلوک منصفانه نۀ دے۔ د ترهه ګری ملا تړ کوی۔ د جوهری وسلو په قاچاق کښې ککړ دے۔ بشری حقوق د پښو لاندې کوی او دا رقم نور الزامونه۔ خو ولې هاغه وخت چون د غټو نړیوالو ګټې د پاکستان په بقا کښې خوندی وی نو د دغې تورونو ژبه به ډېره کمزورې وه۔ خو دې کال د مارچ په میاشت کښې د جارج بش د هند افغانستان او پاکستان دورې ثابته کړه چې د امریکا د پاره نور پاکستان په موجوده حالت کښې د قبلولو وړ نۀ دے۔ جارج بش هند کښې د دغې هېواد سره د جوهری طاقت لوظنامه لاسلیک کړه او پاکستان کښې ئې وئېل چې زۀ د دې کتو له راغلے یم چې پاکستان د ترهه ګرۍ په جنګ کښې څومره فعالیت کوی او آیا دلته جمهوریت په صحیح خطوط روان دے او کۀ نه۔ پاکستان چې د صدر بش د دورې سره کوم توقعات تړلی وو یعنی غوښتل ئې چې امریکا دې د کشمیر په معامله کښې منځګړتوب وکړی۔ هغه خاورې ایرې شول څکه چې هند او اسلام آباد کښې صدر بش د کشمیر نوم قلرې هم وا نۀ خستو۔ چې واضحه مطلب ئې دا دے چې امریکا د پاکستان په ځاے هند ته فوقیت ورکوی او دا چې د کشمیر مسئله دې دواړه هېوادونه تر خپل منځه

حل کړی۔ د دې دورې په تناظر کښې کۀ د نوی واقعاتو جاج واخلو نو دوه خبرې اهمې د مارچ په میاشت کښې را منځ ته شوې، یوه دا چې جنرال مشرف په هند تور ولګولو چې هند افغانستان کښې د خپل سفارت او قونصل خانو د لارې بلوچستان کښې لاس وهنه کوی او بله دا چې د هند صدراعظم من موهن سنګهه وړاندېز وکړو چې کشمیر کښې دې د هند او پاکستان د مشترکه انتظام بندوبست وشی چې د کنټرول کرښه د منځه ولاړه شی۔ (د دې ټکوتر لیکلو د پاکستان خواب نۀ دے څرګند شوے)۔

اوس یو طرفته کۀ وګورو نو په پاکستان خارجی فشار دومره سېوا شوے دے چې دې مجبور دے چې هند سره خپلې لانجې حل کړی او د دې د پاره دوارو هېوادونو بې شماره ګامونه هم پورته کړی۔ دې خو بل طرف ته د خارجه دفتر دا بیانونه هم جاری کېږی چې تر څو د کشمیر شخړه نۀ وی هواره ټول اقدامات بې مقصده دی۔ یعنی پاکستان دا وخت ستوان هم خوری او شپیلی هم وهی۔ د حالاتو نه داسې برېښی چې اسټبلشمنټ کومه چې د پنجابی په لاسو کښې ده۔ د ټولو واقعاتو دقیقه جائزه اخستې ده او غواړی چې د خان د پاره د زیاتو نه زیاتې لارې پرانستې پرېږدی۔ هم دغه وجه ده چې ورځ تر ورځه هند سره اړیکی مضبوطېږی خو د دې برعکس افغانستان سره تاؤتریخوالی کښې اضافه کېږی۔

هند سره د مثالی اړیکو جوړولو خوب تل د دې وطن روښان فکره سیکولر او ترقی خوښو خلقو لیدو او اوس هر کله چې دا تعلقات په مثبت لور روان دی نو ټول ئې د زړۀ د اخلاصه ملاتړ کوی۔ خو دا خبره د پښتنو د پاره د تشویش وړ ده چې کومې هلې ځلې هند سره د سفارتی، تجارتی او کلتوری تعلقاتو جوړولو د پاره کېږی هغه د افغانستان په حواله ولې منفی دی۔ د مارچ په اخری هفته کښې د ورلډ سوشل فورم په پروګرام کښې د هند نه راغلو ګڼو لیکوالو، هنرمندانو او سیاستمدارانو برخه واخسته لېکن د افغانستان هېڅ نمائنده نۀ ښکارېدو۔ برسېره د دې نه چې اکثرو وینا کوونکو (هندیان او پنجابیان دواړه) په حامد کرزی او د هغۀ په حکومت سخت تېکونه وکړل۔ خو د جنرال مشرف او من موهن سنګهه متعلق ئې هاغه الفاظ استعمال نۀ کړل کوم چې ئې د افغانستان جمهور رئیس حامد کرزی په سپکاوی کښې ادا کړل۔ د هند او پاکستان د تعلقاتو په جوړولو کښې یو طرف ته سیاسی مشرانو، پوهانو، لیکوالو، او هنرمندانو مثبت رول لوبولے دے نو بل طرف، ته پاکستانی او هندی اسټبلشمنټ هم خپل کردار تر سره کړے دے، خو سوال دا پېدا کېږی چې د لر او بر پښتنو تر منځه ولې د دې اړیکو جوړولو د پاره څوک ګام نۀ پورته کوی۔ د پنجابیانو کۀ یو بل سره ژبه او کلتور شریک وی خو د پورې او راپورې پنجابیان مختلف مذهبونه لری۔ بیا هم په لاهور، کراچی، امرتسر او دهلی کښې دوی یو بل ته د ګلونو هارونه او پګړی پسروی۔ د پښتنو خو هر څۀ شریک دی نو دوی ولې په پېښور، جلال آباد، کوئټه او کابل کښې یو بل ته هر کلے نۀ وائی؟

حقیقت دا دے چې داسې اړیکی د پاکستان د واکدارې طبقې په حق کښې نۀ دی او دوی ئې کول نۀ غواړی خو د پښتنوخوا قام پرستان ولې په دې معامله خاموشه دی؟

لیک: خان زمان کاکړ
قلعه سیف الله جنوبي پښتونخوا

بلوچ مزاحمتي جنبش او موجوده صورتحال

بلوچ مشران یوه عجیبه غوندې رویه لري، هغه چې کله هم خبره کوي نو بلوچستان نه یادوي، بلکې یوازې او یوازې د "بلوچ" نوم اخلي، دلته ما ته یو سوال راپیدا کیږي چې که چرته خبره د هر قام پنېله پنېله ده، نو بیا د "پونم" د جوړېدو څه اړتیا وه او نن ئې کوم رول پاتے دے؟

نن چې مونږ د پاکستاني سیاست جوشیلا افق ته نظر اچو، نو بیا هم له دې دومره اوږده استحصال نه باوجود د محکوم قومونو د پنجابي مسلم لیګ او ملا صاحبانو په پنجو کښې پاتی دی۔ د معاشي او مالي بحران په دې انتهاکښې هم محکوم قومونه د خپل ذلیل مرتبت د ادراک په ځاے د جذباتي سیاست او جذباتي نعرو په ښکیلاک کښې فعاله ښکاري، نن چې په بلوچستان کښې د ریاستي تشدد او فوځي بربریت په مقابل کښې کوم عوامي مزاحمتي خوځښت له خپلې ابتدائي مرحلې نه د ارتقائي پړاو په دریځو کښې نړیوالي سویې ته ځان ښکاره کوي او بلوچ مزاحمت کار خواکونه د پرنټ او الیکټرانک میډیا له لارې د پنجابي برغلګرتر غوږونو خپل دا موقف برملا رسوي، چې د محکوم بلوچ او پنجابي استعمار تر منځ روانه موجوده شخړه به اخري شخړه وي او دا ځل به ئې یو فیصله کن حل مخې ته راځي۔

دا خبره د یو قومي تحریک ډېرټینګ او مضبوط میکانیزم څرګندوي او د قومي تحریک د بریالیتوب ځانګړې نښه د خلقو په ټولنیز پاڅون کښې پټه ده۔

مونږ چې د ټولنیزی مبارزې د غوره بریالیتوب په حقله فکر کوو نو دا ټول څه نن په بلوچ مزاحمتي پاڅون کښې وینو، که چرته دا طریق جنبش هم د غسې په خپل حال پاتې شی نو بیا د دې اوږده او پېړلی محکومیت زنځیر له غاړې ویستل څه ګرانه خبره نه ده۔

محکومو قومونو د خپل نجات ذریعه تل په دې ټولنیز مزاحمتي پاڅون کښې لټولې ده:

ظلم پھر ظلم ہے بڑھتا ہے تو مٹ جاتا ہے
خون پھر خون ہے ٹپکے گا تو جم جائے گا

بلوچ چې نن په کوم مزاحمتي پوزیشن کښې ښکاري، دا یقیناً هم د پاکستان بقاء (د دوی په وینا) ته زیان رسوي او که چرې ورته بنۀ خبر شو، نو دا ځل ئې شرک

تر "نیا پاکستان" هم قوي معلومېږي، ځکه چې هغه وخت بهرني لاسونه او یرغلګر په داخلي چارو کښې دومره خواکمن نه وو، لکه نن چې دي۔

نن امریکې او چینې شبکې د خپل (The carrerist war of high class) په پوزیشن کښې ډېرې فعالې دي او داسې برېښي چې دا موجوده صورتحال هم د دوی زېږنده دے او دوی ئې داسې پړاو ته رسول غواړي، د کوم د لاندې چې ګران افغانستان وران کړے شو۔ خو دلته بلوچ عوامي مزاحمت صورتحال دې ته نۀ پرېږدي، چې پکښې سامراجیت اباد شي بلکې هغۀ ټول څۀ د ځان په ګټه تمامولے شي۔

او دا بغاوت یو قام ته انقلابي تاج پسروي۔ کله چې یو دغسې انقلاب د بریالیتوب پړاو ته رسي، نو دا انقلاب یوه تاریخي بهه خپلوي او د راروان وخت لپاره یوه سبق اموزه څېره پرېږدي۔

د بغاوت انجام او د دې دار تماشه کۀ څوک کول غواړي، نو هغوی به ارو مرو د بلوچستان د سترګو سره ګوري، چې هم پکښې د زرګونو شهیدانو، غازیانو، انقلابیانو یادونه راتازه کېږي او هم پکښې د دې د محکومیت، قومي تحفظاتو، صوبائي خودمختارۍ، په خپلو وسائلو خپل اختیار او جمهوریت غوښتنه ډېره څرګنده ده، بلوچ خو بیا هم په بلوچستان کښې د خپل

مونږ چې د ټولنیزې مبارزې د غوره بریالیتوب په حقله فکر کوو نو دا ټول څۀ نن په بلوچ مزاحمتي پاڅون کښې وینو، کۀ چرته دا طریق جنبش هم دغسې په خپل حال پاتې شي نو بیا د دې اوږده او پېچلي محکومیت زنځیر له غاړې ویستل څۀ ګرانه خبره نۀ ده

په پاکستاني تاریخ کښې بلوچستان پنځۀ ځله د فوځي یلغار او تسلط د لاندې ساه اخستې ده، دا مهال هم د حکومت له خوا خپله رویه بدله شوې نۀ ده، حکومت هاغسې د ماضي په څېر د خپل ناپایه طاقت مظاهره کوي، البته دا ځل چې د نورو دوورونو په پرتله کوم ځانګړے بدلون لیدلے کېږي، نو دا ټول د عوامي قوت زېږېدلے دے، هم دې قوت د بلوچ قومي تحفظاتو له منځه وړلو لپاره د "بلوچ لبرېشن آرمي" څېره خپله کړه، چې په خپل تنظیمي چوکاټ یا اېجنډې کښې ټول بلوچ قوم رااغاړي، دا وخت د صوبائي خودمختیارۍ، جمهوریت او نورو حقوقو مسئلې یوازې او یوازې د قامي ازادۍ په نوم ختمې شوي دي او چې کله خبره د قامي ازادۍ راځي نو هغه وخت له ریاستي قوانینو او اصولو نه برملا بغاوت کېږي

قامي مزاحمتي تحریک ابتداء وکړه، خو پښتون اوس هم په دې صوبه (بلوچستان) کښې هاغسې اوده پروت دے، بلوچ مشران یوه عجیبه غوندې رویه لري، هغۀ چې کله هم خبره کوي نو بلوچستان نۀ یادوي، بلکې یوازې او یوازې د "بلوچ" نوم اخلي، دلته ما ته یو سوال راپېدا کېږي چې کۀ چرته خبره د هر قام بنهله بنهله ده، نو بیا د "پونم" د جوړېدلو څۀ اړتیا وه او نن ئې کوم رول پاتے دے؟ چې هسې ئې جذباتي سیاست ته ملا تړلې ده، مونږ خو تر اوسه هم د دې کومه تعمیري سرګرمي وو نۀ لیده۔

نن بلوچ لیډران د بلوچ خود مختارۍ لپاره راپاڅېدلي دي، خو د پښتنو دعوېداران۔ دلته یوه خبره ډېره څرګنده ښکاري، چې د بلوچستان په دې پښتني سیمه کښې چې د کوم قوم پرست سیاست دعوې کېږي، د دې

جنرال نیازی ښځې دی۔ د جنرال سترګې څرېدلی دی۔ غریبې ژړا اوښتی دی۔ په جنګ کښې د ماتې خوړلو وروستهٔ پنجابی فوځ خپل راتلونکی ته په ویره کښې دی۔ له ښاره د راتلونکو خلقو ګنه ګوڼه وار په وار ډېرېږی۔ د ژوندی دې وی اؤ "جی هند" نارې دی۔ په هندی فوځ د ګلونو باران لګ تېز شوی دی۔ ډګر جنرال جګجیت سنګهـ، اروړا په چورلکه (هیلی کاپټر) کښې رارسېدونکی دی۔ د ډاکې هوائی ډګر د هند د شپې ورځې له بمبار څخه په بشپړه توګه وران شوی دی۔ پروران هوائی ډګر چورلکه کوزه شوه۔ د لوېدیزی جهبې قومندان جنرال اروړا ځینې راکښته کېږی۔جنرال نیازی ستړی مشی ورسره کوی۔ شورلېټ کار نزدې ولاړ دی۔ د واړه ورځېژی د (رېس کورس) ډګر د دوی منزل دی۔ اوس د ورځې 9 بجې اؤ 10 بجې دقیقې دی د هند د کومندان لخوا د ورکړل شوی۔ الټی مېټم وپائی ته په رسېدو کښې فقط دقیقې پاتې دی۔ د هند اؤ پاکستان وځائی کومندانو ته یو تړون لاسلیک کول دی۔ د (رېس کورس) ډګر شاؤخوا هندی فوځ پراؤ اچولی دی۔ په ډګر کښې دننه زرګونه بنګالیان د وسلې اېږدلو ننداری ته راغلی دی۔ د ډګر په منځ کښې د لرګیو یو ساده غوندې مېز پروت دی۔ چې دواړو خواؤ ته ئې ئې هندی سرتېری اؤ څارندویه ډلی په لیکه کښې ولاړ دی۔ د مېز چاپېره اول جنرال اروړ اؤ سره په جنګ کښې جنرال نیازی ناست وی۔ هغه چپ اؤ څهٔ خفه دی۔ د ورځپاڼو اؤ راډیوګانو خبریالان راغلی دی۔ د وخت په پوره کېدو تړون لاس لیک شو۔ پاکستانی فوځ وسله واچوله۔ جنرال عبدالله خان نیازی خپله توپانچه اؤ کمربند جنرال اروړا ته ورکړل۔ اؤ د کار پرلور روان شو۔ په دې حال کښې د خلقو له منځه یو سړی رامنده کړه۔

جنرل نیازی ئې په سریه چوټه وهو۔ یو چا د شا لخوا لخته پسې ورکړه۔ جنرال نیازی لاندې وغورځېدو اؤ د کار په دراوزه کښې ونښت، نزدې د انټرکانټی نېنټنل هوټل د لوړ پوړې ودانی په سر د پاکستان بېرغ د پرېوتونکی لمر په ژړا ژړا رڼا کښې په کوزېدو شو۔ اؤد بنګله دېش بېرغ لوړ په ختو ---- د څلورنیمو بجو وخت وو۔ لوېدیز پاکستان نرېدلی وو۔ خاورو په امبارې په بنګله دېش کښې یو باغ (غېز) (بنګله بندهو) دا د شېخ مجیب الرحمان ږغ وو۔ د بنګالی قام د مشر اؤ لارښود چې په سر ئې د ازادی، لمر برېښېے دے۔ اؤ په رڼا کښې ئې بنګالی قام تودوالی اؤ توان احساسه وه۔

وړی تېری لځ خړ بنګالی خپله خاوره د بنګله دېش په نامه د نړی په نقشه ثبت کړه۔ نن یو ځلې بیا حالاتو د 1971ء بڼه خپله کړې ده۔ بلوچیانو د خپلو سیاسی مشرانو تر مشرتابه لاندې خپل سیاسی جنګ په وسله وال جنګ بدل کړے دے۔ خپل غېږ ئې د نړیوالو قوتونو تر غوږو ورسولے دے۔ ښائی چې دوی ډېر څهٔ لاس ته راوړی هم۔ په قبائیلی پښتونخوا کښې روانه لوبه د ځان په ګټه ګرځول اؤ له دې څخه د خپلې ازادی د پېلامې جوړولو توان پښتون قام نهٔ لری۔ په څلورو برخو وېشلی پښتون نشی کولې چې د ازاد پښتونستان لیدلی، خوب رښتیا کړی۔ په داسې حال کښې چې په نس هم نهٔ وی موړ۔ په پردی، مزدوری پسې په کلونو له وطنه ورک وی۔ بله ئې لا دا چې سیاسی پوهه اؤ شعور هم وو نهٔ لری۔ هغه قام به څنګه پښتونستان ازاد کړی؟ دا خوب به تر هغو خپله معنٰی وو نهٔ مومی تر څو چې----

(۱) پښتون په حېث د قام له چتراله تر بولانه د یووالی مخلصانه هلې ځلې وونکړی۔

لیک: اکرم مبارز

قلعه سیف الله جنوبی پښتونخوا

مزاحمت یا مصلحت

کهٔ محکوم افغان په 1947ء کښې ازادی تر لاسه کړې وې. نن به مونږ د ژوندانه په داسې درشل کښې ولاړ وو. کهٔ نړی ځینی قامونه دا اعلان کوو. چې مونږ اہتمی قوت یو. مونږ اقتصادی قوت یو. خو پښتون افغان به دا اعلان کوو چې زمونږ په وطن کښې غربت له منځه لاړو. زمونږ قام په سل کښې سل تعلیم یافته شو. په وطن کښې بې روزګاری نشته

د محکومو قامونوپه ژوند کښې داسې پړاؤ نه راځی. کهٔ محکوم قام اؤ قامی تحریک په هغه پړاؤ پوهه نشی خو د مصلحت لیار خپله کړی. نتیجه داشی چې قام له بد ترین شکست سره مخامخ شی. ځکه دغه پړاؤ د مصلحت نهٔ وی. بلکې قامی تحریک له د خپل هدف د پاره فیصله کن کردار ادا کول پکار دی. ځکه کهٔ یو ډرائیور غلطی وکړی، موټر وجنګوی. په نتیجه کښې پنځه یا لس کسان مړهٔ شی. یا لس کورنی خوارې شی. خو کهٔ یو سیاسی تحریک یا لیډر تېروتنه وکړی. نو هغه ټول قام له مرګ سره مخامخ کړی. د محکوم افغان په تاریخ کښې داسې ډېر پړاؤنه راغلل کهٔ له هغه بهېر څخه قامی تحریک موثره ګټه تر لاسه کړی وے زهٔ ګمان کوم، هم به محکوم افغان نن آزاد ژوند کولو اؤ هم به ازاد افغانستان له داسې خطرناک حالت سره نهٔ مخامخ کېدے.

لکه څنګه چې تېر شل دېرشو کالو کښې مخامخ شو کهٔ محکوم افغان اؤ قامی تحریک په هغه بهیر کښې چې فرنګی له هندوستان څخه وتو. زمونږ د غلامی واګی د فرنګی په ځاے د پنجابی استعمارګر په لاس کښېوتی. محکوم پښتون په هغه وخت کښې ازادی ته نزدې وو.

په کار هم دا وو چې قامی تحریک خپله غلامی چېلنج کړی وے. اؤ له هغه قسم ازادی ور په برخه کړی وے.

خو قامی تحریک ښکار شو. د دې خبرې پخلې ستر پښتون رهبر خان عبدالولی خان هم په خپل کتاب (رښتیا رښتیا دی) کښې کړی دی. هغه وائی چې په دغه مرحله کښې چې پاکستان جوړېدو خدائی خدمتګار یا قامی تحریک د مسلم لیګ په مسلمانی تېروتو. د تحریک د تېروتنې پائله دا شوه چې په پښتون قام اؤ قامی تحریک باندې نوی بادار هغه عذاب نازل کړو چې مونږ اؤ تاسو د هغه تصور هم نهٔ شو کولے. له 1947ء څخه بیا

تر 1971ء پورې پښتون قام او قامي تحريک خپله مبارزه جاري وساتله او تر 1971ء پورې د بنګالي په شان مزاحمت ته ځان برابر کړی.

بنګالي قام او قامي تحريک د مصلحت لاره زده کړه. د مزاحمت لاره ئې خپله کړه. نتيجه ئې ازادي او ازاد بنګله دېش شو.

مونږ يو ځل بيا د مصلحت لاره خپله کړه په نتيجه کښې پښتون هغه شان تقسيم او بې اختياره پاتې شو. زمونږ قامي دښمن پنجابي نور هم ځان مضبوط کړو. او د خپل استعماري رياست بنيادونه ئې نور هم پاخهٔ کړل. او د خپل استعماري رياست پراخېدو اراده ئې وکړه. چې ازاد افغانستان هم د خپل رياست پنځمه صوبه جوړه کړي. افغان ثور انقلاب چې د افغانانو د ښهٔ سباؤن ضامن وو. په خلاف ئې سامراجي او غاصب قوتو په مرسته خونړۍ جګړه پېل کړه. نتيجه ئې دا شوه چې په لکونو افغانان ووژل شو. او افغان مملکت له منځه لاړو.

هغه په وطن منښن او ننګيالي قام په سوالګر قام بدل شو. ننګ او ناموس ئې د جهان په هره منډۍ کښې خرڅ شو.

زهٔ داسې ګمان کوم کهٔ محکوم افغان د 1947ء او 1971ء په پړاؤنو کښې د خپل هدف د پاره ګټلي ګامونه، موثره ګامونه، اخستي وی. هم به ازاد افغانستان له داسې تاريخي ناوړه حالت سره نهٔ مخامخ کېدو. او هم به مونږ خپله ازادي تر لاسه کړې وې.

ازاد افغان هم په داسې تاريخي پړاؤنو کښې چې د محکوم افغان په ژوند کښې راغلو خپل رول په ښهٔ توګه نهٔ دی ادا کړی.

کهٔ محکوم افغان په 1947ء کښې ازادي تر لاسه کړې وې. نن به مونږ د ژوندانه په داسې درشل کښې ولاړ وو. کهٔ نړۍ ځينی قامونه دا اعلان کوو. چې مونږ اټمی قوت يو. مونږ اقتصادي قوت يو. خو پښتون افغان بهٔ دا اعلان کوو چې زمونږ په وطن کښې غربت له منځه لاړو. زمونږ قام په سل کښې سل تعليم يافته شو. په وطن کښې بې روزګاري نشته.

د يو ازاد قام په حېث به مونږ د انساني نړۍ د بقا لپاره له ازادو قامونو سره داسې لوط نامې "معاهدې" کولې. چې د انسانيت ژغوزنه پکښې وشي. خو مونږ له مصلحت څخه کار واخستے. نتيجه نن زمونږ د غلامۍ انتها دا ده چې په لکونو پښتانهٔ د خپل پلار ، مور، يا خور زهٔ په جنازه کښې شرکت نشي کولے. کهٔ يو ورور د خپلې خور په جنازه کښې د غربت له لاسه ګډون وو نهٔ کړی. په داسې حالت کښې غلامي لښکر کوی. خو د قدرت فيصلې بل شان وی. چرته چې ګرمي زياته شی هلته باران وو ورېږی.

او چېرته چې د ظالم ظلم انتها ته ورسېږی. هلته د مظلوم لپاره داسې لارې خلاصې شی چې انساني ذهن ورته حق پق شی. په 11 ستمبر په امريکه باندې خونړۍ حملې وشوې. چې پکښې په زرګونو خلق مړهٔ شول. د انسانيت له نظره دا پېښه ډېره د خواشينۍ وړ ده خو په دې خونړۍ پېښه کښې د افغانستان د نيکمرغۍ راز پټ وو.

د 11 ستمبر د پېښې په صورت کښې د نړۍ سياست د افغانستان په حقله تغير وخوړ. هغه قوتو چې د نړۍ په سياست کښې موثره او ژوندی رول درلودی. خو د افغانستان ئې له ساړه جنګ څخه وروستهٔ د ګاونډيو د غوبل ته حواله کړی وو.

د افغانستان په حقله ئې په خپل سياسي کړنلاره

غور وکړو۔ او خپله قبله ئې سمه کړه او مجبوراً ئې افغانستان ته د دوستۍ لاس ورکړو۔

د افغانستان په حقله د اقوام متحده تر نظارت لاندې د بون تاریخي کانفرنس وشو۔ د افغانستان د مستقبل په حقله ستره (Strategy) جوړه شوه۔ نن افغانستان اولس مشرا او خپلواکه پارلیمان لري۔ زمونږ قامي دښمن چې په لوګی لوګی فضاء کښې ځان پټ ساتلی وه۔ ډېر لوڅ شو۔

نن هم په استعماري ښار اسلام آباد کښې د افغان اولس د نورې وینې تویولو دسېسې جوړېږي د پاکستان مذهبي کړیو یو ځل بیا خپل تاریخي اونه بخښونکی رول ته ځانونه چمتو کړی دی۔ په یو داسې وخت کښې چې ازاد افغانستان له تورې ورځې ځخه راوتلی دی۔ او محکوم افغان مزاحمت ته ځان چمتو کوی۔ قامي تحریک له په کار ده چې دوؤ خبرو ته ځان چمتو کړي۔

لمړی باید قامي تحریک خپل اولس ته نور هم ځان نزدې کړی۔ له اولس سره جرګې وکړی۔ پښتانهٔ ټول سیاسی قوتونه له ځان سره ملګری کړی۔ قامي هدف ته د رسېدو لپاره تر خپل ذات تېر شی۔ خو یاد ساتل پکار ده۔ چې تر ذات تېرېدل یوه خبره ده۔ او تر قامي غوښتو تېرېده بله خبره ده۔ په قامي اهدافو کښې مصلحت کول تېروتنه نهٔ بلکې له خپل قام سره بې وفائی ده۔ ځکه مصلحت هغه لفظ دے چې نن ورځ ئې لر او بر افغان له داسې حالت سره مخامخ کړے چې په تاریخ کښې ساری نهٔ لری۔

دویم پنجابی لاس وهنه نن ډېره لوڅه او بربنده شوه۔ قامي تحریک له په کار ده چې د پنجابی د لاس وهنه په مېرانه مخ نیوی وکړی۔ کهٔ مونږ د پنجابی مخ نیوی وو

نهٔ کړو او افغانستان یو ځل بیا په خونړی جګړه کښې ښکېل شو۔ نو هغه د ملایانو په شان زمونږ غلامی او بد حالت له ازل ځخه دی نه له دښمنه۔

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

غزل

(ساګر تنقیدی)

اوس مې درست عمر قسم ځکه د کونتون کړے دے
چې د ځوانی خوب مې د عمر په زنګون کړے دے
دا بد نصیب دے چې مې ستا پلونه موندلی نهٔ دی
ګنی نو ما خو په هر سمه غر لټون کړے دے
ما او جانان به یو بل ځنګه ګرموؤ په دې کښې
مونږه په یو کالهٔ او یو کور کښې بېلتون کړے دے
دا پښتانهٔ دی غلامان دی او هم صبر کوی
نور په نړۍ کښې کوم یو قام داسې ژوندون کړے دے
زمونږ نه نهٔ شی نو مغرب ته لاړې ځهٔ له نیسو
پرېږدی، مونږ ډېر کونتون د دغې سباوون کړے دے
مونږ مینه هم کوو او چل د ناکام هم ښهٔ راځی
دغه ځهٔ ګرانه نهٔ ده کوم کار چې مجنون کړے دے
دا ستا ښو نظر راټول کړو او ما زړهٔ اونیوو
پرانیزه مهٔ سترګې، ایله مې زړهٔ سکون کړے دے
مونږ د ساګر د غورځنګونو په نوم ځکه یاد یُو
ودرېږو نه بس په یوه مخه مو تلون کړے دے

لیک: ولی خان دو مړ

بنګله دیش اؤ پښتونستان

بنګالی د یو ژوندی قام په حېث د خپلې ازادی هڅې شورو کړې۔ پاکستان د دوی په ضد فوځی عملیات پېل کړل۔ جنرل نیازی په بنګالیانو د کفر فتویٰ وزکړه په زرګونو ملایان اؤ اسلامی تندروی له دې ځایه و بنګال ته ورسول شول۔ چې سره کومې د الشمس اؤ البدر ډلې وې۔ د بنګالیانو په ضد جهاد اعلان شوی وو۔ د سپېڅلې جهاد پېل کېدو وو چې ټول بنګال په وینو ولمبول شو۔ د ویرې اؤ ترهی بازار تود شو۔ فضا د وینو اؤ باروتو له بویه ډکه شوه د بمونو چاودنې اؤ ډزې د ژوند برخه وګرځېدې د لمر له پرېوتو سره به پرلارو اؤ کوڅو د مرګ سیوری خور شو۔ د شپې په نیمائې کښې چې به چوپتیا ژورېده ناڅاپه به چېرې چاودنه وشوه۔چرې به د مرمیوږ غږونه راپورته شول۔ له دې سره به ژړا وې اؤ اسویلی ترغوږو کېده۔ په ویرانو کوڅو کښې به د مرګ د قدمو ترپ صفا اورېدل کېده۔ په بنګال کښې د پنجابی فوځ کومندان جنرال نیازی به د البدر اؤ الشمس د ترهه ګرانو انسان وژنه اؤ جنسی تېرې د اسلام بریا اؤ سرلوړی ته به ئې شاباسونه ورکول۔ د الشمس اؤ البدر د ژاړه ماری تر چاړه لاندې راغلیو بې ګوره بې کفنه مړې چې به موندل کېده نو کارغانو اؤ سهوبه خوړل۔ تر ځلوېښت زره زیاتې بنګالی پېغلې د پنجابی فوځ د البدر اؤ الشمس د داړه مارانو د مردار هوس ښکار شوې۔ ددې په ځواب کښې بنګالیانو د "مکتبی باهنی" په نامه وسله وال جنګ پېل کړو۔ هغه ئې مرسته وکړه۔ یو لک پنجابی فوځ ئې ونیو۔ (په دوی کښې داسې هم بې شمېره وو چې هلته په خپل عمل ورسېدل) هندوپاکستان ته ګوابښ وکړو۔ چې وسله وغورځوه۔ بنګله دېش پرېږده۔ بیا څهٔ وشو۔ د بنګله دېش د پلازمینې ډهاکې درېس کورس وو۔ هغه ډاګرته ولاړ شو۔ چرې چې محکوم بنګالی قام د پنجاب د غلامی زنځیر له غاړې وغورځوه۔ اؤ دی ئې ورباندې زندی کړو۔

د مېلادی کال 1981ء د دسمبر 18 مه نېټه ده۔ هغه درېس کورس ډکر دی۔ چې جناح پکښې غونډه کړې وه۔ وخت دورځې 9 بجې دی د یوې غونډې تیارې روان دی په ډهاکې کښې له ځایه ځایه د ډزو غږونه راځی۔ هغه بې شانه ودانی چې د عظمت نشانی وې۔ ویرانی ښکاری۔ په زرهاوو خلق (ریس کورس) ډګر پرلور روان دی۔ د دوی په لاسو کښې نېزې اؤ په سترګو کښې لمبې دی۔ پنجابی فوځیان په ویره کښې دی۔ دوی د قرارګاوو په خواران دی۔ هلته به له دوی ځخه وسله اخستل کېږی۔ د ټولو سترګې د هندی فوځ ته ځارنې لاندې د پاکستانی فوځ په ډکر

جنرال نیازي ښخې دي۔ د جنرال سترګې ځړېدلې دي۔ غریبې ژړا اوښتې دي۔ په جنګ کښې د ماتې خوړلو وروستهٔ پنجابي فوځ خپل راتلونکي ته په ویره کښې دي۔ له ښاره د راتلونکو خلقو ګڼه ګوڼه وار په وار ډېرېږي۔ د ژوندي دې وي اؤ "جي هند" نارې دي۔ په هندي فوځ د ګلونو باران لاّ تېز شوی دی۔ ډګر جنرال جګجیت سنګهه، اوروړا په چورلکه (هیلي کاپټر) کښې رارسېدونکی دی۔ د ډاکې هوائي ډګر د هند د شپې ورځې له بمبار څخه په بشپړه توګه وران شوی دی۔ پروران هوائي ډګر چورلکه کوزه شوه۔ د لوېدیزې جهبې قومندان جنرال اوروړا ځینې راکښته کېږي۔جنرال نیازي سترې مشې ورسره کوي۔ شورلېټ کار نزدې ولاړ دی۔ د واړه ورځېڼې د (رېس کورس) ډګر د دوی منزل دی۔ اوس د ورځې 9 بجې اؤ 10 بجې دقیقې دي د هند د کومندان لخوا د ورکړل شوې۔ الټي مېټم وېائي ته په رسېدو کښې فقط دقیقې پاتې دي۔ د هند اؤ پاکستان وځائي کومندانو ته یو ترون لاسلیک کول دي۔ د (رېس کورس) ډګر شاؤخوا هندي فوځ پراؤ اچولی دی۔ په ډګر کښې دننه زرګونه بنګالیان د وسلې اېږدلو نندارې ته راغلي دي۔ د ډګر په منځ کښې د لرګیو یو ساده غونډې مېز پروت دی۔ چې دواړو خواؤ ته ئې ئې هندي سرتېري اؤ څارندویه ډلې په لیکه کښې ولاړ دي۔ د مېز چاپېره اول جنرال اوراړ اؤ سره په جنګ کښې جنرال نیازي ناست وي۔ هغه چپ اؤ څهٔ خفه دی۔ د ورځپاڼو اؤ راډیوګانو خبریالان راغلي دي۔ د وخت په پوره کېدو ترون لاس لیک شو۔ پاکستاني فوځ وسله واچوله۔ جنرال عبدالله خان نیازي خپله توپانچه اؤ کمربند جنرال اوراړا ته ورکړل۔ اؤ د کار پرلور روان شو۔ په دې حال کښې د خلقو له منځه یو سړی رامنده کړه۔

جنرل نیازي ئې په سریه چوټه وهو۔ یو چا د شا لخوا لخته پسې ورکړه۔ جنرال نیازي لاندې وغورځېدو اؤ د کار په دراوزه کښې ونښت، نزدې د انټرکانټي نېنټل هوټل د لوړ پوړې ودانۍ په سر د پاکستان بېرغ د پرېوتونکي لمر په ژړا ژړا رڼا کښې په کوزېدو شو۔ اؤد بنګله دېش بېرغ لوړ په ختو ـــ د څلورنیمو بجو وخت وو۔ لوېدیز پاکستان نرېدلی وو۔ خاورو په امبارې په بنګله دېش کښې یو باغ (غېږ) (بنګله بندهو) دا د شېخ مجیب الرحمان ږغ وو۔ د بنګالي قام د مشر اؤ لارښود چې په سر ئې د ازادۍ لمر برېښېږې دے۔ اؤ په رڼا کښې ئې بنګالي قام تودوالي اؤ توان احساسه وه۔

وړې تېرې لږ څر بنګالي خپله خاوره د بنګله دېش په نامه د نړۍ په نقشه ثبت کړه۔ نن یو ځلې بیا حالاتو د 1971ء بڼه خپله کړې ده۔ بلوچیانو د خپلو سیاسي مشرانو تر مشرتابه لاندې خپل سیاسي جنګ په وسله وال جنګ بدل کړے دے۔ خپل غېږ ئې د نړیوالو قوتونو تر غوږو ورسولے دے۔ ښائي چې دوی ډېر څهٔ لاس ته راوړي هم۔ په قبائیلي پښتونخوا کښ روانه لوبه د خان په ګټه ګرځول اؤ له دې څخه د خپلې ازادۍ د پېلامې جوړولو توان پښتون قام نهٔ لري۔ په څلورو برخو وېشلي پښتون نشي کولې چې د ازاد پښتونستان لیدلی خوب رښتیا کړي۔ په داسې حال کښې چې په نس هم نهٔ وي موړ۔ په پردۍ مزدورۍ پسې په ګلونو له وطنه ورک وي۔ بله ئې لا دا چې سیاسي پوهه اؤ شعور هم وو نهٔ لري۔ هغه قام به څنګه پښتونستان ازاد کړي؟ دا خوب به تر هغو خپله معنی ورو نهٔ مومی تر څو چې۔۔۔۔۔

(۱) پښتون په حېث د قام له چتراله تر بولانه د یووالي مخلصانه هلې ځلې وونکړي۔

(۲) تر څو چې د دې خاورې د واک واگی د وطن پلورونکو سیاسی ملایانو، خان، ملک اؤ پولیټیکل ایجنټ په لاس کښې وی۔

(۳) تر څو چې دې د پنجاب اؤ خفیه ایجنسی پښتانهٔ نوکران مخې ته ولاړ وی۔ له دې څخه د خلاصون لاره د هغه قامی سیاست ملاتړ کول دی۔ چې له بولانه تر چترالهٔ د پښتانهٔ قام د ژبې د یو والی اؤ وحدت، خپلواکی اؤ قامی واک و اختیار د پاره مبارزه کوی۔

گنی د خان د پاره پښتونخوا لیکل، بل پښتون بلوچستان بلل، یا هم د لر اؤ بر یو افغان په نامه له اموتر اباسینه د پښتونخوا ناره وهل بیا ئې (اس پرچم کے سائے تلے ہم ایک ہیں) کونکی سیاست ملتیابه پښتون قام نور هم د خپل منزل څخه پرشاتهل وهی اؤ اخر به ئې د بربادی هغې کندې ته غورځوی چې د راتلو هیڅ لاره اؤ لودن به نهٔ لری۔ هو بې شکه لر اؤ بر یو افغان خو په لوی افغانستان کښې۔

د افغانستان د ماتهدو اؤ پاکستان پراخهدو په بدل له اموتر اباسینه پښتونخوا یو پښتون افغان هم نهٔ منی۔ باید له د غه فکره اؤ شعاره لاس واخستل شی۔

ژوندی دې وی د ازاد پښتونستان هیله څو چې پاته یو افغان وی څو چې دا جهان ودان وی۔

تل به دا افغانستان وی

تل به دا افغانستان وی

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

بېړه

(سراج محمد افریدے)

گوره معموره هغه بېړه د درمند په سر کښې
چې په تالو به مونږ د یو بل سره جنگ کولو
زهٔ به په منډه چې د ستا نه مخکښې اررسېدم
تال کښې به کښېناستم اؤ پړی به مې غبرگ اونیوهٔ
تهٔ د غصې نه به په تیگه نمر ته کښېناستلې
ما به سندره د خپل ځانه سره اونیوله
تا به د نازه په غوړونو کښې بیا گوتې ورکړې
زهٔ به د دې ادا په زړهٔ باندې سوړے سوړے کړم
پاس به د ونې پله ما اسویلے اوپکلو
هغه سرې بېړې چې ایله به په تنکی ځوانې وې
د اسویلو د ډېره تاوه به سرې اوتختېدې
بیا به چې ستا یو سرسری نظر په ښاخ پرېوتو
بیا به بلا گیتی دې تا دې گوتو اورېده
زما خړ پړ تندے به هم پکښې په وینو سور شو
خفه خفه سلگو نیولے به د تال راکوز شوم
د ونو پانې به مې بیا د سر په زخم کېښوې
تا به په منډه را نه بیا هغه تال وونیولو

بیا په خندا کښې په د تال نه دې یو غېږ نعره کړه
دغه ادا د جرکېدو دغه انداز څنگه وو

لیک: منیر حسین طوری

هنګو د اور په لمبو کښې

د هنګو د عاشورې د ورځې یو سې ډی کېسټ تر لاسه شوے دے چې پکښې په حاتمی جلوس کښې یو ناپېژندہ شل کلن دنګ شانې ځوان ښودلے شوے دے چې د ورمېږ نه لاندې ئې په تور څادر کښې ځان انغښتے دے خو د شیعه وګړیو په شان سینه کوبی نهٔ کوی بلکې په بېړنی طور اؤ زر زر اخوا دېخوا ګوری چې ورپسې یو څو منټه یوه زورداره چاودنه کېږی خو د چاودنې سره سم یو څو هوائی ډزې هم کېږی. داسې معلومېږی چې نوموړے شکمن زلمی د سټېج سره جوخت د هغه وخت انتظار ویستو چې د هنګو ټول جلوسونه هلته وررسی خو غالباً د نزدې خلقو شک کېدو سره هغهٔ د وخت نه مخکښې ځان الوځولے وی. بس بیا څهٔ وو چې هنګو د اور په لمبو کښې وو اؤ په سلګونو دکانونه خاورې ایرې شوی وو چې د ایم پی اے عتیق الرحمان په قول ټول ټال یونیم اربه نقصان حساب شوے دے.

د ایم ایم اے یو مشر د خورشید انور جوادی په قول د چاودنې سره سم هوائی ډزې اؤ بیا په ابراهیم زو د لشکر کشۍ خبره د دې ثبوت دے چې د هنګو خودکش چاودنه یو سازش وو اؤ څنی مقامی خلق هم پکښې برابر شریک وو. د هنګو ضلع ناظم خو دا هم وئیلی وو چې د حالاتو د نزاکت په محسوسولو سره ما د هرې بدې پېښې د امکاناتو څخه د صوبه سرحد د ګورنیو چارو مسئولین د مخکښې نه خبر کړی وو خو هغوی پوزه نهٔ رپوله، نو اوس سوال راپورته کېږی چې حکومت اخر د دې سازش د مخ نیوی د پاره ولې څهٔ اقدامات وو نه کړل.

د هنګو د خودکش چاودنې سی ډی کېسټ په پاکستان کښې دومره زیاته ویوړل شوه چې دا یو تاریخی ریکارډ دے. د کرمې د کملزو د سهارا سی ډی سنټر مالک اؤ چلونکی عاشق حسین ووئېل چې ما د علی زو غوندې په واړه سټېشن کښې هم قابو دوه زره سی ډی کېسټونه ویستی دی. نو په ټول پاکستان کښې به نوموړے کېسټ د یو لکھ نه هم زیات وتلے وی.

داسې خبرونه هم شته چې د ځان وژونکی ځوان ککری په سمدستی توګه د کوهاټ ائیرپورټ کښې د FBI مامورینو ته سپارلے شوې ده. چې هغهٔ د یو ځوورخې پس هلته د یو عمارت د چت نه تر لاسه شوې وه.

خو تر اوسه نهٔ خو دپلټنې نتیجه تر لاسه شوه اؤ نهٔ خو د پاکستان پولیسو لخوا د ځان وژونکی کوائف په ګوته کړے شول. حالانکې په هم دغه هنګو کښې د پاکستان د پولیسو د تربیت یو لوې مرکز هم دے. دلته یوه نقطه دا هم د غور وړ ده چې د طالبانو حامی اؤ د پاکستان د قامی اسمبلۍ پخوانے غړے جاوید ابراهیم پراچه خو هسې د اخبارونو له لارې ډېرې دړکې ورکوی، یو غر بل غر سره وولی اؤ د سر تېرو بریدونو په شمول د طالبانو اؤ القاعدې د هر اقدام تائید کوی خو کوهاټ ته د FBI د مامورینو په راتلو سره مونږ ګورو چې هغهٔ په هغو د توپک چړخ هم ونکړو.

د هنگو پېښور روډ سنسان دے، او کافی وخت نه د هنگو خلق په وېره کښې دی، هر څوک تر اوسه چرته د تگ راتگ نه ځانونه ژغوری۔ د خلقو لخوا په حکومت او په پولیسو د هغوی باور ختم دے۔ حکومت تر اوسه یواځې د دې حالاتو تماشه کوی ځکه د حالاتو د لا خرابېدو وېره د هنگو په درو دیوار کښې یو سړے ډېر په اسانه محسوسولے شی نو اخر نور به څۀ کېږی چې دا به د وخت سره معلومېږی۔

د هنگو د سنی سپریم کونسل مشر د مولوی عبدالله په مشری کښې یو شخصی توگه د عوامو په مرسته د یو متبادل روډ جوړول هم پېل شوے دے۔ چې دا به د مقامی شیعه ابادئ نه غړېدلے سړک وی۔ د سړک جوړول یو خوا کۀ ډېر ښۀ کار دے خو د څنی پوهو کسانو په قول د دې منفی اثرات هم د چا نه پټ نۀ دی ځکه چې دا به په نزدو کښې د هر دواړو خواؤ په منځ کښې د خلیج د لا سېوا کېدو سبب هم وی۔ ځکه خو خلق حېران دی چې د حکومت د غېر ذمه دارئ لړی به تر کومه دوام کوی؟

دلته د دې خبرې کول هم مناسب دے چې د هنگو شیعه سنی ابادی د صدو صدو څخه نۀ یواځې خپلوی او رشتې لری بلکې د پولو پټو په معاملو کښې هم د یو بل سره تړلی شوی او منسلک دی۔ خو څنی بې ایمانه خلق یا مشران د دوی دغه وروروَلی نۀ شی لیدے او کوشش کوی چې هنگو د اور په لمبو کښې وی او خپلې ذاتی گټې تر لاسه کړی۔

د هنگو خلق د هنگو په معامله کښې په روان غفلت نۀ یواځې د ایم ایم اے صوبائی حکومت تورنوی بلکې په صدر جنرل پرویز مشرف هم سخت تکونه کوی۔ دې تضاد ته خو غور کونکی لا حېران دی چې د هنگو د پېښې مړیو ته یو یو لکھ او ژوبلو کسانو ته د پنځوس پنځوس زره روپو د معاوضې اعلان کړے شوے دے خو بل پلو دِ کراچی د نشترپارک د عید میلاد النبیؐ په جلوس کښې د بم چاودنې مړو ته درې درې لکهه او ژوبلو کسانو ته د پنځوس پنځوس زره روپو د معاوضې اعلان شوے دے۔ د یادولو وړ دے چې په یولسم اپرېل د نشترپارک په چاودنه کښې د سنی تحریک د لس مشرانو په شمول ټول ټال اوۀ پنځوس کسان په هلاکت رسېدلی وو او په درځنو زخمیان هم شوی وو۔ د حکومت لخوا په سندهی او پښتون کښې د امتیاز د پاره دې نه علاوه یوه دغه خبره هم یو ژوندے ثبوت او مثال دے۔ چې د کراچی د نشتر پارک په پېښې د بیان جاری کولو سره صدر جنرل پرویز مشرف وزیرداخله افتاب شېرپاؤ او د مذهبی چارو وزیر اعجاز الحق هم هلته د خواخوږی د پاره ولېږل خو د دریو میاشتو د تېرېدو باوجود هغوی د هنگو د شخړې په باب هډو بیان هم جاری نۀ کړو۔ چې دا هم د حکومت د امتیاز سلوک یو غټ ثبوت دے۔ د ایم ایم اے صوبائی حکومت خو په اوائلو کښې د هنگو د متاثره سوداگرو د پاره د شل زرو څخه تر یو لکھ روپو پورې د قرضې ورکولو اعلان کړے وو۔ خو نۀ یواځې هغه پېکج رد کړے شو بلکې د هنگو ضلع ناظم غنی الرحمان خو هغه د هنگو عوامو سره یو رېشخند گڼلے وو نو اخر کار صوبائی حکومت ایله د 36 کروړو پېکج اعلان وکړو۔ خو د متاثرینو د خفگان د لرې کېدو خبره اوس هم ډېره لرې ده۔ ځکه چې د شوی نقصان په مقابل کښې نو موړے پېکج ډېر کم او کمزورے دے۔ د یادولو وړ دے چې دغې پېکج نه به مړیو او ژوبلو ته د اعلان شوی امداد ورکولو

سره سره د هنګو متاثره سوداګرو ته د قرضې په شکل کښې مناسب مدد ورکولے شی۔

د ایم ایم اے مشران به پښنور کښې خپل صوبائی حکومت یو مثالی حکومت یادوی خو دهنګو واقعې څخه ئې تر اوسه پرده پورته نهٔ کړې شوه۔ د ایم ایم اے مشر اؤ قائد حزب اختلاف مولانا فضل الرحمان بی بی سی سره د یوې مرکې کولو په ترڅ کښې د نشترپارک په پښنه د سندهٔ صوبائی حکومت نه د مستعفی کېدو غوښتنه وکړه خو د هنګو په پښنه ئې د صوبه سرحد صوبائی حکومت تر اوسه رټلے هم نهٔ دی۔ چې دې سره د ایم ایم اے د مشرانو اصل څهره د خلقو په وړاندې کېږی۔

د هنګو ضلع ناظم غنی الرحمان په یو اخباری بیان کښې دا هم وئیلی وو چې دهٔ د هنګو پېښې په حقله اعلیٰ اؤ متعلقه حاکمان د مخکښې نه خبر کړی وو۔ خو هغوی هیڅ توجه وو نکړه نو اوس هم چې څوک د صوبائی حکومت غفلت ته غفلت نهٔ وائی نو څهٔ به وائی!

د اورکزی ایجنسی څخه د شیعه سنی مشرانو د دولس کسیزی جرګې لخوا د خبرو اترو څو څو مرحلې ترسره شوې خو تر اوسه ئې نتیجه نهٔ ده ورکړې۔ مګر دې سره سره یو څو داسې واقعات هم مخې ته راغلی دی چې کهٔ حکومت د چشم پوشی لړی نوره هم جاری وساتی اؤ زرترزره د شخړې د ختمولو کوششونه وو نهٔ کړی۔ نو د علاقې د لا خرابېدو امکانات موجود دی۔ د یو خبر تر مخه یو داسې شکمن زلمے هم نیولے شوے دے چې د پولیسو په قول هغهٔ په هنګو کښې یو سنی جومات ته د بم د اچولو په نیت روان وو۔ خو ورسره په کاهی کښې د وسلې دوه سوداګر هم ګرفتار کړې شوې دی۔ چې په لویه پیمانه ئې د هنګو ښار ته د تخریب کاری په نیت غټه اؤ خطرناکه وسله رارسوله۔ مګر د هغوی دغه منصوبه په مکمله توګه شنډه کړې شوه باید چې د هنګو خلق د حالاتو د نزاکت په محسوسولو سره په خپله د امن و امان د قائمولو په خاطر کار وکړی۔

د هنګو د عاشورې پېښې سره سم د صوبه سرحد وزیراعلیٰ اکرم خان درانی د هائی کورټ د یو جج جسټس فضل الرحمان په مشری کښې یوه انکوائری هم شروع کړې وه چې د پېښې اصل عوامل خلقو ته په ګوته کړی اؤ نور ککړ کسانو ته د عبرت نه ډکه سزا ورکړی۔ نو د خبرونو تر مخه هغه انکوائری اوس تکمیل ته رسېدلې ده اؤ په یو څو صفحو مشتمل د انکوائری دغه رپورټ وزیراعلیٰ ته هم استولے شوے دے۔ مګر د خبرونو تر مخه بیا هم د پېښې عوامل په صیغه راز کښې د ساتلو وئیلے شوی دی۔ اؤ څو پورې د دې پېښې د عواملو منظرعام ته راوړلو خبره ده نو نهٔ یواځې د هنګو د پېښې بلکې د دې ته ورته د هیڅ یوې پېښې عوامل به په ګوته نهٔ کړے شی اؤ نزدې د پاکستان د مرګ پېښنه به هم بس دغه رنګ په پردو کښې وی۔

دلته دا یوه خبره کول مناسب ګنم چې کهٔ د هنګو اؤ د کراچی د نشتر اباد چاودنې وی یا د وزیرستان اؤ بلوچستان کړکېچن حالات، په خیبر کښې د مفتی منیر شاکر اؤ د پیر سیف الرحمان د عقیدتمندو تر منځ د قتل مقابلې لړی وی اؤ کهٔ په باجوړ باندې د امریکا وحشیانه بمباری نو دغه واړه پېښې را په ګوته کوی اؤ هغو تجزیو ته تقویت ورکوی چې پاکستان ګوندی په نزدو کښې تحلیل کېدونکے دے۔

☆☆☆☆☆☆☆

✍: ساگر تنقیدی

کراچی کښې د پښتنو هلې ځلې

کراچی د پاکستان تر لوی او د سندهـ مرکزی ښار دې تاریخی قدامت ئې لرغونی نهٔ دی کهٔ څهٔ هم دا وخت د سمندر په غاړه وی څکه یو خاص تجارتی او فوځی اهمیت لری تر دې پخوا د سندهـ بندرگاه جهرک نومې ښار وو چې سمندر ته نزدې او د اباسین په غاړه اباد وو او هم به له دې جهرک څخه تر پېښور پورې مانگیانو (ملاحیانو) د اوبو سفر کله چې د بمبې او کلکتې سوداگرو سندهـ کښې استوګنه شروع کړه ـ دا ښار ئې اباد کړو دې سوداگرو به هغه گاډی د مالونو وړلو او راوړلو لپاره استعمالولو کوم چې په حیوانانو پورې تړل کېدلو دی گاډو ته په پښتنو کښې کراچی وئیل کېږی څکه د دې ښار نوم هم کراچی شوه په دې لړ کښې یوه دلچسپه خبره درته منکشف کوم چې د سندهـ توری د پښتو له سیند څخه اخذ شوی دی چې دریا په معنٰی تر اوسه په پښتو کښې ژوندی دی او له سندهـ څخه د سینه توری اخذ شوی دی چې هندوستان په نامه مشهور ملک دے او اباسین (دریائے سندهـ) ته په انګرېزی کښې انډس وئیل کېږی چې د انډیا نوم ور څخه جوړ شوے دے۔

له سندهـ سره د پښتنو ډېر لرغونی تهذیبی معاشی او کلتوری اړیکی دی او تر اوسه شته دا وخت کراچی کښې پنځهٔ ډېرش لکه پښتانهٔ اباد دی او په سلګونو ابادی نهٔ لری دلته پښتانهٔ له ستونځو (مشکلاتو او مسائلو) سره مخامخ دی او کله چې پنجاب حکمرانانو خپل شریک حکمران هندوستانی پناه ګزینو ته د سندهیانو قومی تحریک وهلو لپاره د دوی په اختیاراتو کښې (زیاتوب) اضافه وکړه له دې سره د دیٔ نسل پرستانو له لاسهٔ له پښتنو سره امتیازی سلوک هم زیات شو۔ پښتونخوا ملی عوامی پارټی سندهـ زون دا ناروا عمل په بار بار غندلی دی او په مختلفو مواقعو د دې خلاف د خپلې خفګانی (احتجاج) اظهار هم کړی دی چا ته چې احتجاج کېدلو هغه افیسران په دې ناروا عمل کښې شریک وو بلکې هغهٔ پخپله دا ظلمونه کړی نو څکه به د احتجاج نظر انداز کېدلو تېره میاشت د شهری حکومت د ښار په منځ کښې د سلګونو کالو آباد کلی چې سندهیان د پریس کلب تر مخ د پارټی مرکزی سیکرټری اکرم شاه لالا صوبائی جنرل سیکرټری حاجی حکیم خان مندوخېل صوبائی معاون سیکرټری سکندر خان یوسف زی صابرین چغرزی او نذرجان خاکسار وېناګانې وکړې دوی په خپلو وېنا کښې ووئیل چې پښتونخوا ملی عوامی پارټی د پښتنو د قومی نمائنده پارټی په حېث د پښتنو جمله

سیاسی معاشی اؤ ټولنیزو (سماجی) ستونځو حل کول خپله سیاسی فریضه ګڼی۔ د پښتنو وطن په قدرتی وسائلو د پنجابیانو د قبضې په نتیجه کښې پښتانهٔ نورو ښارونو ته د روزګار لپاره تګ اؤ کډه کولو ته مجبور شوی نن پښتانهٔ په خپل وطن کښې دومره ګڼه ابادی نهٔ لری لکه چې څومره کراچی کښې خوار اؤ زار پراتهٔ دی کهٔ چېرته پښتنو ته قومی خودمختاری حق ورکړل شی اؤ د دوی په وسائلو دوی ته اختیار ورکړل شی۔ پښتون به په خپل وطن د عزت اؤ خوشحالی ژوند مالکان به شی مګر دا زمونږ د قام بدبختی ده چې د پاکستان له جوړېدو څخه تر نن ورځې حکمرانان زمونږ دا موقف منلو څخه ډډه کوی اؤ پښتنو سره نسلی اؤ د ژبې په بنیاد تعصب ته ئې دوام ورکړی دی اؤ هر ناجائز ئې ځان ته روا کړی دی پښتون چې چېرته آباد دی هغهٔ مختلفو مسائلو ته مخامخ دی د دوی ابادی له هر قسم بنیادی ضروریاتو اؤ سهولیاتو څخه محروم ساتل کېږی۔

کراچی کښې 4500000لاکهه پښتانهٔ اباد دی دا دوی 80 فی صد ابادی د خاص منصوبې لاندې حکمرانانو داسې تقسیم کړی دی چې پښتانهٔ په قومی اسمبلی صوبائی اسمبلی اؤ مقامی حکومت کښې نمائندګی نهٔ کړی پېدا په جهان کښې چې څوک له پارلیمانی نمائندګی اؤ سیاسی نمائندګی څخه محروم وی هغه انسان د هر قسم بنیادی حقوقوله سهولیاتو څخه هم محروم وی خکه نن د کراچی پښتون ابادیانی د څښکلو صفا اوبو محروم دی حالانکې د پښتنو د وطن په اوبو دا کراچی جوړه ده اؤ ټوله کراچۍ ته د اباسین اوبهٔ د څښکلو لپاره راځی۔ اباسین په اوبو د کراچی کارخانې چلېږی۔ خدای تعالیٰ مونږ ته د اوبو لوې نعمت راکړے دے۔ مګر مونږ خپلو اوبو ته تږی ناست یو سترګې مو ورته ختلی دی۔ چې کراچی کښې د پښتنو ابادیانې تر اوسه اب نکاسی (سیوریج) سسټم نهٔ لری۔

سکول کالج اؤ بنیادی صحت مراکز د کراچی په ټولو پښتون آبادیانو کښې نشته د سندهٔ اصلی مالکانو څخه پښتنو دا دوی په کلو کښې د کور جوړولو لپاره خکه په قیمت اخستی دی۔ مګر حکومت د تجاویزاتو په نامه د زرګونو پښتنو کوروڼه په تېره میاشت کښې رنګ (ویران) کړو حالانکې دا ابادیانې د روډ یا د بل ترقیاتی منصوبې په مخ کښې خنډ هم نهٔ دی دا تېره میاشت چې کوم ګوټهو ویران کړل۔ دا ئې صرف نسلی اؤ لسانی تعصب په بنیاد ویران کړل زرګونه پښتنو له دې متاثره شول د هغو د بچو ئې د سر سایه واخسته کهٔ یوه ابادی د ترقیاتی کارونو په مخ کښې وی لکه تېر مقامی حکومت په دوران کښې لیارې ایکسپرېس نوې منصوبه شروع کړه۔ له دې منصوبې چې کوم خلق له هغې منصوبې متاثره شو هغو ته سرکار متبادل ځایونه ورکړل د ملبې قیمت ئې ورکړو هم دا شان د کچی ابادی یا ګوټهو متاثرینو ته دې متبادل ځایونه ورکړل شی۔ اؤ هغو ته ملبې قیمت ادا کړی شی تېره میاشت چې حکومت څهٔ وکړل۔ مزید حکومت ته داسې اقدامو اجازه په هیڅ صورت نهٔ ورکوو اؤ نهٔ هغه وخت دے چې ریاستی ادارو څهٔ زرهٔ غواړی له دوی به پوښتنه څوک نهٔ کړی په تېرو وختو کښې د پیپلز پارټی په حکومت کښې د کچی ابادیانو دلیز کوم اعلان کړے وو په هغه دې فوری طور بلا امتیاز عمل وو شی۔ د پښتنو کچی ابادیانې تر اوسه له دې حق څخه محروم دی حکومت دې فوری طور دې مسئلې ته توجه ورکړی

اؤ پښتنو ته دلیز قانونی حق ورکړی دا شان صدر ایمپریس مارکیټ اؤ د کراچی په نورو ځایونو کښې پښتانۀ تهېلې والا مقامی حکومت اؤ انتظامیه له روزګار څخه بند کړی دی۔ دا د پښتنو معاشی قتل عام دے اؤ صرف دا تعصب په بنیاد دا ناروا له مونږ سره کړی حالانکې په بوری بازار کښې د تهېلې والو له لاسه تګ راتګ نۀ کېږی۔ لیاقت اباد بازار روډ د ی قبضه کړی دی۔ هغو ته هر قسم ازادی ده څکه چې هغه خلق پښتانه نۀ دی کۀ چرته د پښتنو تهېلې د ټریفک په مخ کښې یا د خلقو په تګ راتګ کښې خنډوی بیا دې دوی سره هغه سلوک وشی کوم چې حکومت حېدری مارکیټ، ناظم آباد، کریم آباد اؤ اردو بازار کښې د تهېله والو سره کړی اؤ د هغو په شان دی تهېلې والو ی د کاروبار لپاره مستقل ځایونه ورکړی اؤ پښتانۀ تهېلې والا هم داوی سلوک حقدار دی، پولیس اؤ انتظامیه چې له پښتنو سره کومه رویه اختیار کړی مونږ په بار بار د دوی ناروا عمل نشاندهی کړې ده مګر د پولیس په وحشت اؤ لوټ مار کښې څه کمې نۀ دې راغلے۔

د جامعه تلاشی په بهانه د خلقو له جېبونو پېسی وباسی، لوټ ئې کړی ، د شور کولو په صورت کښې په مقدماتو کښې د ملوث کولو دهمکی ورکوی ځینی ساده اؤ مزدور پېشه پښتانۀ بې د څۀ کړو وړو تهانه کښې بند کړی اؤ ښکاره رشوت ترې نه غواړی کۀ څوک بالا افیسرانو ته دې ناروا شکایت وکړی۔ د هغه نتیجه داشی چې مزید رشوت یعنی زیات رشوت ترې وغواړی اؤ پولیس اهلکار دعوې وکړی چې دا خبره د بالا افیسرانو په نوټس کښې راله هغه هم ونډه (حصه) غواړی له انسانیت وتلی له کارونه څخه د پولیس والا لاس واخلی اؤ مونږ دې دے ته نۀ مجبوروی چې مونږ په هغه تهانه ورشو بیا کۀ څۀ پېښه شوه د دې ټوله ذمه واری به په متعلقه پولسی افیسرانو باندې وی۔ د پښتنو په ابادی کښې سکول اؤ کالجونه نشته کۀ یو پښتون طالب علم د کراچی په تعلیمی ادارو کښې داخله اخستل غواړی هغو په مختلفو بهانو له دې حق څخه محروم کېږی۔

د پښتنو وینو اؤ خولو د کراچی ښار جوړ شوے دے مګر نن په دې ښار کښې هرپښتون ټرانسپورټر ډرائېور اؤ کنډیکټر په معمولی خبره هر څوک ئې ذلیل کوی کنځلې ورته کوی دا یو عام رجحان جوړ شوے دے۔ کۀ د یو ډرائېور په غلطی چا ته څۀ تاوان ورسېږی هغه ډرائېور کۀ هر څوک وی په انتقام کښې د پښتنو ګاډی سېزل کېږی۔ تر اوسه د پښتنو په زرګونو ګاډی سېزل شوی دی۔ انتظامیه تل په دې سترګې پټې کړی دی حالانکې اولس مالی اؤ جانی تحفظ د انتظامیه ذمه داری ده اؤ که داسې واقعاتو کښې د پښتنو ما سوا‌ے د بل چا نقصان وشی هغو ته فوری طور معاوضه ورکول کېږی مګر د پښتنو نقصانات تر اوسه نظرانداز کړی دی۔ حکومت دې فوری طور هغو پښتنو ته معاوضه ورکړی د چا ګاډی چې سېزل شوی دی اؤ انتظامیه په دې لړ کښې چې کوم سلوک له پښتنو سره کړی مونږ د دې په کلکه غندنه کوو اؤ انتظامیه دې پښتنو ته جانی اؤ مالی تحفظ ورکړی اؤ کۀ مونږ پخپله دې ته مجبور شو دا مونږ ته څۀ ګران کار نۀ دے اؤ دا زمونږ تاریخ دے چې مونږ د هر چا د ځان اؤ د مال ښۀ حفاظت کولې شو۔

☆☆☆☆☆☆☆☆

د یو پاکستاني افسر او د یو افغان مکالمه

یو پاکستانی افسر چې پخپله هم یو پښتون سوچ او فکر لری ځکه نو داسې سوال ئې افغان ملاقاتی ته کېښودو۔ هغهٔ افغان ملاقاتی ته ووې!!!

☆ ما له د دې سوال جواب راکا چې مونږ سره د ژوند ډېرې اسانی شته خو مونږ سره فکر نشته او تاسو سره هېڅ نشته خو فکر درسره شته دا ولې!!؟

☆ افغان ملاقاتی ورته ووې بخښنه غواړم زهٔ د دې پوښتنې جواب نشم درکولې بیا به خفه شې!!!

☆ پاکستانی افسر ورته ووې ما تا ته کنځل هم بخښلی دی خو دا جواب راکا نو افغان ورته ووې!!

☆ ډېره بخښنه غواړم ستا د سوال جواب دا دے چې تاسو د سر نه هډو انسانان نهٔ ئې او سوچ فکر انسان سره وی۔ تاسو انسانان ځکه نهٔ ئې چې تاسو ګاډی او دوه پېسو او چې د خختو حصار درنه تاؤ وی هغې ته انسانیت وایی۔ دا درې واړه ضرورتونه ستاسو نه لرې کا او بیا تاسو انسانان نهٔ ئې۔

دا ستاسو ګناه نهٔ ده دا تاسو سره د برطانې آقا ظلم کړے دے چې په بدن ئې درله قیمتی پوشاک راچاڼلے دے۔ خو په غاړه کښې مو د غلامی طوق پروت دے۔ تاسو مونږ ته د کابل پېغور راکوئ چې کابل مو دړې وړې کړو مونږ وایو تاسو مونږ په قلاره پرېږدی زمونږ د ختو لوټو کابل دے وران شو بیا به ئې ځانته جوړ کړو۔

هغه ستاسو غنی خان چې ځانته ئې لېونے وئېلو په خپل لېونتوب کښې ئې درنه پناه اخستې وه ځکه ئې درته څو مره ښکلې خبرې کړې دی هغهٔ وائی:

هر ټټو براق دے چې وی سور د محمد په شان
هر سفر کعبه ده چې او سېږی ابراهیم پکښې
هره لار مکې ته ځی چې نیت دې د مکې وی
هر قبر ګلشن وی چې ورو ورو لېږی نسیم پکښې

☆☆☆☆☆☆

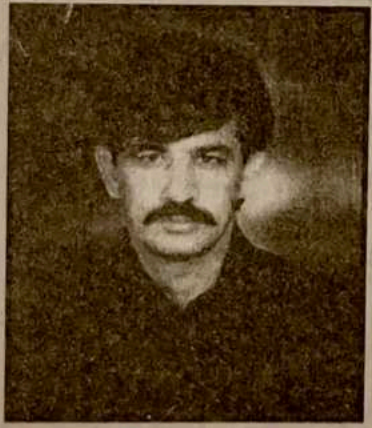

عمر مختار اپریدے د لیکوال د اسلام آباد د پاره نمائنده ټاکلے شوے دے د اسلام آباد لیکونکی او لوستونکی دې د ښاغلی عمر مختاراپریدی سره رابطه لری۔

جناح سپر مارکیټ شاپ
نمبر18، بلاک 12، اسلام آباد
فون: 051-2650105
موبائل: 0300-9548133

: شوکت حیات خان

حمزه بابا مونږ ملامته یُو

د خپلې حیا اؤ پښتو دلالان شو۔ د بل ډول ته ګلهېرو د بل سُرنا ته مو اتڼ اچولے دے۔ مونږه دومره بې حسه شو اؤ دومره ښکته راو غورزېدلو چې ګلهېرو اؤ اتڼ کښې راګېر یو خو دا هم راته پته نۀ لګی چې ولې

حمزه بابا خپله یو ځلاند اؤ نامتو شخصیت دے د ټولو د پاره یو Reol Model اؤ بل مشال۔ خپله د خر اؤ شار خېبرنه راوچت شو په وطنونو خور ورشو هر چا ته ئې خپله برخه ورسوله۔ د نظم و نثر اؤ تصوف په ژبه ئې خپله وېنا پنهل کړه پوره ئې کړه۔ خپل یو مقام ئې وموند د غزل بادشاه شو د غزل پلار شو۔ نوے طرز ځانګړی لفظونه، اسلوب اؤ فکرونه ئې راپېدا کړل۔ غزل ئې پښتون کړو تصوف ئې پښتون کړو۔ عشق ئې پښتون کړو، نثر ئې پښتون کړو ، پښتو اؤ اسلام ورسره یو وو۔

حمزه پښتو د دین ایمان نښخه ده
خپل حقیقت ته رسا شوے یم

اؤ هغه خو هلو د پښتنې ابی راوړے نۀ منی ځوک چې له اسلام بهرته ستون شی نو دغه ئې ثبوت دے د کلکوالی د غېرت اؤ فکر پښتون ئې دومره خوښ چې:

حمزه سفر کۀ د حجاز وی نو هم
زۀ د پښون د قافلو سره ځم

او بیا په تېره تېره خو د پښتو ژبې سره مینه ئې لاثانی ده:

وائی اغیار چې د دوزخ ژبه ده
زۀ به جنت ته د پښتو سره ځم

اؤ بیا پښتون قام ته نصیحت کوی چې کۀ وحدت درسره وی یو موټے اؤ راغونډ ئې نو لکه ونه به په خپل مقام مستقیم ئې

راوړی له فطرته دې مزاج دے د جمهور
پښتو کوه جرګې د پښتنو مۀ هېروه

اؤ هم دغه د حمزه بابا مرام وو د پښتون وحدت خوږه روروِلی ئې د ژوند لار اؤ مقصد۔

ځو چې راغونډ په یو مرکز ئې نکړم
هرې تېې ته د جرګو سره ځم

نو حمزه بابا د پښتون ژوند غوښتلو اؤ ورله ئې هلې ځلې کولې مونږه ټول د اباسین یوسفزی سره په دغه دعا کښې شریک وو اؤ د زړۀ له کومې مو سحر ماښام غوښتله چې:

خدایه چې ژوندو ته په درنه ګوری
داسې انسانان خو ګور ته مۀ بوځه

خو اجل زوراور دے اؤ تل زوراور پاتے دے،

حمزه بابا د ګور سختن شو۔ نو دا وه یوه خاکه د حمزه بابا د فکر د تخیل۔ دغه ئې ارمان وو چې پښتون پښتون شی ژبه پښتو شی او دود ددستور ئې پښتنی رنګونه اونیسی، ظاهر شی او پاخه شی خو نن سبا خبره څۀ اپوته ورانه شان ښکاری او چې سترګې په هر لور جاروزی نو تصویر دومره خوندناک نۀ دے، بد رنګ دے بل ته د ښودلو خو پرېږده څان له هم د کتو د کوره وتلے دے۔ حمزه بابا خو خپله مېړنے وو او مېړنی ئې خوښ وو۔ مېړنی غېږونه کاروانونه، کارونه ئې د ژوند لار او مقصد وو اوس بس دغه وئیلے شم:

الر چې پاتې نه شولو د هېچا په دعا کښې
د خپلو باباګانو نښخې وګورم په چا کښې

(اباسین یوسفزے)

نو بابا ته خپله ریښتونے وے خپل منزل درته معلوم وو په څان دې اعتبار وو۔ څغل دې رسوو نو ګوزار هم رسا شو۔ د خېبر نه لوے شوے۔ غزل دې خوان او څان دې بابا کړو د فکروتخیل ډېوې دې لور په لور داسې بلې کړې چې ټول وطن رڼا رڼا شو۔ قیصی خو ډېره اوږده ده خو پرېکړے به ووایم۔ بابا مونږه ملامته یو۔

تا وئیل:

وائی اغیار چې د دوزخ ژبه ده
زۀ به جنت ته د پښتو سره ځم

خو مونږ خو دلته د پښتو سره تګ او استوګنه هېره کړه۔ مونږ له هره ژبه راغله مونږه ډېرې زده کړلې خو کۀ زده مو نکړه نو بس یوه پښتو۔ هغه د ډاکټر راج ولی شاه وینا ده، مسلمانه! چې پښتو لیکلے نۀ شے، وئیلے نۀ شے نو کولے خو شے۔

خو بابا "مونږ پښتو وئیل او لیکل خو پرېږده کول هم پرېښودل۔ مونږ خو څان ته پښتون وئیل هم نۀ وایو۔ د پښتو په نوم شرمېږو۔ کنی تا خو نصیحت کړے دے۔

خپلې ژبې خپل تهذیب وته چې شاه کړی
ملګرتیا له هغه قامه ژوندون نه کا

خو ز مونږ پرواه هم نشته مونږ وختی ژوندون بائیللے دے۔ بس ساه اخلو او لکه د چارپایو دې ژوند کښې ښۀ خوشحاله یو۔ احساس ئې هم راته نشته۔

ژوندون مو سور اور دے یو اللغاؤ تلغاؤ ساز دے خپل ور در رانه خطا دے۔ هېڅ په پته نۀ یو خبر چې کوم خاے یو۔ کوم خوا او کوم منزل ته روان یو۔ مونږه ملامته یو چې ستا لاربنود نه مو هېره کړه۔

بابا تا خو وئیل:

خو چې راغونډ په یو مرکز ئې نکړم
هرې تپې ته د جرګو سره ځم

مرکز خو پرېږده مونږه خوارۀ وارۀ تس نس پراتۀ یو۔ رور د رور سره په جنګ، خوی د پلار سره په جنګ او څان د څان سره په جنګ وجه هم نۀ لرو بس بدنیتی ده تربګنی ده۔ دشمنی ده یو عجب ماحول دے از غن از غن لو غړن لو غړن ، بابا تا وئیل:

دا سرکوزی پښتونه عشقه ولې
ستا د زلمو هغه پګړی شوې

نو تا خو په عشق کښې هم اوچت سر غوښتلو۔ خو دلته ز مونږ حالت ډېر بدل شان دے۔ مونږه خو پګړی پرېږده ټوپی خادر هم ورک کړو۔ د خور کمڅی مو رور له ورکړے او د وررو سرتور سر مو خور له۔

مونږ عجب ادل بدل وکړو۔ مونږه د خپلې حیا اؤ پښتو دلالان شو۔ د بل ډول ته ګډېږو د بل سُرنا ته مو اتڼ اچولے دے۔ مونږه دومره بې حسه شو اؤ دومره ښکته راو غورزېدو چې ګډېږو اؤ اتڼ کښې راګېر یو خو دا هم راته پته نۀ لګی چې ولې۔ بس نۀ یو خبر بل مو ګډوی اؤ بل مو چلوی، هغه د سیف الرحمان سلیم صیب وینا ده:

رهبران نې خرڅوی په سوداګرو
خدائے دے مل شی د وطن او د ملګرو
څۀ خبر یې چې په کوم لوری مو بیایی
چې روان یی په ګډا اؤ په سندرو

نو بابا مونږه ملامته یو۔ ستا مو قدر وونکړو، ستا مو وو نۀ منل نو لکه د پرخې د نمر د پلوشو سره په تګ یو ۔ یو ساعت له راپېدا اؤ بل ساعت له به ورک شو۔ بس د بل ډیوه کښې به کله د تېلو تمام شو۔ نوبابا مونږه هم هغه وکړه د څۀ چې یره وه:

حیف دے د حمزه همته دا څۀ وو
بس چې ورنزدے شوے نو لوئېدلے وے۔ ګنی

پکار خو دا وه اؤ اسان کار وو اسانه خبره وه:

واعظه بس کړه په هر جال به مسلمان او سمه
نور به څۀ غواړی ضمانت خو چې افغان أو سمه

خو بابا داسې وونشوه نۀ پوره د مسلمان غوندے شو اؤ نۀ د افغان غوندے۔

دلته خو امام هم د خرڅ دے اؤ مقتدی هم۔ دلته خو زردار هم په نیلام دے اؤ بې کار هم۔ دلته خو هر څوک اؤ هر څیز د خرڅ دے کۀ حیا ده کۀ پښتو ده اؤ کۀ غیرت۔ مېړنے دے اؤ که بګیلے لوی دے اؤ کۀ ورکوتے تور دے اؤ کۀ سپین، دروند دے اؤ کۀ سپک۔

مونږه خو ژوند بائیلو منزل مو بائیلو۔ نن مو بائیلو:

دا جوړ جواری د محبت نۀ وه
ځان چې مې ګټۀ ته مې بائیللے وے

نو بابا ته پرون هم رښتیا وے اؤ نن هم ستا فکر و تخیل اؤ پیغام رښتیا اؤ رسا وو۔ خو کۀ ورانه ده نو د خانه ده اؤ د څوانه ده اؤ ز مونږ نه ده۔

بس یو ځل بیا مېړنی غېږونه چې راشی بیا نوې ولولې اؤ نوې غزونې پکار دی۔ بیا جرګې کول دی بیا کاروانونه سازول دی اؤ پښتنی معرکې پکار دی۔

وخت به درته خپله پېدا کېږی چې تۀ کار کړے
ور چې کړې ضربونه اوازونه پېدا کېږی

نو بابا وئېل څۀ اؤ کول څۀ اؤ غوښتل څۀ اؤ مونږ ترې څۀ جوړ کړل۔

په پایه کښې دومره وایم:

چې د ذات په آئینو کښې بندیوان یو
نا خبره د خپل ځان اؤ د جهان یو
لا تر اوسه مو منزل په ګوته نکړو
خبر نه یو چې په کومه لار روان یو
د پښتو د سر سودا کوو په خپله
مونږ د وخت هغه بدبخته دلالان یو
د پردو نه ګیلې هسې کړو لائقه
مونږ د خپل اولس په خپله قاتلان یو

☆☆☆☆☆☆☆☆

يو ليک يو تأثر

ليک: عادل خان عادل تأثر: نورالبشر نويد

دا ليک عادل خان عادل د مزاحمتي تحريک مشر نثارخان چې دا وخت په سنټرل جېل پېښور کښې دے پحقله راليږلے دے۔
ځکه نو د خپل تأثر مرکزی خيال هم ما د بنديوان نثارخان په حواله راجوړ کړے دے۔

ډېرگران او محترم نويد گله

سلامونه او ډېره مينه!!!

گرانه نويد گله زۀ کندهار افغانستان ته د ژوب په لاره روان يم۔ د "ډېرو زندان" په خوا چې تېرېدم۔ نو ډېر ډېر ځۀ راياد شو۔ خو نن زۀ تا ته يو څو خپل ليونی داسې حرفونه در لېږم چې ما باندې ئې لکه د دوؤ بنو په زور ځان ليکلے دے۔ داسې حرفونه چې پکښې زما نثار، زما ميروس، زما زرلخته او زما د نثار ناوې او زما ليکوال او زما ځان نويد گل په خپلو خپلو ژبو خبرې کوی۔ هر څنگه چې وی بنۀ وی او کۀ بد وی صحيح دی او کۀ غلط دی خو په ما داسې وخت کښې راورېدلی دی چې زۀ ئې بل هيڅ فکر ته نۀ يم پرېښے۔ زۀ نن تا ته دا خپل حرفونه در بخښم۔ زۀ گورم چې تۀ به زما حرفونو ته په کوم نظر گورے۔ زۀ گورم چې تۀ به هم زما حرفونو پورې لکه د بنديوان نثار د قام خنداگانې وکړے۔ زۀ گورم چې زما حرفونو ته به تۀ هم لکه د نثار د قام په خپلو گوتو اور بل کړی۔ زۀ گورم چې تۀ به ما ته هم لکه د نثار د قام د يو سوالگری لالچی ملنگ نوم راکړی۔ زۀ گورم چې تۀ به هم لکه د نثار د قوم د بهرام بابا جوړ شی۔ او د نثار وفا پورې به وخاندی او زۀ گورم چې تۀ به زما دردمن او وفادار بندی او قېدی نثار، او زما د ممونو غوښتو واله وړوکے ميروېس او زما د گوډيانو لوبولو والا وړه زرلخته او زما د نثار ارمان ژنه ناوې او زما خودداره ليکوال او هر چا ته وائی چې ما ته غوږ شه او ماته غوږ شه او د پېښور په فټ پاتونو باندې نۀ سترے کېدونکے نورالبشر نويد گل سره زما په حرفونو کښې کوم سلوک کوے او ځۀ نوم به ورکوے انصاف په تا سو، دا حرفونه ستا په لاس کښې دی چې څنگه دې خوښه وی هم هغه شان ورسره وکړه او زما پرواه بالکل مۀ ساته۔ ځکه چې زۀ يو خودداره ليونے او بې نيازه ملنگ يم۔ د چا نه خفگان نۀ کوم ځکه چې ما زړۀ او د زړۀ ټول خواهشات وژلی دی چې ژوندے دے نو فقط يو ضمير!!!!!

ډېره گرانه نويد گله بخښنه غواړم د جذباتو په زور کښې کۀ ځۀ غلطی شوې وی معافی غواړم۔ او هسې هم ليونو پسې څوک سر سترگه نۀ وړی خو بيا هم زما حرفونو ته کۀ تاسو په تنقيدی نظر وکتل نو زما د پاره بهٔ د خوشحالی زېرے وی۔ زۀ يو ځل بيا بخښنه غواړم۔ د خدای په امان۔

عادل خان عادل

يکه غنډ مومند ايجنسی حال کوټه

تأثر:

ډېره ګرانه عادل خان عادل صېب!!!

ستا لیک ما ته ستا هغه لیونے ملاقات راياد کړو چې ته د محترم اجمل ختټک په وینا د لیکوال دفتر ته راغلے خو نن دې راته په اول ځل د حرفونو لېونتوب داسې شور جوړ کړو لکه چې راته وائی؟!!

اوبۀ دې وړینه

پاڅه لالیه مازیګر دے ،اوبۀ دې وړینه

ستا د لیک د حرفونو شور ځکه لېونے دے چې په دې کښې د مومند مزاحمتی تحریک د مشر نثار خان د سنټرل جېل پېښور یو بندیوان احساس هم دے اؤ د یو بندیوان پښتون د ماشومې لور زړلختې اؤ زوی میروېس دا خاموشه سوالونه هم ما محسوس کړل لکه چې ما ته وائی!!!

کۀ ته لیکوال ئې نو بیا مونږ ته دا ووايه چې زمونږ دپلار جرم څۀ دے!!!؟؟

کۀ ته د ازادۍ په معنٰی پوهېږے نو مونږ هم پوهه کړه چې ازادی څۀ ته وائی!!!؟؟؟

کۀ تا ته د لور د سلګۍ اؤ د زوی د ضد احساس وی نو ولې چپ ئې!!!؟؟

ګرانه عادل جانه!!!

ما ستا لفظونو ته عن لکه د بندیوان نثار د نازؤلو بچو پښان په زیر زیر ووکتل لکه چې دوی هم د مزاحمتی بابا پښان دګستاخ وخت خلاف په لوے جلوس کښې روان دی اؤ د دې وطن کوڼ بادار د خپل کوتوال نه تپوس کوی!!

دا ماشومان څۀ وائی!!!

کوتوال د خپل بادار په غوږ کښې وائی!!!

دا ماشومان د "ازاد وطن" جشن لمانځی۔

دا جلوس چې د ړوند قاضی په خوا تېرېږی اؤ هغه د مزاحمت چغې اوری نو په خپله قبا کښې پرې وېښتان زیګ زیګ شی اؤ حکم وکړی!!!

دا ماشومان زما په تله "میزان" کښې واچوئ۔

د قانون فرښتې د خپل قاضی د فرمان په رڼا کښې د تیارۀ انصاف دا رسم ادا کړی، ټول مزاحمتی ماشومان د زړلختې اؤ میروېس سره د ړوند قاضی په میزان کښې وتللے شی اؤ د هغوی د سزا په فیصله کښې ړوند قاضی وولیکی!!!

☆ دا ماشومان ابن باغیان ابن باغیان ابن باغیان دی۔ د ازاد اسلامی جمهوریه پاکستان روښانه مستقبل د پاره دوی ټول خطرناک دی۔ د دوی په وینه کښې بغاوت اؤ مزاحمت د صدو صدو د یو نه بل ته منتقل شوے دے۔ د دوی نیکونو، پلارانو ته په داسې خطرناک جرم "عمرقید" سزا ورکړے شوې ده ځکه نو عدالت دوی ته هم د پاکستان د سبا وفاداران" پلاران نشی وئېلی۔ د دوی قلم، تختی، کتاب اؤ حرف اؤ د ازا خپلواک.ژوند ټول حقوق بحق سرکار ضبط!

زما ګرانه عادل خانه!! ۔

ته چې د خپل لیک د لېونو حرفونو په جواب کښې زما تأثر ګورے نو ته به وائې چې تا په خپل تأثر کښې فقط په سنټرل جېل پېښور بنې د مزاحمتی تحریک بندیوان سربراه نثار خان ولې راواخستو۔ زۀ به دا ووایم چې ژۀ پخپله د مزاحمتی دوررونو پیداوار یم ما د خپلو مشرانو نه د مزاحمت په غېږ کښې اورېدلی اؤ زده کړی دی !!!

ما په دار کړئ چې منصور خلقو ته یاد شی
مودې وشوې څوک په دا رنۀ دی ختلی

چرته چې د دار رسن او زندان خبره راشي هلته د پښتنو باغیانو په یو لوئي قطار کښې د پښتنو د نشې د پښتو د غرور جیګ جیګ سرونه راپه وړاندې شي په دې خاوره چې نن څوک ځانته ازاد او خپلواک وائي هغوی د پښتنو د زندانونو د تاریخ څخه ناواقفه دی او مونږ د غلامۍ اداب نه پېژنو۔ هغوی خپلې غلامۍ له د "باوقاره قام" ښکلې ښکلې نومونه ایښي دي۔ مونږ دغه نامه نه لرو۔ هغوی د وینو په باران کښې هم د امن سپینې جنډې رپوی او زمونږ د وانا وزیرستان، بلوچستان، یکه غنډ، مومند ایجنسي، خیبرایجنسي پټکي او څادرونه د شکاګو د مزدورانو پشان د وینو د سرو جنډو په جلوس کښې رَوان یو او هر "جان نثار" په چغه وائي!!!

زۀ په انجام د بغاوت جانانه ښۀ پوهېږم
چې په دار نشی نو د سترګو خوا ته چرته رسی

د پښتنوّ مېنډو اعجاز ته وګورئ چې د خپلو بچو د زېږون په اولنۍ ژړا کښې خپل بچې پېژني څکه خو ئې د نن مزاحمتي تحريک له هغه وخت "نثار" نوم ایښے دے۔ او داسې هر پښتون د خپل نوم په معنٰی ځان څرګندوی خو خوش بخته او نیکرغه هغه مور وی چې د زوی نامه ئې رښتنی معنٰی ورکړی!!!

دا هغه بچې وی چې لکه د نثار په خپل زندان کښې د حبیب جالب په ژبه وائي:

شاہوں سے جو کچھ ربط نہ قائم ہوا اپنا
عادت کا بھی کچھ جبر تھا کچھ اپنی زباں تھی
صیاد نے یونہی تو قفس میں نہیں ڈالا
مشہور گلستاں میں بہت میر فغاں تھی

تا زما نه د خپلو حرفونو ضمانت غوښتے دے زما عقيده او ایمان دے چې هڅ انسان مری خو حرفونه هېڅ مرګ نه لری او زۀ خو هغه حرفونه لکه د حجراسود په ثواب ښکلوم چې زما اوده لېونتوب پاروی او ما ته ما راپادوی۔ ستا به هم دا خیال وی چې ګنی بشر به د پېښور په شور کښې د یکه غنډ اوچه سپوره سلګی هېره کړی؟؟؟؟

یا به په داسې حالاتو کښې د مزاحمت او بغاوت جامې بدلې کړی!!!؟؟؟

یا به د فریب او خوش فهمۍ په زانګو کښې لکه د نهر یتیم اوده شی!!!؟؟

یا به د غنو په سیوری د خپلې دمې ځاې ته خپل منزل ووائی!!!؟؟؟

یا به د فرعون په غېږ کښې کېښنی د هغۀ ږیرې سره به په لوبو مشغول شی او د موسٰی فطرت به ترې ورخی!!!؟؟

یا به ئې څوک په دروغژنه وعده ځانته په انتظار کېښنوی او اسره باز به ورته ووائی؟؟؟

یا به ورله څوک لاسونه وتړی په شونډو به ورله د سکوت مهر ولګوی او د عالمی بشری حقونو علمبردارانو ته به ئې په تحفه کښې د ازاد صحافت په نمونه پېش کړی او ورته به ووائی:

بول کہ لب آزاد ہیں تیرے!!

نو داسې نه ده!!!

خو داسې ده!!!

ملګری ځان ہواخې وو نه ګنې
ملګری ستا انقلابی ژوندے دے
د ښار خانی مې دونه نشی خورے
بشر د کلی د مزدور بچے دے

☆☆☆☆☆☆☆☆

غزل

(فیصل فاران)

درسته نړۍ کښې چې مړانه باندې ځار نۀ لري
هم هغه قام په خپله سیمه اختیار نۀ لري

راځئ چې بلې کړو د خپلې خپلې برخې شمعې
څو چې د وخت دا تکه توره شپه سهار نۀ لري

زما پښتکی باندې زما پښې اؤ لاسونه تړي
هغه سړے چې په میراث کښې خپل دستار نۀ لري

د خټهلونکی نمر بورجل ته سلامی کړی جهان
د پښمنی نهستمن چراغ سره څوک لار نۀ لري

د ځا راوړی سرۀ اورونه ئې په کور پورې شو
مفلس افغان خو انغری کښې هم انګار نۀ لري

دلته د تهلو په ځاے سوزی په ډیوو کښې ویني
هلته جانان وائی چې ذوق د انتظار نۀ لري

د خپلو شاړو اوبۀ خور غواړی فارانه هغه
مونږه په سیند لاهو کوی په مونږه کار نۀ لري

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

غزل

(داؤد بخت مندوخېل)

یو له پښتو ډک تاریخ د ویر له تاراپاته دی
بله کومه نخښنه، کوم تصویر له تاراپاته دی

تا خو زمونږ له سیمې هر څۀ یوړل، په بدل کښې ئې
جنګ له تاراپاته اؤ زنځیر له تاراپاته دی

مونږ له هر انسان سره تر هر څۀ زیاته مینه کړه
تا سره خو ابدی کړو، تهکیر له تاراپاته دی

مونږ په ازادۍ، په ابادۍ اؤ په ښادۍ مئین
ښاد نۀ شو، مُلا ، ملک اؤ پیر له تاراپاته دی

تا ازادی راکړه خو په حقه مونږ ازاد نۀ یُو
دا چې دروېزه اؤ عالمګیر له تاراپاته دی

چا چې به په ژبه پاکولې ستا کاسې په ویاړ
هغه جاګیردار، هغه امیر له تاراپاته دی

ما بخت چې لیدلی په هر ځاے کښې ستا ملګری دی
روایم چې دغه بې ضمیر له تاراپاته دی

☆☆☆☆☆☆☆☆

سلیم راز

په نری نری باران کښې، په سپرلی ماښام کښې
د ښائیست دنیا ده جام کښې، د دنیا ښائیست دې جام کښې

په ګل ځانګو چې زېړے دے، او ګلونه ځي دوړېږی
خرابی خو څه ضرور شته، د ګلشن په انتظام کښې

مودې وشوې چې وئیلی، څه زمونږ خوشحال، رحمان وو(*)
نن هم هغسې رښتیا دی، باب د تُرکو د باګرام کښې

هغه خلق په تاریخ کښې، ورکېدلے چرې نه شی
تیتې سترګې چې ولاړ وی، څوك د زلفو احترام کښې

وجود هلته بې څهرې شی، د شناخت اعتبار بائیلی
چرته فرق چې پاتې نه شی، په ثناء او په دشنام کښې

د ابلاغ لارې شی بندې، فکر ونښلی په دوه کښې
نقادان د علم و فن چې، حُسن ښائی په ابهام کښې

"مُلا" ټکو ته ولاړ دے، ټکی لاس په نام "شاعر" ته
یو بهر رازه کلام نه، بل موجود په خپل کلام کښې

* دې شعر دپاره د خوشحال خان خټك او د رحمان بابا د ددې شعرونو منت بار یم:

پښتنې جونه مې ولیدې په سترګو
څوك چې تُرکې د خطا ستایي خطا دی
(خوشحال)

هم نغمې کاندی، هم رقص کا، هم خاندی
د رحمان په شعر تُرکې د باګرام
(رحمان)

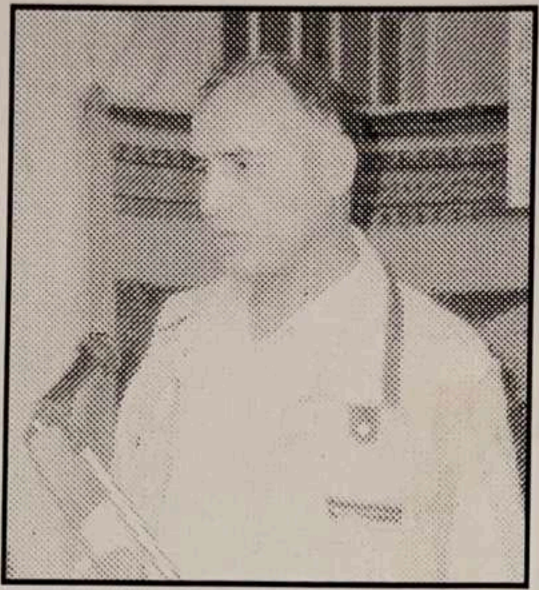 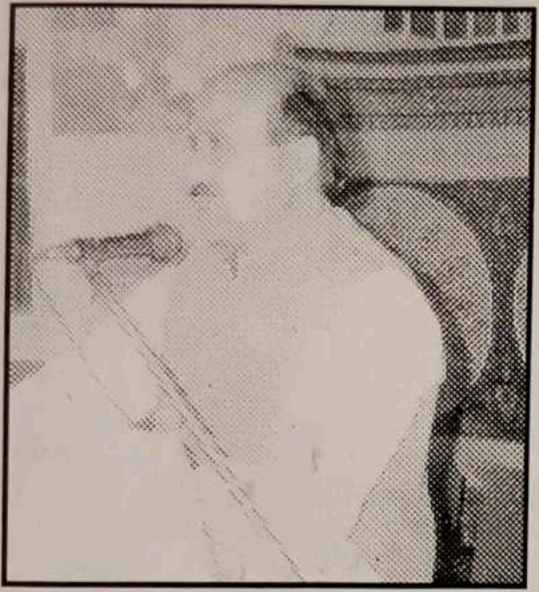

په نړیواله سویه د خیر ښېګړې په ترسره کوونکو غیر سرکاری تنظیمونو کښې یو تنظیم د MSFH (ایم ایس ایف ایچ) هم دے چې د طب په میدان کښې تر پنځلس کالو ناروغه او ضرورتمندو ماشومانو ته لګیا دے په باقاعده توګه ریلیف ورکوی.

د ایم ایس ایف ایچ مطلب دے بې پولې طبیبان، دی د پاکستان په شمول د نړۍ روستو پاتې ډېر هېوادونو کښې د څه سیاسی، مذهبی، سرحدی، لسانی او قامی قید څخه پرته د خیر ښېګړې خپل پروګرام ته ادامه ورکوی.

MSFH د هالېنډ له خوا چلولے کېږی او په پاکستان کښې له کال ۱۹۸۸ میلادی څخه کار کوی. ډاکټر عین فینډلے (Dr. Anne Findlay) ئې پراجیکټ ډایریکټره او میشل (Michal) ئې د لاجسټکی چارو مسئول دے.

MSFH که د هجرت په اوږدو کښې په کوئټه او پېښور کښې د افغان کډوالو ډېر خدمت کړے دے؛ خو آزاد کشمیر کښې ئې هم تیر اکتوبر په زلزله کښې د زلزلې ځپلو سره یو لوړ مثالی مرستې کړې دی.

ایم ایس ایف ایچ د طبی مرستو نه علاوه خلقو سره خوراکی مرستې هم کړی دی؛ بلکې د آباد کارۍ دپاره ئې هغوی ته په لویه پیمانه Tool Kits هم رسولی دی.

ایم ایس ایف ایچ د یو نیم کال نه د کُرمې ششو Shasho افغان مهاجر کېمپ کښې کار کولو خو د افغان کډوالو وطن ته د ستنېدو سره ایم ایس ایف ایچ د کُرمې د پولیټکل انتظامیې په خواهش سره د ماشومانو روغتون د تحصیل هیډکوارټر هسپتال علی زو ته راوړو.

د خدمت د جذبې نه ډکې نوموړی این جی او د خپل پروګرام دپاره د علی زو زوړ هسپتال مرمت او فعال کړو او هلته ئې په ډېر ترتیب سره د ماشومانو د تداوۍ نوموړے روغتون پرانستو. د او پی ډی نه علاوه د هر راز سهولتونو څخه ډك دوه بېلابېل وارډونه هم لری چې ناروغه ماشومانو ته پکښې مفت طبی امداد ورکول کېږی دې سره سره مفت ایکسرے، لیبارټرۍ او د مفت ایمبولانس سهولت هم لری. نه یوازې د علی زو، صده او پاړه چینار خلق به ترې نه استفاده وکړی؛ بلکې نزدې د افغانستان د خوست ولایت خلق به هم ورځنې په اسانه استفاده وکړای شی، اوس به خلق هنګو، کوهاټ او پېښور کښې د ماشومانو ډاکټرانو ته د ناروغه ماشومانو د وړلو نه په مکمله توګه نجات ومومی.

په دېرشم مارچ د کُرمې پولیټیکل ایجنټ سلیم خان د ماشومانو ددې روغتون په باقاعده توګه پرانسته وکړه.

د ایم ایس ایف ایچ د روغتون په دې افتتاحی غونډې کښې اے پی اے بصیر خان، د کُرمې ایجنسی اے ډی ایچ او ډاکټر عمران الدین، ایس ایم او ډاکټر زوار حُسین او ایس ایم او ډاکټر صابر حسین هم شامل وو.

THE MONTHLY LEEKWAL PESHAWAR

Post Box: 41 G.P.O. Peshawar.
Mob: 0300-5939673

خفه په پښتنو یم چې دسر خلق ئې سر خوری
کوم ستوری چې زمونږ دشب و تاره ځینی ووت

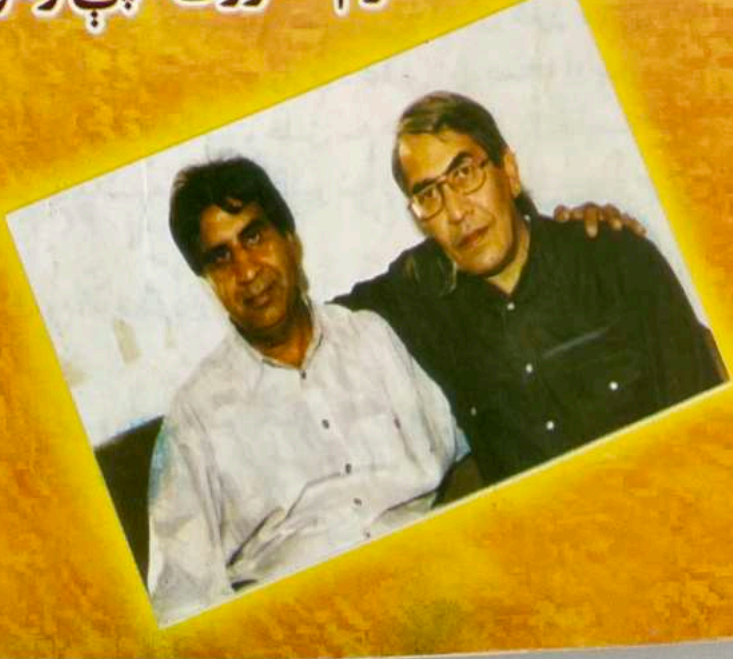

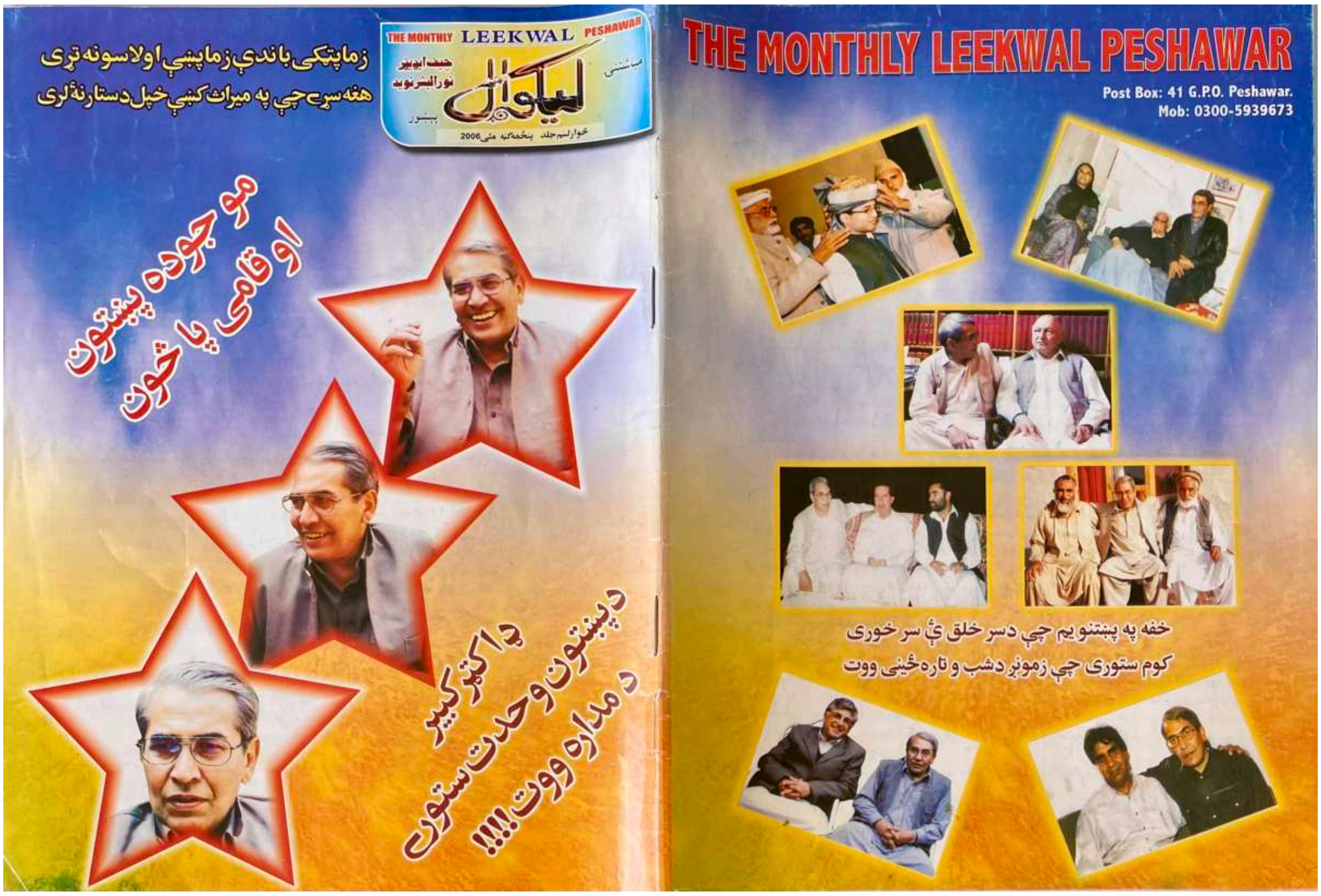
زماپټکی باندې زماپښې اولاسونه تړی
هغه سړے چې په میراث کښې خپل دستارنهٔ لری
THE MONTHLY LEEKWAL PESHAWAR
مياشتنی
ليکوال
چيف ايډيټر
نورالبشر نويد
پېښور
خوارلسم جلد پنځمه گڼه مئی 2006
موجوده پښتون
او قامي پاڅون
ډاکټر کبير
د پښتون وحدت ستوری
د مداره ووت!!!!
THE MONTHLY LEEKWAL PESHAWAR
Post Box: 41 G.P.O. Peshawar.
Mob: 0300-5939673
خفه په پښتنو يم چې د سر خلق ئې سر خوری
کوم ستوری چې زمونږ د شب و تاره ځينی ووت

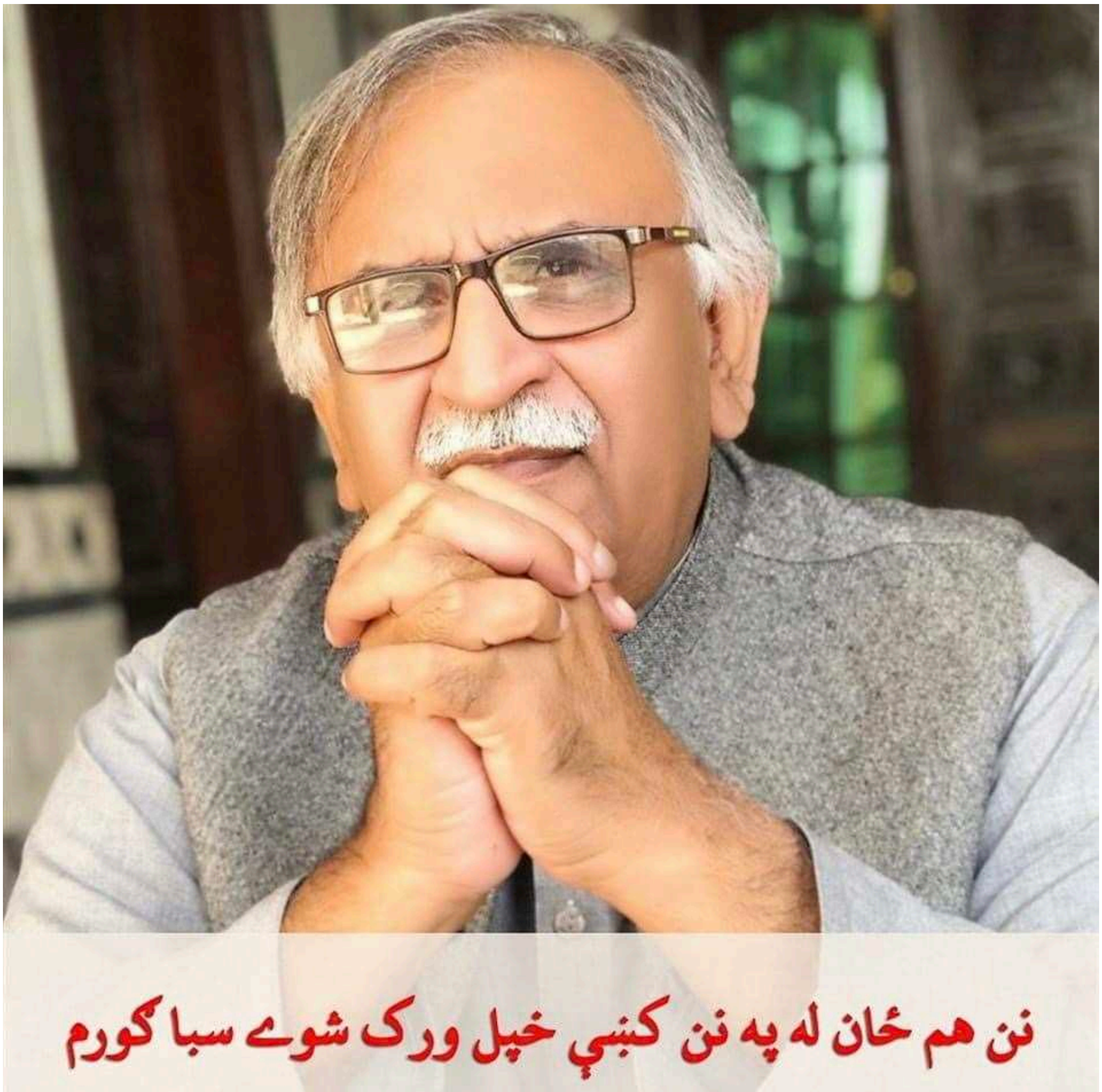
نن هم ځان له په نن کښې خپل ورک شوے سبا گورم